

Najaarsnota 2016

Colofon

Najaarsnota 2016 is een uitgave van de gemeente Renkum

Inhoud en vormgeving
Gemeente Renkum

Druk
Huisdrukkerij gemeente Renkum

Oplage
60 exemplaren

Oktober 2016

Inhoudsopgave

Aanbieding	4
Prognose begroting 2016 - 2020	6
Leeswijzer	9
Voortgang activiteiten	10
Bijstelling lopende begroting	51
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg.....	52
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit.....	66
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	68
05 Openbare ruimte	70
06 Economie & Cultuur	72
07 Inwoner, bestuur & organisatie.....	74
00 Algemene dekkingsmiddelen	79
Kostenverdeling 2017	85
Investeringskredieten	105

Aanbieding

Renkum, oktober 2016

Aan de raad,

Inleiding

Voor u ligt de Najaarsnota 2016. Deze najaarsnota is een rapportage over de eerste acht maanden van het jaar (art. 6 Financiële verordening). In deze tussentijdse rapportage melden wij recente mee- en tegenvallers ten opzichte van de Begroting 2016 en Voorjaarsnota 2016. Daarmee schetsen wij het financiële kader voor de Begroting 2017.

Najaarsnota op hoofdlijnen

In deze najaarsnota geven wij een prognose van de uitkomsten van de Jaarstukken 2016. Verder scheppen we het financiële kader voor de meerjarenbegroting. Daarvoor actualiseren we de budgetten binnen het bestaande beleid. Naast de voortgang van activiteiten, rapporteren we ook over de voortgang van de invulling van de taakstellingen en melden we de voortgang van de geplande investeringen.

Meer informatie over de inhoud en de opbouw van de najaarsnota, vindt u in de leeswijzer.

Uitgangspunten

Bij de samenstelling van de meerjarenbegroting gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitgangspunt is dat het bestaande gemeentelijke voorzieningenniveau, met inachtneming van hetgeen door de gemeenteraad is besloten, in de meerjarenbegroting wordt gehandhaafd. Wanneer aanpassingen van budgetten leiden tot bijstelling van het voorzieningenniveau, wordt dit expliciet vermeld.
- Om het voorzieningenniveau te kunnen handhaven, is een stelpost opgenomen voor de jaarlijkse indexering voor loon- en prijsstijgingen. De omvang van deze stelpost is gelijk aan de trendmatige verhoging van gemeentelijke belastingen plus de nominale groei van de Algemene uitkering.
- De vervangingsinvesteringen, die noodzakelijk zijn om bedrijfsmiddelen op een adequaat kwaliteitsniveau te kunnen handhaven, zijn meegenomen in de berekeningen.
- Wij streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke heffingen en leges.
- In de meerjarenbegroting is een jaarlijkse stelpost voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 165.000.
- De (meerjaren)begroting dient sluitend te zijn.

Beslispunten

Wij stellen uw raad voor de voorliggende Najaarsnota 2016 vast te stellen. Daarbij vragen we u:

1. kennis nemen van de voortgangsrapportage inzake activiteiten in 2016;
2. goedkeuring geven voor het bijstellen van de budgetten voor bestaand beleid voor de Begroting 2016 en de structurele doorwerking hiervan voor de meerjarenraming 2017-2020 zoals voorgesteld in het onderdeel "bijstellingen lopende begroting";
3. instemmen met de vrijval van reserves zoals genoemd in het onderdeel "bijstellingen lopende begroting";
4. instemmen met de voorgestelde aanwending van de post onvoorzien;
5. kennis nemen van de voortgangsrapportage inzake de invulling van bijstellingen en ombuigingen;
6. kennis nemen van de voortgangsrapportage inzake investeringen in 2016.

Planning

Maandag 24 oktober	Bijeenkomst beantwoording technische vragen
Woensdag 26 oktober	Commissoriale raad
Woensdag 2 november	Raadsvergadering

Prognose begroting 2016 - 2020

Samengevat laat de meerjarenbegroting, inclusief deze najaarsnota, de uitkomsten zien zoals is weergegeven in onderstaande tabel.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Primitieve begroting	1	97	153	185	-257
Bijstellingen	-297	-88	-87	-48	323
Voorjaarsnota					
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-296	9	66	136	66
Meicirculaire	14	-277	3	-2	51
Meerjarenbegroting na meicirculaire	-282	-268	69	134	118
Bijstelling najaarsnota	-1.129	306	593	693	513
Meerjarenbegroting na najaarsnota	-1.412	39	662	827	631

In onderstaande tabel is het saldo van de baten en lasten per programma, na de bijstellingen in deze najaarsnota, weergegeven (een 'min' betreft per saldo een last; een positief getal betreft per saldo een bate):

Per programma	2016	2017	2018	2019	2020
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	-11.835	-8.303	-7.763	-7.805	-7.802
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	-2.380	-1.729	-1.724	-1.714	-1.703
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	796	1.156	1.157	1.148	1.161
04 Veiligheid	-2.778	-2.280	-2.314	-2.244	-2.183
05 Openbare ruimte	-6.498	-4.001	-4.125	-4.153	-4.156
06 Economie & Cultuur	-717	-426	-416	-415	-415
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-9.319	-4.437	-4.572	-4.555	-4.515
00 Algemene dekkingsmiddelen	31.469	30.774	31.033	30.900	30.599
Overhead		-10.277	-10.175	-10.167	-10.189
Onvoorzien	-149	-440	-440	-165	-165
Meerjarenbegroting na najaarsnota	-1.412	39	662	827	631

In deze Najaarsnota 2016 zijn diverse financiële bijstellingen weergegeven. Deze bijstellingen hebben deels betrekking op verschuivingen tussen producten (w.o. invulling van taakstellingen) die per saldo 'neutraal' zijn. Deze bijstellingen worden u voorgelegd omdat deze het budgetrecht van uw raad aangaan. In onderstaande tabel is weergegeven uit welke voor- en nadelen de totale bijstelling in deze najaarsnota is opgebouwd.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
1F	Inkomensvoorziening	-320	-291			
1F	Vrijval reserve WWB	17				
2A	Verkoop grond W.A. Scholtenlaan	76				
2A	Structuurvisie: adviesdiensten	5				
2C	Bestemmingsplannen	139	-70	-50	-50	-50
2E	Diversen	-21	-14	-14	-14	-14
5A	Taakstelling parken, hertenkamp etc. niet haalbaar	-42				
6A	Inkomsten standplaatsen	-6	-6	-6	-6	-6
7F	Wateroverlast gymzaal Van Spaenweg	-33				
7F	Verkoop lijn-50		180			
7G	Advieskosten	-45				
7G	IKB reservering	-393				
7G	P-budget	-220				
7G	Stadsregio	48				
7G	Taakstelling p-budget niet haalbaar	-140				
7G	Verhuizing zorgloket binnen gemeentehuis	-4				
7G	Taakstelling IBOR niet haalbaar	-33				
7G	Taakstelling maatschappelijk vastgoed niet haalbaar	-180				
7G	Pensioenvoorziening politieke ambtdragers	-300				
alg uitk	Groot onderhoud gemeentefonds		35	46	28	48
alg uitk	Septembercirculaire	139	227	545	750	806
alg uitk	Voorlopige WOZ-waarde	46	46	46	46	46
bel	Precariobelasting		-10	-10	-10	-10
bel	Toeristenbelastingen	-49				9
bel	Voorlopige WOZ-waarde	-95				
alg dek	Renteresultaat	133	208	130	191	141
alg dek	Septembercirculaire			-93	-243	-448
alg dek	Vrijval reserve algemene uitkering	8				
alg dek	Vrijval reserve cofinanciering	38				
onv	Vrijval buffer	105				
	Totaal	-1.129	306	593	693	513

In de bijgestelde Begroting 2016 zijn nog stelposten opgenomen voor onvoorziene uitgaven en loon- en prijsstijgingen. Wanneer we er vanuit gaan dat deze niet meer in 2016 worden aangewend, wordt de prognose van het jaarrekeningresultaat 2016 als volgt:

Prognose jaarrekeningresultaat 2016	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Saldo meerjarenbegroting inclusief grondexploitatie	-1.412
Stelpost onvoorzien	149
Stelpost loon- en prijsstijgingen	136
Prognose resultaat 2016	-1.127

Leeswijzer

Waarom een najaarsnota?

In de Financiële verordening is onder andere vastgelegd op welke manier uw raad de planning- & controlcyclus wil vormgeven. In artikel 4 van de Financiële verordening is opgenomen dat het college de raad door middel van een tussentijdse rapportage informeert over de realisatie van de begroting over de eerste acht maanden van het lopende jaar.

Opbouw najaarsnota

Deze najaarsnota bestaat uit een aantal onderdelen.

Voortgang activiteiten

In de Begroting 2016 zijn een aantal activiteiten benoemd die er mede voor moeten zorgen dat de doelstellingen worden behaald. In deze najaarsnota geven wij u een voortgangsrapportage over deze activiteiten. De voortgang op de doelstellingen zal in een later stadium (jaarstukken) verantwoord worden.

Bijstellingen lopende begroting

In de najaarsnota legt het college verantwoording af over de eerste acht maanden van 2016 en brengt zij een aantal voor het lopende jaar actuele ontwikkelingen in beeld. Dit resulteert in het bijstellen van een aantal budgetten. Wij vragen u tijdens de raadsbehandeling in te stemmen met deze bijstellingen voor 2016 en de consequenties voor de komende jaren. In dit onderdeel wordt tevens de aanwending van de post onvoorzien onder uw aandacht gebracht.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

In dit hoofdstuk vindt u een specificatie van de nog openstaande taakstellingen. Wij rapporteren de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van deze taakstellingen.

Investeringskredieten

Op basis van artikel 6 van de Financiële verordening rapporteren we de voortgang van de in de begroting goedgekeurde investeringen. Zo nodig vragen wij u toestemming voor (nieuwe) investeringskredieten.

Voortgang activiteiten

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1A. Algemene voorzieningen

Doelstelling

In 2016 wordt er gewerkt aan het sterker maken en organiseren van het aanbod aan voorzieningen die voor iedereen toegankelijk en dicht bij huis zijn, de algemene voorzieningen in de zogeheten "nulde lijn". Hoe beter we de algemene voorzieningen nu weten te organiseren, waardoor inwoners maximaal in staat worden gesteld zaken in de nabijheid te regelen, hoe minder de uitgaven op de lange termijn voor maatwerkvoorzieningen.

Wij moeten in de komende jaren investeren, ook in personele zin, in het beschikbaar maken van algemene voorzieningen voor zowel jeugd als volwassenen.

Omdat vanaf 2017 de bezuinigingen op de gedecentraliseerde taken duidelijker zullen worden is het belangrijk om nu, met steun vanuit de reserve sociaal domein, te investeren in het enerzijds bewaren van de rust voor inwoners door bieden van continuïteit, en anderzijds versnelling te organiseren in doorontwikkeling van werkwijzen intern en het komen tot een passend aanbod van algemene voorzieningen in de hele gemeente.

Activiteiten:

Algemene voorzieningen

Waar in 2015 de transitie centraal stond is in 2016 een start gemaakt met de transformatie van het sociaal domein. Dat houdt onder meer in dat wordt gekeken naar passend niveau van (algemene) voorzieningen voor alle inwoners.

De uitdaging is hoe de gemeentelijke organisatie de kracht van de samenleving om zelf dingen op te pakken en te organiseren in de nulde lijn kan stimuleren en ondersteunen, zonder dit te willen gaan sturen of dichtregelen. *Daarvoor is een integrale, gemeentebrede aanpak nodig.*

De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de kadernota sociaal domein "de kunst van Samen Leven in de gemeente Renkum, de transformatie" (2015 door de gemeenteraad vastgesteld.)

In het kader van de transformatie is in 2016 gewerkt aan de voorbereiding voor het bestuurlijk aanbesteden van de algemene voorzieningen die tot eind 2016 nog door welzijnsorganisatie stichting welzijn Renkum (voorheen Solidez) worden uitgevoerd. Dit heeft tot gevolg dat het aanbod op het gebied van algemene voorzieningen met ingang van 2017 door een aantal nieuwe organisaties zullen worden uitgevoerd. Zij werken samen in de netwerkorganisatie 'Renkum voor elkaar'. Daarnaast zijn we gestart met 'the right to challenge' onder de noemer 'We kunnen het!'.

Najaar 2016 worden afspraken gemaakt over de overdracht van de werkzaamheden. Er wordt een plan opgesteld voor de implementatie en een van de belangrijkste onderdelen van dat plan is de continuïteit van de relatie met groepen inwoners.

Mantelzorg

In de nieuwe Wmo ligt de nadruk niet meer op het compenseren van een gebrek, maar op het versterken van eigen regie, participatie en zelfredzaamheid. Hierin vervullen mantelzorgers een belangrijke rol. In de nieuwe wet is de mantelzorger dan ook sterker gepositioneerd, is de definitie van mantelzorg uitgebreid, is expliciet opgenomen dat zorg moet worden gedragen voor een jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers en dient de maatwerkvoorziening 'Kortdurend Verblijf' (logeren) ingezet te worden ter ontlasting van mantelzorgers.

Met ingang van 2016 is de subsidie aan het steunpunt mantelzorg beëindigd en wordt de ondersteuning van mantelzorgers volledig geregeld vanuit het sociaal team. Wegens het

uitgangspunt 'een huishouden, een plan, een regisseur' en de zwaardere rol die de gemeente nu speelt in het sociaal domein, was het logisch om voor mantelzorgers één centraal aanspreekpunt te organiseren (het sociaal team). Van hieruit wordt de ondersteuning voor de mantelzorger geregeld ook in samenhang met de andere zorg/ hulp/ ondersteuning die het huishouden ontvangt. In het geval dat ondersteuning vanuit de gemeente niet aan de orde is worden inwoners doorverwezen naar de plek waar zij de informatie of hulp die zij nodig hebben kunnen vinden. Daarnaast verstrekt de gemeente, evenals in 2015 het mantelzorgcompliment in de vorm van een geldbedrag of een waardebon die recht geeft op 10 uur huishoudelijke hulp.

Vrijwilligers

Met de decentralisaties is er veel veranderd in het sociaal domein. Daarom zal ook de komende jaren opnieuw gekeken worden naar de rol en inzet van (zorg) vrijwilligers. In 2016 zullen de prioriteiten voor het vrijwilligersbeleid opnieuw worden geformuleerd, rekening houdend met de uitgangspunten uit de kadernota en de werkwijze van het sociaal team. Hierbij zal ook gekeken worden naar de huidige ondersteuningsstructuur voor vrijwilligers en hoe die opnieuw vorm moet krijgen als onderdeel van de algemene voorzieningen.

De gemeente is in 2015 lid geworden van coöperatie Wehelen.

Wehelen biedt een digitale ondersteuningsstructuur die kan worden ingezet voor iedereen die een ander helpt of zelf geholpen wordt; mantelzorgers, vrijwilligers en hulpbehoevenden.

Met Wehelen.nl kun iemand hulp vragen en hulp aanbieden. Ook kan iemand samen met bekenden zorgen voor een hulpnetwerk voor een ander. Mensen kunnen makkelijk zelf een account aanmaken en meehelpen of een hulpvraag stellen.

In 2015 is een lokaal aanjaagteam geformuleerd met naast de gemeente een aantal lokale organisaties. Doel is om zo het initiatief te laten landen in de Renkumse samenleving.

Vanaf begin 2016 is ook de Renkumse wehelen-site actief en maart 2016 heeft de officiële lancering plaatsgevonden.

Autisme vriendelijk

De gemeente Renkum heeft in najaar 2014 het manifest autisme-vriendelijke gemeente ondertekend. Algemene doelstelling die wordt beoogd, is om als gemeente mensen met autisme de kans te bieden om zich naar vermogen te ontwikkelen en zo zelfstandig mogelijk in de samenleving te participeren.

De resultaten van het project 'levensbrede aanpak voor mensen met autisme' dat in 2015 is uitgevoerd met subsidie van de provincie zijn ondergebracht in de reguliere werkzaamheden op de diverse beleidsterreinen (bv. sport, onderwijs, communicatie) en ook vertaald in een werkproces voor het sociaal team.

Achterliggende gedachte is dat als je de hulp, zorg en ondersteuning voor mensen met autisme goed hebt georganiseerd, dit ook ten goede zal komen aan anderen zoals mensen met een licht verstandelijke handicap, psychiatrische problematiek, dementieel ziektebeeld of ouderen.

Integratie minderheden: taal en participatie

Bij de uitvoering van de Participatiewet wordt extra gelet op basisvaardigheden met de invoering van de "taaleis". Uitkeringsgerechtigden zijn verplicht om aan hun taalcompetenties te werken als dit nodig is voor participatie. Naast het algemeen aanbod van educatie zet de gemeente Renkum via het taalproject middelen in voor een individueel maatwerk-aanbod gericht op snelle koppeling naar werk (bijvoorbeeld training taal op de werkvloer).

Integratie minderheden: vergunninghouders asiel

De stijging van het aantal nieuwkomers vraagt in 2016 de aandacht. Vluchtelingen die een vergunning asiel hebben mogen zich vestigen in Nederland. De gemeente heeft een taakstelling om huizen aan te bieden. Vergunninghouders krijgen bijstand en worden gefaciliteerd bij hun integratie. Het gaat hier om maatwerk van het sociaal loket.

Om aan de taakstelling te kunnen voldoen zal de gemeente met meerdere verhuurderspartijen in gesprek gaan om tot creatieve oplossingen te komen voor het beperkt (sociale) woningaanbod. Met de tijdelijke huisvesting in Wolfheze bieden wij een tussenoplossing tot eind 2016.

Voor de realisatie van de taakstelling huisvesting en om de integratie van vergunninghouders succesvol te laten verlopen wordt een plan van aanpak opgesteld.

De arbeidsintegratie van statushouders krijgt lokaal en regionaal extra aandacht. In het sociaal team is tijdelijk extra formatie ingezet. Wij participeren in het regionale project statushouders in FoodValley om statushouders waar mogelijk zo snel mogelijk te laten participeren op de arbeidsmarkt.

Meldpunt discriminatie en pesten

Wij stellen inwoners, als zij hier niet zelf uitkomen, in de gelegenheid om onafhankelijk melding te doen van ongelijke behandeling (discriminatie) en pestgedrag. Veel klachten hebben te maken met ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt en problemen in de buurt.

De dienstverlening wordt in de regio uitgevoerd door bureau Artikel 1 Meldpunt Discriminatie en Pesten in Arnhem. Komende jaren wordt de samenwerking met het sociaal team versterkt en zal de aandacht meer gelegd worden bij preventie en advisering binnen het sociaal domein. Wij doen mee met de landelijke media campagne "Streep door discriminatie".

1B. Gezondheid

Doelstelling
Collectieve preventie op het gebied van gezondheid.

Activiteiten:

Regionale visie publieke gezondheid

De regionale visie publieke gezondheid is vastgesteld. Voor ons gemeentelijk gezondheidsbeleid betekent dit een invlechting in het totale sociaal domein, waardoor er geen apart beleid publieke gezondheid zal worden geformuleerd, een rode draad. Deze aanpak past bij de samenhang binnen het sociaal domein. Met de diverse teams wordt overleg gepleegd wát de rode draad voor hun teams inhoudt. Daarnaast zal het kopje 'gezondheid' aan de B&W- een raadsvoorstellen worden toegevoegd zodat bewustwording expliciet wordt ondersteund. In aanvulling op de kaderstelling wordt een speerpuntennotitie opgesteld die het brede karakter van gezondheid weerspiegelt.

Wmo

In de Wmo 2015 komen we veel nieuwe functies tegen. Wij hebben hiermee een bredere verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van onze inwoners met een beperking. De taken en verantwoordelijkheden zijn aan het verschuiven. We trekken daarom nadrukkelijker op met de zorgverzekeraar en we zoeken ook nauwe samenwerking met huisartsen en wijkverpleegkundigen.

Voortzetting extra uren jeugdarts in voortgezet onderwijs

De inzet van extra spreekuren jeugdarts is in 2016 voortgezet.

Inzet gedragswetenschapper jeugd in de JGZ

In samenspraak met huisartsen, jeugdartsen en -verpleegkundigen is een profiel voor een GGZ psycholoog jeugd opgesteld. Medio september zal een GGZ psycholoog Jeugd voor de duur van maximaal 23 maanden de JGZ versterken (pilot). Deze pilot wordt voor een deel bekostigd uit provinciale subsidie. De opdracht betreft het verbinden van huisartsen, jeugdartsen en -verpleegkundigen, het sociaal team en het onderwijs. Op resultaat kijken we naar tevredenheid (onder andere inzake zorg en verbindingen) en invloed op verwijsvragen van ouders zowel als verwijsgedrag van huisartsen. Deze pilot doet ook mee met een aanvraag bij ZonMW inzake onderzoek naar innovatieve interventies bij de JGZ.

Voorkomen pleegzorg

Uit onderzoek is duidelijk dat het voor kinderen heel nadelig is om hen uit hun gezinssetting te halen. Daardoor lopen zij jaren (ontwikkel) achterstand op en lopen tegen hechtingsproblemen aan die hun ontwikkeling zwaar belemmeren. Daarom zal de uitvoering erop gericht zijn om alleen dan pleegzorgvormen in te zetten als alle andere vormen van ondersteuning geen soelaas bieden voor het gezin. Veiligheid staat hierin voorop. Er wordt in een gezinssituatie breed gekeken, waardoor andere vormen van zorg in beeld komen zoals hulp bij het huishouden of begeleiding. Doot toepassing van deze uitgangspunten door het sociaal team is de verwachting dat minder kinderen uit huis geplaatst hoeven te worden dan tot voor kort het geval was. Bij jeugdbescherming zien wij wel een neergaande lijn in aantallen kinderen die een maatregel krijgen opgelegd. Wij weten echter nog niet of het directe causale verband de werkwijze van het sociaal team (de wijkteams als je het regionaal bekijkt) is. We blijven de ontwikkelingen regionaal volgen.

18+ problematiek

Regionaal is een werkgroep aan de slag met de 18-/18+ problematiek. De werkgroep richt zich op het in kaart brengen van lacunes en belemmeringen voor deze kwetsbare groep. Het doel is dat gericht interventies worden ontwikkeld op het gebied van wonen (waaronder ook de mogelijkheid van verlengd verblijf (na 18 jaar) in een pleeggezin of gezinshuis), opleiding & werk, naast de inzet van begeleiding. Dit laatste omdat deze kwetsbare jongeren vaak nog te onvolwassen zijn om losgelaten te worden.

Kwetsbare jeugdigen en arbeid

Aansluiting onderwijs, jeugdhulp en arbeidsmarkt voor kwetsbare jeugdigen wordt vormgegeven via een integrale aanpak vanuit de samenwerkende partners in dit veld. En ook hier geldt dat er aandacht is voor 18+ jeugdigen zodat zij niet tussen wal en schip raken. Er wordt specifiek gezocht naar nieuwe innovatieve aanpakken, bij voorkeur lokaal.

Verantwoordelijkheid zorgaanbieders

Ook de aanbieders van zorg hebben een opdracht in de transformatie van het zorglandschap. Er wordt regionaal en bovenregionaal gewerkt aan meer ambulante zorg, gecombineerde trajecten en vermindering van bedden. Ook wordt er gericht gewerkt (en ingekocht) op het verminderen van bovenregionale zorg ten behoeve van de regionale dan wel lokale zorg. Dit wordt gedaan in samenwerking met alle Gelderse samenwerkende gemeentelijk regio's. In de loop van 2016 hebben wij nog niet veel transformatie gezien bij de zorgaanbieders. Wij hebben geconstateerd dat zij veel tijd hebben moeten en steken (en nog steken) in het op orde krijgen van hun administratie zodat op het gebied van bedrijfsvoering de facturatie goed op gang kan komen.

Bij de start van het inkoop proces voor 2017 is wel duidelijk geworden dat er meer animo ontstaat voor transformatie en dat er ook meer initiatief vanuit aanbieders zelf ontstaat. Wij ervaren dit als een goede ontwikkeling. Daarnaast bewegen zich ook nieuwe aanbieders op de markt, met nieuw en (soms) innovatief aanbod. Deze beweging in de markt stimuleert aanbieders ook om meer

toekomstgericht te denken en ontwikkelen. Onderlinge samenwerking, die nodig is in het kader van opschalen en afschalen en overdragen, komt ook op gang. Het is en blijft echter een weerbarstig onderwerp.

Ruimte voor lokale vernieuwing

Het afgelopen driekwart jaar is op lokaal gebied met betrekking tot lokale vernieuwing veel aandacht uitgegaan naar de algemene voorzieningen (elders in dit document). Daarnaast is de pilot voor de inzet van een GGZ psycholoog jeugd voorbereid (zie gedragswetenschapper in de JGGZ) met als doel het vierkant huisarts, jeugdarts en –verpleegkundige, onderwijs en sociaal domein te verbinden in het eerder duiden en vertalen van signalen en in triage die daarop volgt. De plaatsing van de GGZ psycholoog bij de GGD is een landelijke primeur. In de Wmo is de pilot gestart die huishoudelijk hulp en ondersteuning/begeleiding met elkaar verbindt. Dit is in de regio een primeur.

Jeugdbescherming

Vanuit het sociaal team wordt zoveel als mogelijk ingezet op vroeg interventie op signalen en inzet van stevige ondersteuning om maatregelen te voorkomen. Er is een regionale werkgroep aan de slag met de omvorming. Doel is dat er niet meer wordt gesproken 'over' maar 'met'. Dit betreft ook het casuoverleg Beter Beschermd (RvdK) dat wordt omgevormd naar 'Beschermingstafel'. Daarin past een nieuw samenwerkingsprotocol met afspraken met de betrokken organisaties. Doel is een bijdrage te leveren aan het voorkomen van uithuisplaatsingen en het geven van voldoende ondersteuning om de gezinssituatie duurzaam te stabiliseren. Drang, vrijwillige plaatsing in een gesloten setting, valt onder onze lokale verantwoordelijkheid, wordt uitgevoerd door het sociaal team en opgeschaald indien nodig. Drang als product (voorfase van dwang) voor de aanbesteding wordt dan ook aanbesteed voor alle (jeugd) zorgaanbieders en niet meer alleen voor de gecertificeerde instellingen.

Dyslexie- en Dyscalculiezorg

Dyslexie en dyscalculie zijn beide leerstoornissen (DSM IV). Dyslexie valt onder de jeugdhulp omdat dit eerder onder het pakket van de zorgverzekeraars viel. Dat is niet het geval voor dyscalculie.

Diagnose en behandeling van dyslexie worden regionaal ingekocht. De toeleiding ligt bij het onderwijs omdat zij bij uitstek kunnen bepalen of er een vermoeden van ernstige enkelvoudige dyslexie is. De scholen volgen hierin het landelijk protocol. Dat leidt tot een aanvraag om een diagnose en behandeling. De schooldirecteur ondertekent hiervoor een verklaring het protocol te hebben gevolgd waarop door het sociaal team een beschikking wordt afgegeven. De regel waarop deze samenwerking onderwijs-sociaal team berust is in 2014 onderzocht en levert geen bijzondere afwijkingen op. Wij gaan ervan uit dat iedere partij hierin zijn verantwoordelijkheid volgt.

Voor dyscalculiezorg hebben we een regeling ontwikkeld, die veel lijkt op die van dyslexie. Echter op verzoek van het onderwijs hebben wij deze (nog) niet vast gesteld. De zorg van het onderwijs is dat een dergelijke regeling eerder een aanzuigende werking heeft. Mocht het onderwijs hierop echter van gedachten veranderen, dan kan de regeling worden vastgesteld.

1C. Sport

Doelstelling
Rekening houdend met de positieve maatschappelijke waarde van sport, mogelijkheden scheppen voor en stimuleren van (blijvende) deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse inwoners.

Activiteiten:

Uitwerken ambities Sportnota

De sportnota is tussentijds geëvalueerd. De raad is hierover in een bijeenkomst geïnformeerd. Voor de sportaanbieders is er vervolgens in oktober een 'sportcafé' waar de tussenevaluatie ook wordt gedeeld. Op basis van de tussenevaluatie en de bijeenkomsten worden de ambities en de beleidsvoornemens uit de sportnota daar waar noodzakelijk bijgesteld. De geactualiseerde sportnota wordt einde van dit jaar aan u voorgelegd.

Ambities breedtesport en welzijn

Het Sport- Beweegteam, waarin buurtsportcoaches actief zijn, voert sport & beweegprogramma's uit om doelen en ambities uit de sportnota en het sociaal domein te realiseren. Dit gebeurt, vanuit een vraaggericht sportaanbod, in samenwerking met inwoners, sportaanbieders, huisartsen, fysiotherapeuten, scholen, welzijnsinstellingen en instellingen voor maatschappelijke opvang. Er worden bijvoorbeeld (sportkennismakings) activiteiten georganiseerd rond de Nationale Sportweek, "50+ Sportief" en de Nationale Diabetes Challenge.

Ruimtelijke ambitie

Voor alle buitensportaccommodaties wordt uitwerking gegeven aan de plannen om het totale beheer en onderhoud over te dragen aan de gebruikers. Hiervoor wordt in het laatste kwartaal van 2016 een stappenplan opgesteld voor de accommodaties die nog verzelfstandigd moeten worden. Sportpark de Duitse Kamp in Wolfheze is reeds overgedragen aan de vereniging waarvan de evaluatie eind 2016 wordt gehouden. Voor sportpark Hartenstein is het streven de overdracht in het laatste kwartaal 2016 door te voeren.

Voor gebruikers op sportpark Wilhelmina wordt met inzet van NOC* NSF bekeken naar de verdere samenwerking. Dit gaat het laatste kwartaal 2016 lopen. Met de gebruikers op sportpark De Bilderberg worden de gesprekken over samenwerking en verzelfstandiging eind 2016 weer opgestart.

1D. Educatie

Doelstelling

Volwassenen educatie draagt bij aan de participatie van alle inwoners door het ontwikkelen van de basisvaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden. Voor mensen met een laag opleidingsniveau (laaggeletterden) of nieuwkomers (na hun inburgering) blijft lokaal de toegang tot een educatie-aanbod.

Doelstelling

- Vanaf de leeftijd van 2 jaar zorgdragen voor een doorgaande leerlijn tot en met het voortgezet onderwijs.
- De kwaliteit van voorschoolse educatie in de peuterspeelzaal en de dagopvang optimaliseren op het gebied van taal en pedagogische vaardigheden.
- Bewaken van de resultaatafspraken tussen de voorschool en de vroegschool (peuterspeelzaal-basisonderwijs) met betrekking tot peuters met een taalachterstand.

Doelstelling

De mogelijke ontwikkeling van een zogenaamd kindcentrum in Doorwerth wordt op haalbaarheid besproken met betrokken (onderwijs)instellingen.
Renkum en Oosterbeek behouden een volwaardige bibliotheek (voor kinderen en volwassenen).

Activiteiten:

Volwassenen educatie

We onderzoeken het inkoopbeleid voor volwasseneducatie. De rijksmiddelen zijn regionaal ingezet (via contactgemeente Arnhem) op basis van een regionaal educatief programma. Met het ROC en andere partijen zijn er gesprekken over meer verbinding tussen het onderwijs- en het arbeidsmarktbeleid.

Educatie en aanpak laaggeletterdheid

De bibliotheek Veluwezoom coördineert het opstellen van een gezamenlijk Plan van Aanpak voor het (digi)Taalhuis.

In de eerste helft van 2016 zijn de cursus Digisterker en Klik & Tik gestart om inwoners meer digitale vaardigheden bij te brengen.

In de gemeente Renkum heeft het bondgenootschap aanpak laaggeletterdheid Arnhem en regio (De Alliantie) geïnterviewd welke activiteiten er door de verschillende partners worden georganiseerd om de taalvaardigheid van onze inwoners te bevorderen. Ook wordt er gekeken welke kansen er liggen tot samenwerking en maatwerk op het terrein van formele (cursus bij bv ROC) en informele (bv Maatjesproject Vluchtelingenwerk) educatie.

Lokale educatie agenda (LEA)

De samenwerking tussen de gemeente en het onderwijs is verankerd in de LEA. Het LEA-overleg is een hulpmiddel om de integraliteit tussen onderwijs, zorg en welzijn te borgen.

De eerste helft van 2016 is er gewerkt aan een praktische aansluiting jeugdzorg en passend onderwijs. De consultants van de gemeente en de interne begeleiders van de scholen hebben een werkproces afgesproken waarbij het elkaar snel kunnen vinden centraal staat.

Een projectgroep van VVE schooldirecteuren heeft een plan opgesteld met als doel een betere doorontwikkeling VVE en meer ouderbetrokkenheid bij aanbieders en in het basisonderwijs.

De scholen voor het basisonderwijs in de subregio Renkum hebben een gezamenlijke aanpak ontwikkeld voor de stimulering van begaafde leerling.

Onderwijsachterstanden

Het onderwijsachterstandenbeleid is vanuit het ministerie met één jaar ongewijzigd verlengd.

Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

Het merendeel van de dagopvangen in onze gemeente is geharmoniseerd. Daardoor kunnen in alle dorpskernen peuters opgevangen worden binnen een erkend VVE programma.

Cultuureducatie

In februari 2016 heeft de gemeente de subsidierelatie met 't Venster opgezegd.

IN de eerste helft van 2016 is met de scholen gewerkt aan een nieuwe opzet voor binnenschoolse cultuureducatie. Begin juni zijn de ideeën voor deze nieuwe opzet ook doorgesproken met de culturele organisaties.

Bibliotheek op School

In september 2016 is de methodiek Bibliotheek op school ingevoerd op 75% van alle basisscholen.

Volwaardige bibliotheek in Renkum en Oosterbeek

De gemeente Renkum zet in op een openbare bibliotheek die bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van inwoners. De gemeente heeft de bibliotheek gevraagd in te zetten op bevorderen van informatie- en digitale vaardigheden; lezen en schrijven; taal als basis voor maatschappelijke participatie; werk en inkomen; educatie; e-overheid; de bibliotheek als neutrale, onafhankelijke, veilige ontmoetingsplek.

1E. Minima

Doelstelling

In het nieuwe integrale armoedebeleid worden maatregelen bedacht om de zogenaamde armoedeval tegen te gaan. Doelstelling is dat werken aantrekkelijker wordt. Tegelijkertijd mag de groep mensen die nooit (meer) aan het werk kan gaan hiervan niet de dupe worden.

In de bestrijding van armoede staan verder kinderen centraal. Er moet worden voorkomen dat zij in hun ontwikkeling worden geremd, doordat zij opgroeien in armoede. Het jeugdcultuurfonds wordt onderdeel van het armoedebeleid.

Mensen met schulden moeten weer financieel en maatschappelijk zelfredzaam kunnen functioneren. Het uitgangspunt daarbij is dat mensen primair zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor het oplossen van hun schulden. Waar nodig ontvangen zij daarbij ondersteuning op maat.

Activiteiten:

Activerend minimabeleid

Binnen het sociaal domein voeren wij een activerend minimabeleid integraal uit. Het accent ligt daarbij op maatschappelijke participatie met bijzondere aandacht voor gezinnen met kinderen.

Schuldhelpverlening

Op basis van het vigerende schuldhelpverleningsplan passen wij het volgende toe:

- Adviseren en ondersteunen van inwoners, met dreigende schuldensituaties, bij het maken van vervolgstappen om hun financiële situatie te verbeteren.
- De schuldhelpverlening is de schakel die volgt op preventie van schulden en schulddienstverlening (informatie en advies) en bestaat uit de activiteiten: schuldregelen, instellen moratorium, schuldsanering, inkomensbeheer, budgetcoaching en hulp bij het aanvragen van een WSNP verklaring.
- Wij behouden de regie over de schuldhelpverlening door middel van casemanagement vanuit de gemeente.
- De zwaarte van de ondersteuning wordt afgestemd op de situatie en de mogelijkheden van de inwoners zelf.

Het geldende schuldhelpverleningsplan wordt herijkt. De aftrap hiervoor vindt plaats in september 2016. Gestart wordt met een inventarisatiemiddag, waar wij samen met onze ketenpartners input voor het nieuwe plan willen ophalen. De beleidsuitgangspunten van de in 2015 vastgestelde Kadernota Sociaal Domein zijn hierbij leidend.

1F. Inkomensvoorziening

Doelstelling

Het zorgen voor een tijdige en rechtmatige verstrekking van inkomensvoorzieningen. Daarbij geven wij uitvoering aan de verplichting van het Rijk om op maat een tegenprestatie te vragen.

Activiteiten:

Inkomensverstrekking

Maandelijks betaalbaar stellen van uitkeringen op grond van wettelijke voorschriften in Participatiewet, Bbz2004, Ioaw en Ioaz (doorlopend).

Ziektekostenregeling minima/Meerkostenregeling Wmo

De voorziening Collectieve Ziektekostenverzekering voor onze inwoners met een minimum inkomen heeft een relatie met de Meerkostenregeling Wmo. Voor de Meerkostenregeling Wmo wordt nieuw beleid ontwikkeld.

Binnen het Sociaal Domein wordt de Wmo meerkostenregeling afgestemd met de uitvoering van de voorziening Collectieve Ziektekostenverzekering voor onze inwoners met een minimum inkomen. Wij willen hiermee bereiken dat deze op elkaar afgestemde voorzieningen bijdragen aan het vergroten van de maatschappelijke participatie van chronisch zieken en gehandicapten met een laag inkomen.

Arbeidsmarktondersteuning

In 2016 geven wij uitvoering aan de Participatiewet onderdeel arbeidsmarktondersteuning volgens het opgestelde uitvoeringsplan (vastgesteld in 2015). Wij zien dat de aandacht voor de nieuwe onderdelen van de uitvoering voor inwoners met arbeidsbeperking wat ten koste is gegaan van de resultaten van uitstroom van kansrijke bijstandsgerechtigden. Na analyse gaan wij een actieplan uitvoeren om alsnog de benodigde doelstellingen te halen (zie onderdeel inkomensverstrekking).

Wij hebben de kandidaten die in aanmerking komen voor de banenafpraak voldoende in beeld en waar mogelijk werkfit. De samenwerking met de beide scholen voor speciaal onderwijs voor de ondersteuning van schoolverlaters is onderdeel geworden van de werkprocessen. Wij kunnen hiermee steeds beter een sluitende aanpak bieden. Dit schooljaar stromen er 10 Renkumse jongeren uit naar werk, 10 jongeren naar dagbesteding, 6 jongeren naar een vervolgopleiding en 5 jongeren worden de mogelijkheden verder onderzocht. De resultaten van de banenafpraak brengen wij regionaal in beeld via het Werkbedrijf FoodValley.

Werkgeversdienstverlening

Renkum is sinds 2015 onderdeel van de arbeidsmarktregio FoodValley en het Werkgeversservicepunt (WSP) FoodValley. Vanuit het WSP worden werkgevers branchegericht ondersteund en alle vacatures in de regio gedeeld. Onze accountmanager maakt onderdeel uit het team van het WSP. Sinds april is er een nieuwe manager WSP die zorgt voor een betere structuur. De ICT om onder andere managementinformatie te delen moet eind 2016 volledig operationeel zijn. In Renkum is hier een forse inhaalslag op gepleegd.

De lokale samenwerking tussen economisch beleid en werkgelegenheid leverde in september jl. een interessante ondernemersavond op waar het thema sociaal ondernemen op de agenda stond.

Activerend werk

Het project Beschermd werken met als hoofddoel: mogelijk maken dat inwoners die (nog) geen mogelijkheden hebben op de arbeidsmarkt een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij en zich kunnen ontwikkelen, is begin 2016 van start gegaan. Inmiddels in de naam gewijzigd in Activerend werk.

In het eerste half jaar hebben wij de participatiemogelijkheden in de gemeente in kaart gebracht en contacten gelegd. In totaal hebben wij circa 20 tot 25 participatiemogelijkheden in onze

gemeente in beeld. De inventarisatie komt in het derde kwartaal van 2016 digitaal beschikbaar via de website van de gemeente. De participatiemogelijkheden zijn zo beschikbaar voor inwoners op zoek naar activerend werk en medewerkers van het sociaal team. Ook hebben wij de kwantitatieve behoefte zoveel mogelijk in beeld gebracht vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het sociaal domein. Wij kunnen op basis onze huidige gegevens alleen een globaal beeld geven. Op 30 juni hebben wij als afsluiting van de inventarisatie een netwerkbijeenkomst georganiseerd in het Vierbeekcollege. Op de agenda stonden speedmeets, een workshop over ketensamenwerking (doorstroming van deelnemers stimuleren) en een workshop leren & ontwikkelen. Er waren 45 deelnemers.

Vanuit de gesprekken tijdens de inventarisatie, inspirerende voorbeelden, het verder verdiepen in het onderwerp en de discussie in de werkgroep hebben wij de onderstaande uitgangspunten voor Activerend werk opgesteld. In pilots gaan wij de werkwijze van de verschillende (vrijwilligers-/werk)plekken onderzoeken.

Doel; afstand tot de arbeidsmarkt verkleinen.

- Zo regulier/arbeidsmatig mogelijk (liefst onderdeel van een gewoon bedrijf)
- Werk wat ertoe doet (zinnig)
- Zo lokaal mogelijk
- Passend bij persoon en zijn/haar vraag
- HRM-cyclus (doelen en voortgangsgesprekken)
- Blijven leren, sociale competenties, werknemersvaardigheden, praktijkervaring, waar mogelijk branchecertificaten
- Zo efficiënt mogelijk

Permar

Op 1 juni jl. heeft de raad besloten om de Gemeenschappelijke regeling Permar WS vanaf 1 januari 2018 te ontbinden. De reden is dat Permar WS door de wijzigingen in de Wsw in een voortdurende staat van reorganisatie komt en de deelnemende gemeenten kiezen voor het zoveel mogelijk lokaal uitvoeren van de Participatiewet. Permar WS heeft de opdracht gekregen een liquidatieplan op te stellen en een aangepaste begroting voor 2016 en 2017. De liquidatie en de begrotingen zullen aanzienlijke tekorten opleveren omdat de rijksbijdragen afnemen en het aantal Wsw-ers sneller daalt dan gepland. Gemeente Renkum wordt vanaf 2018 zelf volledig verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wsw. Op 1 juli jl. is hiervoor een projectleider benoemd die een plan van aanpak voor Renkum opstelt. Dit plan wordt in november aangeboden aan de raad.

1G. Maatwerkvoorzieningen

Doelstelling

We willen maatwerk optimaliseren. Uitgangspunt is de meest efficiënte werkwijze. Wij stimuleren burenhulp, zonder daarbij privacy uit het oog te verliezen en professionele ondersteuning te verdringen. We kiezen daarom ook voor een brede inzet van het PGB model. Binnen de wettelijke kaders wordt een eigen bijdrage in de (zorg)kosten gevraagd.

De doelstelling is de inwoner zo lang mogelijk zelfredzaam en maatschappelijk actief te laten blijven. Waar nodig wordt voorzien, met eigen financiële verantwoordelijkheid van inwoners, in individuele hulp.

Activiteiten:

Huishoudelijke hulp

De gemeente heeft voor de jaren 2015 en 2016, op basis van de door de gemeente ingediende aanvraag, een decentralisatie-uitkering gekregen voor het stimuleren van de vraag naar huishoudelijke hulp, om daarmee zoveel mogelijk volwaardige werkgelegenheid te behouden. Uitvoering vindt plaats op basis van het plan "Pilot algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage 2015 - 2016 gemeente Renkum". Inmiddels maken 15 mensen gebruik van de Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT). Er is sprake van forse onderbesteding van het HHT budget. Dit komt omdat wij er niet voor hebben gekozen om HbH1 om te vormen tot algemene voorziening. Met het behouden van de maatwerkvoorziening HbH1 wordt volwaardige werkgelegenheid in stand gehouden. In onze gemeente wordt de maatwerkvoorziening Hulp bij het Huishouden altijd verstrekt op basis van objectief en onafhankelijk onderzoek. Als uit dit onderzoek blijkt dat de inwoner beter geholpen is met iets anders dan een maatwerkvoorziening wordt verwezen naar algemene voorzieningen of andere oplossingen. De algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage 2015 - 2016 wordt ingezet ten behoeve van mantelzorgers, (alleen)staande ouders van gezinnen met veel problemen, inwoners na opname in het ziekenhuis, zelfstandig wonende kwetsbare inwoners en cliënten met een aanvullende vraag op Hulp bij het Huishouden. We willen de algemene voorziening Hulp bij het Huishouden in stand houden. Forse onderbesteding speelt niet alleen in onze gemeente maar ook op landelijk niveau. Daarom hebben VNG, FNV, CNV en VWS afgesproken dat het bedrag voor de decentralisatie-uitkering HHT beschikbaar komt voor reguliere werkgelegenheid, fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en kwaliteit van maatschappelijke ondersteuning. De oorspronkelijke voorwaarden zijn losgelaten, waardoor ruimte ontstaat om concrete op de lokale situatie afgestemde afspraken te maken waarmee cliënten, medewerkers en aanbieders worden ondersteund in de transitie. Van vornoemde financiële en beleidsruimte maken wij gebruik door middel van de pilot "Klantgerichte zorgarrangementen en financiering". Deze pilot is onderdeel van het Programma van Eisen van de voor 2016 aanbestede Hulp bij het Huishouden. Het gaat om een op de lokale situatie afgestemde pilot, waarmee cliënten, medewerkers en aanbieders worden gestimuleerd tot transformatie van maatschappelijke ondersteuning.

Voor 2016 is de Hulp bij het Huishouden aanbesteed. In het contract is een optie opgenomen om twee keer, eenzijdig, te verlengen voor maximaal 12 maanden per keer. De tarieven mogen per keer geïndexeerd worden. We kiezen ervoor om de contracten Hulp bij het Huishouden voor 2017 met twaalf maanden te verlengen.

Begeleiding

Voor het einde van het jaar zullen de her-indicaties voor cliënten met de maatwerkvoorziening Begeleiding (overgangsklanten vanuit het CIZ) plaatsvinden.

Eigen bijdrage, PGB en meerkostenregeling

Uit een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep, volgt dat de hoogte van een eigen bijdrage voor een algemene voorziening, een maatwerkvoorziening en een persoonsgebonden budget (pgb) en de daarmee samenhangende wijze van kostprijsberekening en vaststelling van de hoogte van een pgb bepalingen zijn die in de verordening moeten worden opgenomen. In juni 2016 hebben wij de Wmo verordening in overeenstemming gebracht met deze rechtspraak. Hierbij is toegezegd dat in het laatste kwartaal van 2016 een gewijzigde verordening zal worden voorgelegd aan de Raad, waarbij keuzes kunnen worden gemaakt over de (hoogte van de) eigen bijdrage, het pgb en de meerkostenregeling voor chronisch zieken en gehandicapten. Hiervoor wordt een separaat raadsvoorstel opgesteld.

Jeugdhulp

Op het gebied van jeugdhulp bestaan 2 hoofdrichtingen: opvoedhulp en -ondersteuning en GGZ hulp (DBC(diagnose behandel combinatie) systematiek). De inkoop van de producten in 2016 is landelijk (LTA landelijk transitie arrangement), bovenregionaal en regionaal(RTA regionaal transitie arrangement) geregeld. Bij de inzet van jeugdhulp wordt breed gekeken mede naar wat in het gezin/huishouden nodig is, naast individuele zorg (zoals bijvoorbeeld dyslexie behandeling). Jeugdhulp kan bestaan uit het inzetten van zorg in natura ofwel ZIN (de ingekochte zorg, maatwerkvoorzieningen) of de inzet van een PGB. We zien in de loop van 2015 en ook 2016 dat de omvang van het budget PGB ruim is ten opzichte van de vraag. Mogelijk is op termijn een structurele dekking voor de taakstelling hieruit te realiseren. Het is nu echter nog te vroeg om daarop een voorschot, anders dan incidenteel, te nemen. Ten aanzien van zorg in natura is wel sprake van verbetering het berichtenverkeer maar het is nog steeds niet optimaal. Daardoor is het nog steeds niet goed mogelijk om een bij benadering correcte inschatting te geven van het zorggebruik. De afrekening over 2015 is ook nog niet op moment van schrijven 100% afgerond. Verder zien we op dit moment nog nauwelijks trends in het verschuiven van hulpvraag of -aanbod. Alleen op het gebied van de jeugdbescherming zien we minder verzoeken tot onderzoek aan de raad voor de kindbescherming (RvdK), via de gecertificeerde instellingen. De oorzaak hiervan is niet goed te duiden. Het kan liggen aan de inzet van het sociaal team waardoor vragen en problemen eerder worden geadresseerd met als gevolg dat het niet escaleert. Bureau Jeugdzorg Gelderland wijst meer in de richting van een achterstand bij de RvdK. Wat wel als (landelijke) trend wordt aangemerkt is dat de aard van de hulpvraag verschuift naar ernstiger. Dit kan echter eveneens het gevolg zijn van de inzet van het sociaal team, omdat de minder zware casussen JBGI niet bereiken. Deze ontwikkelingen blijven we volgen.

Leerlingenvervoer

De ingezette lijn om zo veel mogelijk leerlingen (uit eigen beweging) te leren zelfstandig naar hun school voor speciaal onderwijs te reizen heeft zich de afgelopen jaren bewezen en wordt voortgezet. In 2014 reisden 31 leerlingen met OV, eind dit schooljaar zijn dat er 40. Het aantal leerlingen dat reist met taxi of bus neemt van 129 in 2014 af naar 110 eind dit schooljaar.

Doelgroepenvervoer

In 2016 is het doelgroepenvervoer regionaal aanbesteed. In 2017 wordt dit uitgevoerd. De hiervoor opgerichte Dienstverleningsorganisatie is hiervoor verantwoordelijk. De feitelijke uitvoering van ritten wordt gecoördineerd door regiecentrale Avan en is gestart in september. De kwaliteit van dienstverlening en de cliënttevredenheid wordt gemonitord en daarop wordt gestuurd.

2 Transformatie Sociaal Domein

Doelstelling
Benodigde ontwikkelingen en initiatieven stimuleren, ondersteunen en initiëren ten behoeve van de transformatie sociaal domein.

Activiteiten

De komende jaren wordt stevig ingezet op de transformatie en de daaraan gekoppelde bezuinigingsopgave. De gemeente Renkum heeft hierin een belangrijke regierol en wil benodigde ontwikkelingen en initiatieven stimuleren, ondersteunen en initiëren. Initiatieven en ontwikkelingen die bijdragen aan de transformatiedoelen, te weten:

- inzet op versterking eigen kracht inwoners, buurtkracht en samenkracht;

- ontsluiting van het aanbod en innovatie in algemene voorzieningen en vraaggericht maatwerk;
- praktijk ontkokering en efficiency-slagen (in samenspraak met maatschappelijk partners en (zorg)aanbieders).

De activiteiten om deze doelstelling te kunnen behalen zijn uitgewerkt in een masterplan. Zo geven we strak sturing aan het geheel.

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

2A. Ruimtelijke ontwikkeling

Doelstelling
De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Activiteiten:

Woningbouwprojecten op gang brengen

Langere tijd stilliggende woningbouwprojecten komen weer op gang. Doordat we in overleg zijn gegaan met grondeigenaren, bouwbedrijven, woningcorporaties en particuliere initiatiefnemers van bestaande projecten om eventuele belemmeringen weg te nemen. Dit blijkt uit het groot aantal projecten dat ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt.

Omwonenden betrekken bij de projecten

Bij nieuwe (woning)bouwprojecten worden omwonenden in meer of mindere mate vroegtijdig betrokken en krijgen waar mogelijk een rol in het opstellen van stedenbouwkundige kaders. Bij particuliere projecten is het aan de initiatiefnemers om voor voldoende draagvlak te zorgen. Dit toetsen wij.

Voldoen aan de eisen

Nieuwe (woning)bouwprojecten moeten voldoen aan de actuele eisen op het gebied van stedenbouw, ruimtelijke inpassing, duurzaamheid en wonen. De kaders die de gemeente stelt worden aan u voorgelegd.

Ontwikkelen eigen grondposities

De komende jaren komen locaties vrij die ontwikkeld kunnen worden, veelal tot woningbouwlocaties. Wij zullen uitzoeken wat hiervoor de mogelijkheden zijn binnen het bestaande beleid en regionale afspraken hierover. Eventuele boekwaardes en sloopkosten zullen ook in beeld worden gebracht. Een deel van de opbrengst van de gebouwen en de gronden dient (conform raadsbesluit) nog ingezet te worden ter financiering van het MFC en reserve onderwijshuisvesting. Door goede afstemming en prioritering van de locaties kunnen deze opbrengsten enkele jaren een positieve bijdrage leveren aan de taakstelling op gemeentelijk vastgoed en/of de gemeentelijke balans.

Enkele locaties zullen ongewijzigd verkocht kunnen worden, de opbrengst van deze locaties wordt dan ook al in 2016-2017 verwacht. Andere locaties, waaruit bovengenoemd onderzoek blijkt, dat functiewijziging nodig is voor een goede opbrengst, zullen bouwrijp worden verkocht. Hier zal dan dus eerst een bestemmingsplanprocedure gevolgd moeten worden. Deze locaties zullen dan vanaf 2017-2018 geld opbrengen.

Doelstelling
Dorpskernen moeten aantrekkelijk blijven met voldoende voorzieningen en woningen. Prioriteit ligt bij de centra van Doorwerth en Renkum.

Activiteiten:

Centrum Doorwerth

Najaar 2015 is de 2e fase van het project gestart met het ontwikkelen van een plan voor een (sociaal) hart voor het dorp. Het stedenbouwkundige plan wordt onder regie van de kerngroep van bewoners opgezet en naar verwachting begin 2017 aan u voorgelegd. De kerngroep wordt ondersteund door een stedenbouwkundig bureau, financiële experts en door de projectmanager van de gemeente.

Centrum Renkum

Aan verdere invulling van diverse maatregelen en plannen wordt langs meerdere lijnen gewerkt, zoals in de voortgangsrapportage (zomer 2016) is toegelicht. Zie ook product 6A. Ondernemen en bedrijvigheid.

Daarbij blijven wij zoeken naar financiële middelen om fase 4-7 van het centrumplan te realiseren.

2B. Wonen

Doelstelling
Voor alle doelgroepen moeten voldoende, goede woningen betaalbaar en bereikbaar zijn, vooral voor jonge gezinnen.

Activiteiten:

Uitvoeren activiteiten routekaart, zoals die is opgenomen in de Nota Wonen 2014:

- De huisvestingsopgave in de zorgsector is verder uitgewerkt. De beleidsnota voor de overige doelgroepen is vastgesteld. De nota wordt sinds vaststelling als toetsingskader voor initiatieven gehanteerd.
- Verleidingsstrategieën voor woningverbetering particuliere woningen combineren met duurzaamheidsmaatregelen. Hiervoor is gekozen om de projecten waarmee de inwoners worden geïnformeerd over wonen onder de noemer Bewust Wonen te zetten. De volgende drie onderwerpen vallen hieronder:
 - o Langer zelfstandig thuis wonen (valpreventie, kleine huisaanpassingen, tips, etc.);
 - o Duurzaam en energiezuinig wonen (o.a. tips en hoe kun je energie besparen?) en water;
 - o Veiligheid in en om de woning (inbraakpreventie).

In het vierde kwartaal van 2016 gaan wij hiervoor een jaarplanning voor 2017 opstellen.

- Prioriteren en keuze maken in woningbouwprogramma (stoplichtenmodel) en regelmatig regionale afstemming hierover. Subregionaal hebben wij afspraken gemaakt en ingediend bij de provincie. De subregionale afspraken bieden de gemeente de ruimte om het woningbouwprogramma te realiseren.
- Bij nieuwbouwiniciatieven hanteren wij de gewenste bouwrichtlijnen uit de Nota Wonen. Omdat de ontwikkelingen met betrekking tot wonen constant in beweging zijn, gaan we in het vierde kwartaal van 2016 de gewenste woningbouwrichtlijnen per kern verder uitwerken en actualiseren. Ook de resultaten van de woningmarktanalyse die binnenkort gestart wordt, vormt daar input voor. Met deze update kunnen we een vertaling maken de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte. Waarbij wij vooral willen inzoomen op kwalitatieve woonbehoefte.
- Prestatie afspraken met Vivare uitvoeren en jaarlijks evalueren. Deze gelden tot 2019.
- In 2016 hebben wij geen acties ingezet voor de promotie voor onze gemeente. In het vierde kwartaal van 2016 gaan wij bekijken hoe wij de profilering van de gemeente Renkum weer kunnen oppakken.
- Het stimuleren van starters om een woning te kopen door het bieden van een starterslening.

2C. Bestemmingsplannen

Doelstelling

De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Activiteiten:

Tijdig actualiseren van de bestemmingsplannen. Bestemmingsplannen mogen niet ouder zijn dan 10 jaar. In 2016 zijn de volgende bestemmingsplan geactualiseerd, dan wel wordt gestart met de volgende actualisaties:

- bestemmingsplan 'Oosterbeek - Zuid 2016' is op 29 juni 2016 vastgesteld;
- bestemmingsplan 'Wolfheze 2016' zal eind 2016 gestart worden, het in ontwerp ter inzage leggen zal echter pas in 2017 plaatsvinden;
- bestemmingsplan 'Veentjesbrug' zal eind 2016 in ontwerp ter inzage gelegd worden.

2D. Omgevingsvergunning

Doelstelling

Behouden en benutten van het aantrekkelijke karakter van onze omgeving met enerzijds het uitgangspunt van regulering en anderzijds meer verantwoordelijkheid van de inwoners en lagere kosten.

Activiteiten:

ODRA

De bouw-/WABO-taken en de juridische uitvoeringsgerichte APV taken, zijn per 1 oktober 2015 overgedragen aan de ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem). Op basis van ons gemeentelijk beleid worden door de ODRA vergunningen verleend en wordt het toezicht en de handhaving van de wetgeving door hen uitgevoerd. In de organisatie is daarom een regisseur aangesteld die er voor zorgt dat de afstemming soepel verloopt. Wij streven naar het verbeteren van onze gezamenlijke dienstverlening.

Doelstelling

Komen tot een uitvoerbare bomenverordening.

Activiteiten:

Bomenverordening

De uitvoeringstaken van de bomenverordening op het gebied van vergunningverlening en handhaving zijn in 2015 overgedragen aan de ODRA. In 2016 zal onze gemeente regie voeren om zodoende de kwaliteit te kunnen (blijven) waarborgen. De nieuwe bomenverordening wordt binnenkort aan u voorgelegd.

2E. Mobiliteit

Doelstelling

De bereikbaarheid van onze dorpen wordt ten minste behouden en mobiliteit in alle vormen wordt versterkt.

Activiteiten:

- Afstemmen met omliggende gemeenten, provincie, Prorail en Rijkswaterstaat over plannen van veranderingen in het (spoor)wegennet. Zoals: onderhoud aan provinciale wegen en kruispunten (N224, N225, N782, N783) en de bijbehorende verkeerslichteninstallaties. Ook het overleg over de kwaliteit van het openbaar vervoer wordt op dit regionale niveau afgestemd.
- In de zomer zijn de eerste maatregelen ten behoeve van de Snelfietsroute Arnhem-Wageningen uitgevoerd. In het najaar komen de overige maatregelen in uitvoering of in voorbereiding. Uitvoering van de maatregelen vindt uiterlijk 2017 plaats.
- De provincie wil het deel dat binnen de bebouwde kom ligt van de Wolfhezerweg/N783 overdragen aan de gemeente Renkum. In dat geval geeft de provincie ons het gereserveerde budget voor onderhoud van de weg en gaan wij de weg zelf reconstrueren. Naar verwachting is hier eind 2016 overeenstemming over en kan het werk in 2017 worden uitgevoerd.
- De provincie realiseert een rotonde bij de N782 (start augustus 2016). Renkum moet volgens een algemeen geldende verdeelsleutel 1/3 bijdragen. Hiervoor is subsidie aangevraagd en ook verkregen. Tevens is groot onderhoud gepleegd aan de Bennekomseweg.
- Moderniseren van doelgroepenvervoer (zie programma 1)
- Drielse veer versterken/ vernieuwen onder andere door het aanbrengen van een aantal voorzieningen die de betrouwbaarheid van de inzet aanzienlijk vergroten. Het nieuwe bestuur pakt dit voortvarend op.
- Het doortrekken van de Valleilijn (Arnhem-Amersfoort) zal moeten wachten op een gedeeltelijke aanbesteding van het huidige lijnennet van NS (2020).
- Ondersteunen van de lobby voor een nieuwe fietsverbinding over de Rijn. In overleggen met gemeente Arnhem halen wij steeds deze fietsverbinding aan. Echter, in de plannen (prioritering) van Arnhem is deze verbinding op lange termijn geschoven.
- Stimuleren van en waken voor het behouden van goede (nacht- en buurt-) busverbindingen (rekening houdend met de recent vastgestelde OV-visie van de provincie Gelderland). Daarnaast doet Renkum mee aan het project Trolley 2.0, waarin wordt onderzocht welke nieuwe kansen en mogelijkheden een doorontwikkeling van de trolleybussen kunnen opleveren. Op lijn 1 gaan als pilot aangepaste bussen rijden.
- Begin 2016 is het nieuwe Meerjarenuitvoeringsplan (MUP 2016-2019) door u vastgesteld. Dit geldt nu als basis voor de uit te voeren verkeersmaatregelen en de projecten worden uitgevoerd volgens planning.

Doelstelling

De verkeersveiligheid in onze dorpen wordt verbeterd.

Activiteiten:

- De veiligheid voor langzaam verkeer bij de spoorwegovergang in Wolfheze moet worden verbeterd. Hierover zijn wij in overleg met de provincie en met ProRail. De budgetten voor de daadwerkelijke aanpassing zijn bij ons en de partners beschikbaar, maar er moeten nog afspraken gemaakt worden over de afkoop van het onderhoud. Dit komt voor rekening van de wegbeheerder. Wij zijn in overleg met de provincie om deze kosten gezamenlijk te dragen, zodat de spoorwegovergang kan worden verbeterd, op het moment dat ProRail een buitendienstregeling heeft van dit traject.
- Binnen het MUP is een onderzoek naar de bestaande voetgangersoversteekplaatsen opgenomen en er is een budget beschikbaar voor kleinschalige verbeteringen. Dit start nog in 2016.

- In 2016 en 2017 worden de maatregelen ten behoeve van de Snelfietsroute Arnhem-Wageningen uitgevoerd. Doordat dit pad door (snel) woon-werkverkeer zal worden gebruikt, betekent dit een verbetering van de verkeersveiligheid in de dorpen.
- De laatste schoolomgevingen (De Wegwijzer, Airborneschool en omgeving MFC 3B4) worden uniform en herkenbaar ingericht. Waar sprake is van voorgenomen nieuwbouw wordt inzet hierop afgestemd.
- Wij brengen de knelpunten op en rond de sportcomplexen in beeld en treffen waar nodig en financieel mogelijk maatregelen om de verkeersveiligheid te optimaliseren. Zo wordt in elk geval de parkeer- en verkeerssituatie op sportpark Bilderberg flink verbeterd.
- Permanente verkeerseducatie uitvoeren om de verkeersveiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers (zoals schoolgaande kinderen, ouderen, gehandicapten) te verhogen en bewustwording van jonge automobilisten te vergroten. In 2016 staan/stonden op de planning een fiets (e-bike) informatiedag, een opfriscursus senioren en een DriveXperience voor jonge automobilisten.
- Wij hebben permanent aandacht voor de veiligheid voor verkeer en aanwonenden en oversteekbaarheid bij reconstructies/ groot wegenonderhoud van doorgaande wegen zoals de Bennekomseweg en Wolfhezerweg door de provincie.
- Wij gaan verder met het inventariseren en saneren van de aanwezige verkeersborden, om verder te komen met een afname van het aantal overbodige verkeersborden.
- Wij starten een onderzoek naar de aanwezigheid en noodzakelijkheid van paaltjes op fietspaden. In 2017 volgt een actieplan.

Doelstelling
Zorgen voor voldoende goede parkeervoorzieningen.

Activiteiten:

- Wij gaan de parkeersituatie rondom het gemeentehuis en deels de blauwe zone in Oosterbeek in kaart brengen. Binnen het MUP is budget gereserveerd voor kleinschalige aanpassingen ter verbetering van de parkeersituatie.
- In de tweede helft van 2016 wordt het P+R terrein in Wolfheze aan de zuidzijde van het spoor vernieuwd en uitgebreid.
- Realisatie van parkeerplekken voor deelauto's zal worden opgepakt als marktpartijen aangeven voldoende klanten te hebben. Op dit moment blijven onze acties beperkt tot het stimuleren van de marktpartijen om klanten te werven in onze dorpen.

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

3A. Milieu en duurzaamheid

Doelstelling
De gemeente Renkum is een duurzame, groene gemeente die duurzaam ontwikkelt en bouwt, en inwoners, bedrijven en instellingen stimuleert tot energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

Activiteiten:

Programma Milieu en duurzaamheid

Het Programma Milieu en duurzaamheid wordt opgevolgd door de Routekaart klimaatneutraal, die binnenkort aan u zal worden aangeboden.

Het ondersteunen van inwoners of organisaties die concrete duurzame initiatieven willen ontplooiën in onze gemeente:

- Met een wijkaanpak burgers stimuleren tot meer duurzaamheid. In 2016 hebben twee bewoners van Heveadorp, een onderzoek gestart naar de mogelijkheden in Heveadorp voor een gezamenlijke aanpak van energiebesparing en duurzame energieopwekking. Inmiddels zijn zij met groep geïnteresseerden met de uitvoering gestart. Hiermee is Heveadorp, na een initiatief in Oosterbeek zuid, de tweede buurt waar inwoners gezamenlijk werken aan het verduurzamen van hun buurt.
- We zijn in overleg met Vivare om de prestatieafspraken op het gebied van duurzaamheid verder uit te werken.
- We blijven in gesprek met inwoners en organisaties om te kijken naar de mogelijkheden die er zijn om evenementen te verduurzamen. Zo nodig stellen we hiervoor beleid op en leggen afspraken hierover vast.

Oplaadlocaties elektrische auto's

Zorgen voor tenminste tien oplaadlocaties voor elektrische auto's in 2016. Inmiddels zijn er 8 aanvragen om een oplaadlocatie toegekend, dat brengt het totaal aantal oplaadlocaties op 13.

Natuur- en Milieueducatie (NME)

Zorgen dat er door middel van Natuur- en Milieueducatie (NME) een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken van onze beleidsdoelen op het gebied van milieu en duurzaamheid. Met de Stichting Renkums Beekdal (SRB) zijn in 2016 prestatieafspraken gemaakt. Verder is in samenwerking met 6DorpenSchoon, het Venster, de SRB en de gemeente in 2015 gestart met het ontwikkelen van een afvalproject. Dit project is in de eerste helft van 2016 bij een school als pilot uitgevoerd en positief geëvalueerd. Het project is opgenomen in het cultuurmenu voor het schooljaar 2016/2017.

3B. Energie en klimaat

Doelstelling
De gemeente Renkum is in 2040 klimaatneutraal.

Activiteiten:

Milieucontroles

In 2015 zijn toezichthouders van de ODRA opgeleid op het gebied van energiebesparing. In 2016 is dit onderdeel verder geïmplementeerd in het toezicht. Daardoor krijgt de ODRA een beter zicht op de besparingsmogelijkheden bij bedrijven. Energie is namelijk niet zoals veel andere toezichtaspecten goed of fout. Het stimuleren en afdwingen van maatregelen vraagt om andere kennis en vaardigheden dan het reguliere toezicht. De ODRA gaat zich de komende jaren hierop verder toeleggen.

Routekaart Renkum klimaatneutraal 2040

Ondanks dat de Routekaart Renkum klimaatneutraal 2040 nog niet is vastgesteld, doen we wel verschillende acties die gericht zijn op de doelstelling om als gemeente klimaatneutraal te worden. Zo bereiden we ons voor op het aanbesteden van energie-inkoop vanaf 2018 en hebben we met de gemeenten Arnhem en Rheden het energieloket opgericht waar alle inwoners en bedrijven met hun vragen over energie terecht kunnen. Een instrument daarbij is de zonneatlas, waarin is aangegeven welke dakvlakken geschikt zijn voor het opwekken van energie.

Gemeentelijke organisatie klimaatneutraal

We hebben een bedrijf opdracht gegeven ons te helpen bij het certificeren van de gemeentelijke organisatie (op trede 3) van de CO₂ Prestatieladder. Het certificeren draagt bij aan de doelstelling om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Met de certificering brengen we concreet het energieverbruik van de gemeentelijke organisatie in kaart en houden we kwantitatief bij welke CO₂ besparende maatregelen er voor zorgen dat het energieverbruik jaarlijks (naar rato) wordt verminderd.

Project E-bus 2020

Als gemeente nemen we in de periode 2016-2019, samen met de gemeente Arnhem, deel aan het Interreg-project E-bus 2020. Deze zomer is de subsidie voor deze pilot verleend. Binnen dit project wordt samen met de HERMES, de HAN en een aantal lokale bedrijven in Arnhem een Trolley 2.0 (een draadloze trolleybus) ontwikkeld en ingezet in de dienstregeling.

Zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed

- Het (begeleiden van het) laten leggen van zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis (na het groot onderhoud aan het gemeentehuis) door energiecoöperatie Rijn en IJssel Energie voor het opwekken van duurzame energie voor omwonenden/ leden van de coöperatie. De commissie ruimtelijke kwaliteit heeft aangegeven dat zonnepanelen op de zichtbare dakvlakken van het gemeentehuis niet wenselijk. We beraden ons hoe we hiermee verder kunnen.
- Het (begeleiden van het) laten leggen van zonnepanelen op (een deel van) het dak van het nieuwe MFC 3b4 door energiecoöperatie Vallei Energie voor het opwekken van duurzame energie voor omwonenden/ leden van de coöperatie.

Duurzaamheidsleningen

Het stimuleren van maatschappelijke organisaties om gebruik te maken van de gemeentelijke duurzaamheidslening.

Schone werkgelegenheid

Het stimuleren van de vestiging van schone werkgelegenheid. Met name de contacten met de Parenco en Schut zijn geïntensiveerd. We spreken met hen zowel bestuurlijk als ambtelijk regelmatig over hun duurzaamheidsambities.

Isolatiesubsidie

De nieuwe isolatieregeling van de provincie schrijft voor dat een gemeente 50% cofinanciering levert. Wij hebben besloten hieraan mee te doen, gezien het succes van de vorige regelingen. De € 75.000 cofinanciering wordt bekostigd uit het KAN-budget.

Energieloket

Op 15 september is het Energieloket Midden Gelderland gestart. Bij deze website en helpdesk kunnen inwoners en bedrijven terecht met vragen over energievraagstukken. Het Energieloket is een initiatief van de VNG en wordt in samenwerking met de gemeenten Rheden en Arnhem uitgevoerd. Coöperatie Rijn IJssel Energie verzorgt dit voor ons.

3C. Bos en landschap

Doelstelling

- Het blijven beschermen en waar nodig ontwikkelen van de aanwezige waarden van bos, landschap en inheemse flora en fauna in de gemeente.
- Het ondersteunen van vrijwilligerswerk en andere initiatieven vanuit inwoners- of belangengroepen die de kwaliteit van bos en landschap verbeteren of in stand houden. Hierbij is het openbare karakter een voorwaarde.
- Het conform FSC-voorwaarden beheren van de gemeentelijke (landgoed-)bossen, die een belangrijk deel van ons landschap vormen. Hierbij is er blijvend aandacht voor een financieel gezonde exploitatie.

Activiteiten:

Actualisatie van het Landschapontwikkelingsplan (LOP)

Het geactualiseerde Landschapontwikkelingsplan wordt in 2017 aan u ter vaststelling aangeboden.

Bevorderen en ondersteunen van initiatieven op het gebied van natuur, landschap en biodiversiteit

- Uitwerkingen van het Bijenconvenant is gestimuleerd. In 2016 zijn deelnemers aan imkerkursussen gefaciliteerd
- Aanleg Klompenpad Doorwerth (planning gereed in oktober 2016)
- Landschapsherstel Rosandepolder door Geldersch Landschap
- Start proces Klompenpad Oosterbeek
- Bijdrage Klompenpad Nederrijnpad (initiatief gem. Overbetuwe)
- Bijdrage herstel tuinmuur Oranje Nassau's Oord
- Participeren in de internationale natuurwandeldgids Crossbill Guide Veluwe
- Toegankelijk maken van flora- en faunagegevens via een extra portaal op Waarneming.nl

Bosbeleidsplan

Voor de actualisatie van het bosbeleidsplan is gestart met het onderdeel waarbij inwoners hun bijdrage leveren. Uitgangspunt is dat het beleidsplan in 2017 aan u wordt aangeboden.

Praktijkproef Bestrijding Japanse Duizendknoop (NVWA & Probos; 2014-2017)

- De praktijkproef van het NVWA & Probos is in 2016 voortgezet.
- Ook de proef met begrazing door varkens is in 2016 voortgezet.
- Ten behoeve van voorlichting aan inwoners is een boekje samengesteld over de herkenning en de bestrijding van de Japanse Duizendknoop.

3D. Water en riolering

Doelstelling

We zetten ons in voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen. Daarmee vergroten we de kwaliteit van het beheer tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. De inwoner ziet wat we bereiken en we zijn transparant over de kosten. Wij voldoen aan de zorgplichten vanuit de Wet milieubeheer en de Waterwet. Naast de wettelijke taken zijn de doelen uit het Bestuursakkoord Water (BAW) in 'Water stroomt' verwerkt.

Activiteiten:

Rioleringsplan 'Water stroomt'

- Vanuit het beleidsplan 'Water stroomt' is een meerjarenuitvoeringsprogramma Riolering (MUP-R) samengesteld voor een periode van vijf jaar.
- De voorbereidingen van diverse projecten, waarvan de uitvoering in 2017 plaatsvindt, zijn gestart. Uitvoering van een deel van de projecten vindt niet plaats in 2016 vanwege wijzigingen in de personele bezetting.
- Dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd conform planning.
- Bij het opstellen van het rioleringsplan Water stroomt zijn omissies in de registratie van het rioolstelsel gevonden. De gegevens worden op orde gebracht.

Operationele taken afvalwaterketen

Samenwerking met de waterpartners vindt doorlopend plaats. Er wordt op dit moment een onderzoek gedaan naar de samenwerking met Rhenen en Wageningen om reinigen en inspecteren samen op te pakken.

Integratie van milieu-, natuur- en klimaatbeleid

- Klimaatadaptatie is binnen de samenwerkende waterpartners een belangrijk onderwerp.
- Afstemming met lopende trajecten vindt voortdurend plaats. Een voorbeeld hiervan het onderzoek dat in 2015 is uitgevoerd naar het effect van klimaatadaptatie op het buitengebied van Renkum. Dit onderzoeksrapport wordt gebruikt bij de actualisatie van het Landschapsontwikkelingsplan (LOP).

3E. Afvalverwijdering en -verwerking

Doelstelling

Scheidingspercentage huishoudelijk afval in 2018 naar 75% ofwel 140 kg restafval/inwoner/jaar. Verlaging van de gemeentelijke belastingen door inwoners directe invloed te geven op de aangeboden hoeveelheid restafval.

Activiteiten:

Uitvoering geven aan beleidsnota 'Grondstoffen zijn nodig, restafval is onnodig'

Eind januari heeft u ingestemd met het nieuwe afvalbeleidsplan. Om het beoogde percentage van 75% herbruikbaar afval te realiseren is een projectgroep in het leven geroepen die de transitie begeleidt.

Vervangingsmaatregelen:

- Grondgebonden woningen: huidige duobak vervangen door een klikeo voor 'groente-, fruit- en tuinafval en etensresten' (gft+e) en een klikeo voor restafval.
- Hoogbouw: vervangen van bovengrondse containers door 45 ondergrondse verzamelcontainers met toegangsautorisatie voor restafval. Voor de locaties van de ondergrondse containers zijn locatiecriteria vastgesteld. Samen met verschillende disciplines (groen, civiel, verkeer, grondzaken) zijn de locaties bepaald en vanaf het 3^e kwartaal is gestart met de plaatsing van de ondergrondse containers.
- Luiers of incontinentiemateriaal kunnen gratis worden ingeleverd bij enkele verzorgingshuizen en kinderdagverblijven.

Communicatie

- Communicatie heeft zich gericht op twee doelgroepen namelijk de bewoners van grondgebonden woningen en bewoners van hoogbouw.
De doelgroepen zijn in kaart gebracht door basisregistraties met elkaar te vergelijken, in samenwerking met de Belastingdienst gemeente Arnhem. Samen met deze dienst wordt invulling gegeven aan het nieuw betalingsstelsel voor het variabele gedeelte van de Afvalstoffenheffing.
- Inwoners zijn in juni met een folder geïnformeerd over de nieuwe manier van afvalinzameling.
- Ten behoeve van informatieverstrekking is de website www.ontdekdewaardevanafval.nl gelanceerd.
- Grondgebonden adressen zijn aangeschreven en geïnformeerd over de klikeo-keuzes.
- Er zijn informatiemomenten georganiseerd tijdens weekmarkten en in het winkelcentrum van Doorwerth, waarbij de verschillende klikeo's werden getoond.
- Gebruikers en omwonenden van ondergrondse containers zijn geïnformeerd.

Monitoring

Om een goede vergelijking te maken van de aanbod van het afval zijn sorteeranalyses uitgevoerd over de samenstelling van het huishoudelijk afval.

- Er wordt onderscheid gemaakt in hoog- en laagbouw.
- Er is in kaart gebracht wat de hoeveelheid en de samenstelling is van het afval in de prullenbakken in openbare ruimte. Mocht na invoering van het nieuwe systeem blijken dat de openbare prullenbakken gebruikt worden voor restafval dan is hier op te anticiperen.
- Om de beleving van de inwoners in kaart te brengen is meegedaan aan de verkiezing van 'het schoonste winkelgebied van Nederland'. Deze verkiezing is georganiseerd door Stichting Nederland Schoon. Door volgend jaar opnieuw mee te doen is een goede vergelijking te maken.
- Er worden 'Schone buurt coaches' getraind en ingezet om inwoners te helpen het huishoudelijk afval op een goede manier aan te bieden. Hierbij wordt aan inwoners vanuit het kader van de participatiewet een werkervaringsplaats als coach geboden.

Actualisatie afvalstoffenverordening

Tijdens uw vergadering van september is de Afvalstoffenverordening geactualiseerd. Deze nieuwe Afvalstoffenverordening sluit beter aan op de nieuwe manier van afval inzamelen.

Project bestrijding Zwerfafval

De afgelopen periode is, samen met de milieugroep 6Dorpen Schoon, energie gestoken in een project om zwerfafval op te ruimen en te voorkomen. Dit project wordt gefinancierd met de zogenaamde zwerfafvalgelden die door Stichting Nedvang ter beschikking worden gesteld.

- Verenigingen, stichtingen en scholen zijn gevraagd om een buurt te adopteren en vier keer per jaar zwerfafval op te ruimen.
- De gemeente is hiervoor opgedeeld in negentien buurten. Tot juli zijn dertien buurten geadopteerd.
- Bij de adoptie van een buurt wordt een overeenkomst gesloten voor de duur van vier jaar. Er wordt door de gemeente gefaciliteerd in de benodigde materialen. Het bij elkaar geraapte zwerfafval wordt opgehaald.
- Per schoonmaakronde ontvangen de deelnemende groepen een bedrag van € 100,- die vrij te besteden is.
- Zowel deelnemers als buurtbewoners zijn enthousiast over de behaalde resultaten.
- Het project wordt georganiseerd door een inwoner in een werkervaringsplaats. Door middel van deze werkervaringsplaats is er voor hem weer arbeidsritme ontstaan en is er perspectief op het sneller doorstromen naar een reguliere baan.

04 Veiligheid

4A. Integraal veiligheidsbeleid

Doelstelling

Het gevoel van veiligheid in de gemeente Renkum hoog houden in samenwerking met inwoners en partners (politie, brandweer, Veiligheidshuis etc.).

- Onze invloed aanwenden om georganiseerde misdaad, inbraken en andere vormen van criminaliteit tegen te gaan;
- Zorg dragen voor een adequaat niveau van brandveiligheid: voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen van ongevallen bij brand;
- Het minimaliseren van de gevolgen van eventuele rampen en incidenten.

Activiteiten:

Veiligheidsplan

Gebaseerd op het Veiligheidsplan is er in 2016 aandacht voor:

- georganiseerde criminaliteit, waarbij gemeenten regie hebben en er de bestuurlijke aanpak op loslaten. Terugdringen lukt door goede samenwerking met de verschillende partners en het optimaal inzetten van middelen en kennis. Vormen van dergelijke criminaliteit zijn onder meer hennep, prostitutie, vastgoedfraude, loverboys. Er is in 2016 speciale aandacht voor hennepcultuur. We nemen deel aan regionaal overleg op dit gebied om te komen tot, waar mogelijk, één aanpak in Gelderland Midden. We schrijven gebruikers en eigenaren van panden aan waar hennep is aangetroffen. We passen handhavingsbeleid aan naar aanleiding van ontwikkelingen. We geven voorlichting op dit gebied aan pandeigenaren en aan onze eigen medewerkers. We werken op dit gebied samen met OM, woningcorporaties, electriciteitsmaatschappijen en politie;
- woninginbraken (high impact crime waardoor landelijk veel aandacht). De politie investeert samen met de gemeente en andere partners in onder meer preventie, informatie, communicatie en opsporing;
- de aanpak van jeugdgroepen door middel van een integrale benadering waardoor overlastgevend en crimineel gedrag in groepsverband doorbroken kan worden.
- Het veiligheidsplan wordt intern (breder) verbonden aan de taak voor de gemeente op het gebied van Jeugdzorg.

We werken samen met jeugdinstanties in onze gemeente op het gebied van overlastgevende en of problematische jongeren. We bouwen samen een netwerk op waardoor aard en omvang van problemen op tafel komen.

Om de interne afstemming te realiseren is een periodiek overleg tussen portefeuillehouder Jeugd/ Wmo en veiligheid ingezet. Binnen dit overleg wordt breed gekeken naar casussen en (beleids)lijnen die hieruit vallen af te leiden. Om dit proces van afstemming nader vorm te geven is (tijdelijk) een kracht ingezet die zich richt op analyse van het veld op basis waarvan wij intern processen uitlijnen en inzetten.

Met het oog op hulp/ zorg die wij als gemeente moeten verlenen in het kader van de diverse wettelijke voorschriften is ook gebleken dat een intensivering van de afstemming tussen team samenleving, waaronder veiligheid en team beleid RO nodig is. Zodat bij aanvragen inzake bestemmingen van onder andere wonen integraal kan worden gekeken naar de gevolgen voor omwonenden en potentiële cliënten vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheden.

Brandweer

In 2016 wordt door Renkum regie gevoerd op de aan VGGM uitbestede taken m.b.t. brandweezorg:

Het binnen de wettelijke kaders leveren van brandweezorg. De brandweezorg omvat de volgende schakels van de veiligheidsketen:

- Pro actie en preventie;
- Preparatie;
- Repressie;
- Nazorg.

De regionalisering wordt geëvalueerd er vinden verdiepingsgesprekken plaats. Op basis van de uitkomsten zullen quickwins worden voorgesteld en thema's benoemd die een structureler aanpak vragen. In het laatste kwartaal van 2016 volgt een memo aan de raad met daarin brandweercijfers en highlights.

Het voorstel over de verbouw/ nieuwbouw van brandweerposten (Oosterbeek en Wolfheze) ligt in het laatste kwartaal van 2016 voor aan de raad.

Crisisbeheersing

Verder professionaliseren van de regionale samenwerking op het gebied van crisisbeheersing. Uitbouwen van de regionale samenwerking en het aangaan van samenwerkingsverbanden. Dit mede in het kader van de wet op de veiligheidsregio's. Zestien Gemeentelijke rampenplannen zijn één Crisisplan Veiligheidsregio Gelderland-Midden geworden. Het nieuwe crisisplan zorgt voor professionelere en efficiëntere inzet van mensen tijdens een ramp of crisis.

4B. Toezicht en handhaving

Doelstelling
Transparant toezicht houden en effectief handhaven met een belangrijk accent op het voorkomen van overtredingen. We doen voor het borgen van de veiligheid van mens en dier en voor het beperken van overlast. Dit doen we samen met alle inwoners, bedrijven en andere betrokken partijen en organisaties. We voeren de handhavingstaak op uniforme wijze uit zodat inwoners, bedrijven en instellingen hieraan rechtszekerheid kunnen ontleenen.

Activiteiten:

ODRA

Bij ODRA worden naast de milieutaken in 2015 ook de overige WABO-taken ondergebracht ter uitvoering. In 2016 voeren we regie op de aan de ODRA overgedragen taken aan de hand van een dienstverleningsovereenkomst gekoppeld aan het uitvoeringsprogramma. Er zal in 2016 bijzondere aandacht zijn voor horeca en vuurwerk.

BOA taken

In 2016 werken we succesvol samen met Arnhem voor de inzet van handhavingscapaciteit bij evenementen.

Bomenverordening

In oktober 2016 wordt een nieuwe bomenverordening aan uw raad voorgelegd. In dit voorstel stelt het college minder regels voor het kappen van gewone bomen voor met behoud en bescherming van het groene karakter van gemeente Renkum.

Kinderopvang

In het kader van de kinderopvang is er in 2016 bijzondere aandacht voor toezicht op gastouders, en verscherpt toezicht op peuterspeelzalen.

WMO Toezichthouderfunctie: calamiteiten en kwaliteit

Eind 2015 is het calamiteitentoezicht ingericht en heeft onze gemeente - evenals de andere gemeenten in de Regio Arnhem - de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) als toezichthouder aangewezen. In juli 2016 is ook het kwaliteitstoezicht belegd bij de VGGM. We willen een vorm van signaal- en risicogestuurd kwaliteitstoezicht afnemen.

Jeugd

Jeugd heeft een gezamenlijke toezichthouder (samenwerkende toezichthouders jeugdzorg, gezondheid etc.) vanuit het rijk. Het is aan ons om ons eigen voorveld te checken op resultaat en klanttevredenheid.

4C. Veilig thuis

Doelstelling
Veilig Thuis is een schakel tussen signaal en interventie als het gaat om de veiligheid van onze inwoners. Het doel is om zo spoedig als mogelijk interventie met blijvend resultaat te realiseren. Veilig thuis behandelt niet zelf, maar initieert de inzet van zorg . Veilig Thuis kan een verzoek tot onderzoek doen bij de Raad voor de Kinderbescherming. Veilig Thuis past triage toe en draagt zorg voor afschalen naar het sociaal team zodat op lokaal niveau kan worden ingezet.

Activiteiten:

- In 2016 wordt vanuit het sociaal team verder uitvoering gegeven aan de samenwerking met andere maatschappelijke partners over preventie en aanpak van huiselijk geweld. Vooral op het gebied van jeugdzorg is de samenwerking intensief ontwikkeld.
- Er komt een lokaal uitvoeringsplan met de speerpunten van beleid op preventie, samenwerking binnen het sociale domein voor de netwerken voor jeugdzorg, volwassenen en de zorg voor ouderen. Hierbinnen is er aandacht voor de verschillende vormen van huiselijk geweld. Uitgangspunt is dat bij crisis direct adequate hulp beschikbaar moet zijn.
- Als gemeente houden wij regie op de uitvoering van de wet Meldcode ook bij maatschappelijke partners werkzaam in de 1e lijn.
- De positie van de Veilig thuis organisatie is regionaal opnieuw bekeken. De twee veiligheidsregio's Noord Oost Gelderland en Gelderland Midden beëindigen de samenwerking . Er wordt gestuurd op de inrichting van Veilig Thuis per 1 januari 2017 als stichting onder bestuurlijke aansturing van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM). Definitieve besluitvorming vindt dan plaats. De ontwikkeling wordt gestuurd en gevolgd door een stuurgroep, waarin onze portefeuillehouder naast die van Arnhem de regio vertegenwoordigt.

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

Doelstelling
Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau van groen, door middel van het anders aanbesteden en/of samenwerking.

Activiteiten:

Evaluatie onderhoudsniveau / opplussen beeldkwaliteit

Uit de willekeurige groenschouwen blijkt dat het onderhoudsniveau van het groen niet altijd voldoet aan het door u vastgestelde niveau. Dit geldt o.a. bij de accentlocaties.

Uit de tweejaarlijkse evaluatiescan, die dit jaar wordt uitgevoerd, zal duidelijk worden of het totale onderhoudsniveau groen al dan niet voldoet.

De gegevens uit deze evaluatiescan worden gebruikt bij het actualiseren van het groenbeleidsplan in 2017.

Aanbesteding bestekken

Om het beschikbare budget zo optimaal mogelijk in te zetten is het in één keer aanbesteden via de Permar losgelaten. Het machinewerk is zelf aanbesteed om zo goed mogelijk gebruik te maken van het budget. Ondanks het behaalde aanbestedingsvoordeel is het budget ontoereikend om alle taken uit te voeren. Dit wordt o.a. veroorzaakt door hogere kosten van onkruidbestrijding op verharding. Dit is zichtbaar bijvoorbeeld bij de renovaties van heestervakken en bij het maaien van de gazons binnen de bestekken.

Chemische bestrijding onkruid op verharding

Doordat het verbod op glyfosaat in 2016 is doorgevoerd is als alternatieve manier van onkruidbestrijding de zogenaamde stoommethode (Wave) ingezet. Deze methode is duurder dan de glyfosaatmethode maar is economisch gezien de beste keuze. Deze alternatieve methode legt wel een groot beslag op het bestekbudget.

Groenstructuurplan 'Structuur in het groen, slim verbinden' 2016

Het geactualiseerde Groenstructuurplan wordt ter goedkeuring aan u aangeboden. Om een zo groot mogelijk draagvlak voor dit plan te creëren is er actief met inwoners gecommuniceerd. De uitkomsten van dit communicatietraject worden meegenomen in het plan.

Bomenverordening

De bomenverordening is klaar en wordt samen met de beschermde bomenlijst aan u voorgelegd.

5B. Wegen, straten en pleinen

Doelstelling
Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau voor wegen, waarbij het wettelijke niveau de minimumnorm is. Indien mogelijk gebeurt dat door anders en slimmer aan te besteden of samen te werken, waar mogelijk nog meer dan nu. Middelen die daardoor worden bespaard, worden ingezet voor het verhogen van het onderhoudsniveau.

Activiteiten:**Planning**

- De planning van 2016 is nagenoeg afgerond.
- In het najaar is de grote wegininspectie uitgevoerd. Op basis hiervan wordt de planning voor 2017 en 2018 opgesteld. Hierbij is het beschikbare budget maatgevend en wordt er nadrukkelijk gekeken naar de wegen met de hoogste prioriteit, zoals dat in de Beleidsnota Wegbeheer 2013-2017 is vastgesteld.

Doelstelling

Straatverlichting moet zo veel mogelijk duurzaam zijn, minder verlicht daar waar dat kan, zonder de veiligheid aan te tasten.

Activiteiten:**Vervanging lichtpunten / Vaststellen nieuw beleidsplan Openbare verlichting**

In 2016 hebben wij u geïnformeerd over het feit dat we op zoek zijn naar een innovatieve manier van aanbesteding Openbare Verlichting, omdat voor een aanbesteding op de traditionele manier de middelen ontoereikend zijn. In de raadsbrief van 3 november 2015 (nummer 14254) meldden wij u al dat daarom het beleidsplan is uitgesteld. Het nieuwe beleidsplan wordt eind 2016 aan u voorgelegd en over de voortgang van het daarop volgende aanbestedingscontract wordt u op de hoogte gehouden.

06 Economie & Cultuur

6A. Ondernemen en bedrijvigheid

Doelstelling

Een aantrekkelijker gemeente zijn voor ondernemers door een intensievere samenwerking met het bedrijfsleven, het versterken van structuren en het leggen van koppelingen met andere beleidsterreinen.

Activiteiten:

Intensiveren contacten met het bedrijfsleven

Wethouders, beleidsmedewerkers en bedrijvencontactfunctionaris gaan regelmatig op bezoek bij lokale ondernemers. Die contacten dragen bij aan een goede verstandhouding en een beter wederzijds begrip. De op 28 juni gehouden ondernemersbijeenkomst is als een succes ervaren. Met de Ondernemers Renkum Centrum is het contact intensief: BRO heeft haar rapport (de winkelvisie) opgeleverd, dat in nauwe samenwerking met de winkeliers en pandeigenaren is opgesteld. In het najaar start het opstellen van een winkelvisie voor Oosterbeek.

Verder is er veel contact met de ondernemers op de Schaapsdrift en de Cardanuslaan, een en ander in het teken van de revitalisering.

Opstellen van een kadernota economie

In 2016 is gestart met het opstellen van een (op uitvoering gerichte) Kadernota Economie als opvolger van de in 2009 vastgestelde Economische Visie. Voorzien was deze kadernota voor de zomer af te ronden. Bij het opstellen hiervan worden de ondernemers en andere stakeholders in de gemeente nadrukkelijk betrokken. De 'oogst' van de in juni georganiseerde bedrijvenbijeenkomst vormt ook input voor deze nota. Door andere prioriteiten wordt oplevering van de nota aan het eind van 2016 verwacht.

Bedrijfscontacten

De tijdelijk aangestelde strategisch beleidsmedewerker economische zaken is in 2015 gestart. Een belangrijk onderdeel van haar werkzaamheden is te adviseren over het invullen van het beleid en de uitvoering van het bedrijvencontact, gekoppeld aan participatie, duurzaamheid en economische ontwikkelingen. Eind 2016 zal een Kadernota Economie verschijnen waarin invulling wordt gegeven aan toekomstig economisch beleid en uitvoering.

Omdat hiervoor geen budget aanwezig was, en nog niet duidelijk was hoe deze functie ingevuld zou moeten worden is deze functie in eerste instantie voor een jaar opgenomen. De huidige medewerker vervult een kwartiermakers rol, een periode die inmiddels is verlengd tot medio 2017.

Het verbeteren van de (digitale) dienstverlening aan ondernemers

- De website is verbeterd en de voor bedrijven relevante informatie is beter vindbaar geworden. Aan de verbetering van (volledig) digitale dienstverlening - niet alleen aan bedrijven - wordt volop gewerkt.
- Daarnaast willen wij door integraler te werken binnen de organisatie de ondernemers beter van dienst zijn. Op diverse thema's worden verbindingen gelegd om de integraliteit en de service aan ondernemers te verbeteren.
- Ondernemers worden proactief begeleid bij het aanvragen van vergunningen en het verkrijgen van subsidies.

Visie centrum Renkum

Samen met de ondernemers, vastgoedeigenaren en andere stakeholders is een winkelvisie opgesteld voor het centrum van Renkum, dit in navolging van het centrumplan. Doelstelling van deze visie is het versterken van de positie van het centrum en het tegengaan en voorkomen van leegstand. In het najaar wordt een identiek proces opgestart voor het centrum van Oosterbeek.

Giro d'Italia

In mei 2016 was Gelderland host voor de Giro d'Italia. Renkum heeft zich als partner aangesloten bij de Giro d'Italia en was daarmee doorkomstgemeente op zaterdag 7 mei. Het was een drukbezocht feest, ondernemers en inwoners waren enthousiast. Het heeft Renkum vooral indirecte promotie opgeleverd via de promotie van Gelderland en Arnhem Nijmegen.

MKB enquête

Wij hebben meegedaan met de tweejaarlijkse enquête van MKB-Nederland, een onderzoek naar het ondernemersklimaat bij gemeenten. Een goed ondernemersklimaat draagt bij aan de lokale economische ontwikkeling en de werkgelegenheid. De uitkomsten hiervan worden verwerkt in de op te stellen Kadernota Economie.

Regionale samenwerking

The economic board van de Triple Helix (overheid, onderwijs en bedrijfsleven) is 15 september officieel gestart. Daarnaast wordt in de regio een regionaal programma werklocaties opgesteld.

Helpen van mensen aan werk

Het helpen van mensen, al dan niet met een arbeidshandicap, aan werk door dit actief onder de aandacht te brengen bij bedrijven. Op de bedrijvenbijeenkomst in juni was dit een van de thema's.

Project herstructurering bedrijventerreinen

- In 2016 is een bestuur gevormd voor het bedrijventerrein Schaapsdrift. Dit bestuur is verantwoordelijk voor een aantal beheerstaken op het bedrijventerrein. In 2017 helpen wij het bestuur daarbij in adviserende zin nog verder op weg.
- Voor het bedrijventerrein Cardanuslaan is in 2016 met de ondernemers een ontwerp gemaakt voor de herinrichting van de openbare ruimte. Uiterlijk in maart 2017 wordt gestart met de uitvoering van de werkzaamheden gericht op het verbeteren van de parkeer- en verkeerssituatie.
- Voor de Veentjesbrug wordt in 2017 een nieuw bestemmingsplan voorgelegd aan de raad.
- Voor de locatie Klingelbeekseweg lopen de onderhandelingen met grondeigenaren om te komen tot de herontwikkeling van dit bedrijventerrein ook nog door in 2017. Het streven is om in 2017 het bestemmingsplan voor de Klingelbeekseweg vast te stellen.

Glasvezel

In Oosterbeek is glasvezel aangelegd. Er worden door de glasvezelbedrijven nauwelijks nog nieuwe investeringen gedaan. Het bestaande netwerk wordt verbeterd. Wel wordt bekeken of bij nieuwbouw en herstructurering glasvezel kan worden aangelegd.

In het kader van de herstructurering van bedrijventerreinen is besloten op de Schaapsdrift een glasvezelnetwerk aan te leggen (2015). Glasvezel op de andere bedrijventerreinen komt later aan de orde, waarbij opgemerkt wordt dat de Veentjesbrug en de Hes West al van glasvezel zijn voorzien.

6B. Recreatie en toerisme

Doelstelling

Het ondersteunen van initiatieven die de kernkwaliteiten van de gemeente Renkum (cultuurhistorie, Airborne, kunst & cultuur, landschap) versterken.

Activiteiten:

Het versterken van de toeristisch-recreatieve band van de dorpen met de rivier. Dit krijgt als volgt vorm:

Renkums Veer

Het Renkums Veer vormt inmiddels een belangrijk onderdeel van de recreatieve infrastructuur. In het tweede vaarseizoen kunnen de vrijwillige schippers nu gebruikmaken van eigen voorzieningen die nabij de Renkumse veerstoep zijn gerealiseerd.

Ondersteunen initiatieven voorzieningen aanmeerplekken

Initiatieven die betrekking hebben op de Renkumse veerstoep hebben nog niet het stadium bereikt van realisatie. De gemeente blijft dit soort initiatieven ondersteunen. Te denken valt aan kleinschalige horeca en bijvoorbeeld toeristische informatievoorziening. Dat kan overigens ook betrekking hebben op de veerstoep van het Drielse Veer.

Pendelboot

In het zomerseizoen is er een dienstregeling van pendelboten uitgevoerd, echter niet langs de gemeente Renkum. Pogingen om met de Ondernemersvereniging Wageningen een dienst Arnhem-Oosterbeek-Renkum-Wageningen en verder westwaarts te realiseren zijn wegens te hoge kosten niet gelukt.

Struin- en wandelpaden

Het nieuwe Klompenpad 'Dorenweerdsepad' zal vanaf de tweede helft 2016 worden aangelegd. Deze formule heeft zich bewezen waarbij ook het onderhoud van meet af aan is geborgd.

Initiëren en ondersteunen van initiatieven van de toeristisch/ -recreatieve sector

Initiëren en ondersteunen van initiatieven van de toeristisch/recreatieve sector, gekoppeld aan de thema's Airborne, bevrijdingstoerisme, landgoederen & buitenplaatsen en kunst & cultuur, waardoor het aantal recreanten en toeristen dat de gemeente bezoekt toeneemt.

Dit jaar waren dat zoal:

- Restauratie van vervallen monumenten op 'De Hemelse Berg', Oosterbeek
- fietsfolder
- Airborne feelings activiteiten
- Gelders Arcadië: kunst en cultuurfestival 'echo van de tijd'

Ontwikkelen van toeristische producten

Het (laten) ontwikkelen van toeristische producten die op aantrekkelijke wijze dwarsverbanden leggen tussen de verschillende thema's, waardoor het aantal recreanten en toeristen dat de gemeente bezoekt toeneemt. Een mooi voorbeeld is het concept 'Fiets af - Duno op', dat vlak voor de zomer van 2016 in gebruik werd genomen. Fietsers over de Fonteinallée worden ter hoogte van het vroegere landgoed De Duno op twee plaatsen aangespoord hun fiets even te stallen voor een korte kennismakingswandeling door dit bijzondere gebied. Subsidie uit het Regiocontract/ provincie Gelderland maakte deze investering voor 100% subsidiabel.

Verbeteren samenhang marketingcommunicatie

De portefeuillehouders Toerisme uit de gemeenten aan de Veluwezoom spreken elkaar geregeld over de mogelijkheid de marketing van hun aanbod beter af te stemmen en meer rendement te behalen uit hun subsidieverlening op dat vlak aan RBT KAN. Dit moet eind 2016 tot resultaat hebben geleid aangezien de gemeenten ingaande 2017 nieuwe contracten met deze organisatie afsluiten.

Bevorderen van uitstraling Airborne gemeenten

Op 18 september hebben de vier Airbornegemeenten een intentieovereenkomst gesloten over het afstemmen van de Airborneactiviteiten, promotie en marketing, in samenwerking met het project "Het nieuwe Herdenken".

Tevens worden de prestatieafspraken met Airborne organisaties en RBT-Kan op elkaar afgestemd, om dubbelingen in informatie en promotie te voorkomen en middelen efficiënter in te zetten.

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Doelstelling

Het ondersteunen van kunst-, cultuur en cultuurhistorische initiatieven die de kernkwaliteiten van de gemeente Renkum (cultuurhistorie, Airborne, kunst en cultuur, landschap) versterken.
--

Activiteiten:

Cultuurvisie

In juni 2016 is de Cultuurvisie 2016-2020 voorgelegd aan uw raad. De nota is aangehouden in afwachting van een bijbehorend uitvoeringsplan. We komen in de eerste helft van 2017 met dit plan naar de raad.

Cultuurhistorie

Door ondersteuning van activiteiten 'kunstenaarskolonie' hebben we de landelijke bekendheid van de gemeente als kunstenaarsgemeente vergroot.

De prestatieafspraken met culturele organisaties zijn op elkaar afgestemd, om dubbelingen in informatie en promotie te voorkomen en middelen efficiënter in te zetten.

Airborne

De stichting Airborne Herdenkingen heeft een adviesrapport "De Slag maken" laten opstellen voor de Airborne in de toekomst. De vier betrokken gemeenten en alle `Airborne` organisaties stemmen in met het plan om de Slag om Arnhem beter te positioneren. Hierbij wordt gekeken naar de ambitie en structuur. Gedacht wordt aan een platform `Slag om Arnhem` waarin herdenken, bezinning (educatie) en beleving(cultuur/toerisme, evenementen) op elkaar worden afgestemd en waarin wordt samengewerkt. Het streven is om in 2017 een gezamenlijke aanpak te presenteren.

Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur

De gemeente heeft, passend binnen de rol van een veranderende overheid, de ontwikkeling van ZOOM, Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur Renkum, gestimuleerd en ondersteund. Het is de bedoeling dat er dit jaar duidelijkheid komt over de haalbaarheid van de investering op de locatie Westerbouwing.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie

Doelstelling

Een gemeente die initiatieven van inwoners stimuleert, serieus neemt, meer ruimte geeft en niet afremt. Een gemeente die openstaat voor ideeën en kennis van inwoners en daar samen met inwoners iets mee doet. Samenwerking met inwoners met als uitgangspunten vertrouwen, transparantie en gelijkwaardigheid. Een gemeente die niet beheerst en bepaalt, maar beïnvloedt en behartigt. Inwonerparticipatie en overheidsparticipatie worden zoveel mogelijk op alle beleidsterreinen toegepast.

Activiteiten:

Besturingsfilosofie

In 2014 is de nota besturingsfilosofie afgerond en door de Raad vastgesteld. De nota geeft richting via een drietal routes: a) Verschuiving van verantwoordelijkheden; b) Het vergroten van bestuurskracht (zie doelstelling 2 onder 7A); c) Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie).

Verschuiving van verantwoordelijkheden

Het vormgeven aan een cultuuromslag is een continu proces. Raadsleden, college, ambtenaren en adviesraden gaan actief op zoek naar ideeën en initiatieven van inwoners. Ze denken mee en zoeken verbindingen tussen verschillende initiatieven en beleidsterreinen. Hierdoor worden initiatieven versterkt.

Dit vindt plaats binnen projecten zoals de ontwikkeling Renkum Centrum, Doorwerth Centrum, en het vormgeven van de stichting MFC 3B4.

Aan de hand van casussen (bijv. komen tot zelfbeheer van sportaccommodaties door verenigingen) leren de betrokkenen hoe hiermee om te gaan: is duidelijk wat het effect is dat bereikt dient te worden? Zijn betrokkenen wel in staat de verantwoordelijk te nemen en te dragen? En willen zij dit ook? De gesprekken zijn aanleiding voor de betrokkenen om opnieuw te kijken naar ieders rol en verantwoordelijkheid.

Vanaf begin 2016 is een start gemaakt om integraal management in de organisatie mogelijk te maken. Er is afscheid genomen van een directie als managementlaag en er bestaat een collegiaal en integraal managementteam. Hierdoor is de organisatie beter in staat een integraal bestuur te ondersteunen. De transitie van het sociaal domein maar ook de veranderingen op het gebied van uitvoeringstaken krijgen integrale aandacht binnen de hele organisatie.

De tweede helft van 2016 wordt de vertaling hiervan naar de beleidsafdelingen duidelijker en wat dit betekent voor de verschuiving van verantwoordelijkheden van managers en medewerkers. Kernwoorden hierbij zijn: integraal, kleiner beleid, kaderstellend met ruimte voor initiatieven, zoeken naar publieke meerwaarde en aandacht voor invoering en uitvoering.

Inwonerparticipatie

Het eerste jaar (transitiefase Sociaal Domein) is besloten maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie) pragmatisch invulling te geven en daarmee te voldoen aan de wettelijke verplichting rondom een adviesorgaan rond de jeugd. De huidige commissies zijn in stand gebleven, waarbij de WMO adviesraad ook adviseert over het brede terrein binnen het sociaal domein. Daarnaast is een Jongerenraad actief, waarin jeugdthema's worden besproken.

De herziening van de adviesstructuur vormt één van de transformatiethema's van 2016.

In de kadernota 'Transformatie sociaal domein' zijn de kaders beschreven rond de gewenste ontwikkelrichting. Deze richt zich op het versterken van de nulde lijn en de zelfredzaamheid van inwoners.

Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie) geven wij vervolgens vorm langs een aantal sporen:

- De herziening van de huidige adviesstructuur van onze adviesraden. Dit vormt één van de transformatiethema's in het sociaal domein van 2016. Dit proces is nog gaande.
- De komende jaren wordt door middel van netwerkmethoden en gebiedsgericht werken ingezet op het versterken van de eigen kracht van inwoners en hun leefomgeving. Zo is in 2016 'Renkum voor elkaar' gevormd.
 - We ondersteunen en faciliteren concrete burgerinitiatieven, voorbeelden daarvan zijn het project centrum Renkum en Doorwerth, de Vrienden van Park Hartenstein inzake de Talsmalaan en Landgoederen op de Helling.
- Bij beleidsontwikkeling betrekken we daar waar mogelijk maatschappelijk partners en inwoners.
- Bij inkoop worden inwoners bij de inkoopafels (vooroverleg met aanbieders en gemeenten) inzake inkoop 2017 direct betrokken.
- Burgerparticipatie vormt een belangrijk middel om onze taken op een goede manier uit te kunnen voeren. Wij willen dit proces dan ook optimaliseren en evalueren hiertoe diverse burgerparticipatietrajecten. In 2016 willen wij deze ervaringen en lessen benutten voor de herziening van de wijze waarop we invulling geven aan burgerparticipatie.

Bij de aanbesteding van de algemene voorzieningen voor 2017 is uitdrukkelijk gebruik gemaakt van mening en kennis van inwoners door hen zo direct mogelijk bij het proces te betrekken en door de lancering van "the right to challenge" onder de noemer, "We kunnen het!"

Nota burgerparticipatie

Er zijn diverse gradaties van participatie (denkbaar). Daarbij is het van belang om vooraf de kaders duidelijk neer te zetten en daarop commitment te vragen, zodat de kaders geen speelbal worden waarover voortdurend onderhandeld kan worden. Deze kaders zijn dan ook sturend voor het verwachtingspatroon. De rollen van raad, college en adviesraden worden hierin betrokken zodat ook hieruit geen nieuw speelveld van machten ontstaat, dat eerder remmend dan bevorderend voor de cohesie van de samenleving werkt.

Doelstelling
De gemeente Renkum wil haar bestuurskracht versterken door krachtenbundeling met andere partijen. Dit kan plaatsvinden in diverse vormen van samenwerking met als streven een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving vanuit ieders eigen kracht. Samenwerking met andere gemeenten en partijen is gebaseerd op het uitgangspunt dat die samenwerking in het belang van onze inwoners is.

Activiteiten:

Vergroten bestuurskracht

In oktober zult u een besluit nemen over de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoeringstaken met Rheden en Arnhem in een gemeenschappelijke regeling. Uw college zal zich als eerste over de ICT taken buigen en deze binnen de afgesproken kaders gaan vormgeven.

Daarna zal in 2016 de voorbereiding voor de overige taken geschieden zodat naar verwachting 1 januari 2017 alle taken in 'de Connectie' uitgevoerd kunnen worden.

G12

De opgave in het Sociaal Domein door decentralisatie van taken van provincie en Rijk naar gemeenten vraagt om meer bestuurskracht gelet op de grote financiële en maatschappelijke risico's. Door het rijk worden randvoorwaarden gesteld op het gebied van samenwerking tussen gemeenten op dit terrein. Twaalf gemeenten in de regio Arnhem, waaronder Renkum, werken met elkaar samen rondom de transformatie van het sociale domein.

In 2015 en 2016 is de regionale inkoop van hulp gezamenlijk gestalte gegeven via ad hoc coalities en mandaat. In de aanloop naar de inkoop 2017 heeft intensief bestuurlijk overleg plaatsgevonden om deze werkwijze voor de toekomst te verbeteren en te bestendigen. De uitkomst hiervan is dat de inkoop voor 2017, waarvan de inschrijvingen in oktober 2016 moeten worden gegund, via het IAS en mandaat aan gemeente Arnhem worden afgehandeld. Voor 2017 is het doel om een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling te hebben getroffen, waarin wij participeren in de module inkoop. Het IAS is een functioneel systeem dat minimaal bemenst wordt. De inhoud wordt door alle gemeenten geleverd. De uitvoering van inkoop wordt gemandateerd aan de MGR hetgeen efficiëntie tot doel heeft.

Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Stadsregio

De nieuwe vorm van regionale samenwerking is het stadium van gewenning langzamerhand voorbij. Regelmatig worden de deelnemers aan de hand van nieuwsbrieven geïnformeerd over hetgeen in het portefeuillehoudersoverleg wordt besproken.

Het gaat nu om afstemming, besluiten worden lokaal genomen. Een mooi voorbeeld om te illustreren dat (alleen) afstemming toch kan leiden tot uniformiteit in besluitvorming: in alle 18 gemeenten die de woningmarktregio Arnhem-Nijmegen vormen is de Huisvestingverordening 2016 tot stand gekomen. Deze nieuwe huisvestingsverordening is door de gemeenteraad van elke gemeente individueel vastgesteld, maar al deze verordeningen zijn wel identiek.

Nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd

Ook in 2016 zal de Nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd het uitgangspunt van handelen zijn bij de verkenning tot samenwerking. Via deze route en procedure gaan wij met u in gesprek en vragen wij uw besluit voor een verdere stap in de samenwerkingsprocessen. Als voor een samenwerking een gemeenschappelijk regeling tot het besluit behoort wordt gekeken naar bestuurlijke grip, organisatievorm en exitstrategie.

7B. Organisatieontwikkeling

Doelstelling
Gemeentelijke dienstverlening aanpassen aan de eisen van deze tijd door gebruik van moderne digitale mogelijkheden en een uniforme en goed ingerichte eerste ingang voor klantcontacten, ongeacht het door de klant gekozen kanaal (web, balie, telefoon, post).

Activiteiten:

Van programma naar uitgangspunten dienstverlening

Om de gemeentelijke dienstverlening aan te passen aan de eisen van deze tijd hadden we tot 2016 een Programma Dienstverlening. Vanaf 2016 continueren we deze activiteiten vanuit de lijn waarbij de oorspronkelijke uitgangspunten van het programma leidend blijven.

Deze uitgangspunten zijn:

1. Het realiseren van één ingang voor contacten, die eerstelijns klantvragen voor 80% in het eerste contact, direct goed afhandelt.
2. Het uitbreiden en optimaliseren van de 'één bron'-gedachte: één bron voor alle gemeentelijke productinformatie.
3. Verbeteren van de (dienstverlenings-) processen en kwaliteitsborging.
4. Aandacht richten op gewenste cultuurveranderingen die bovengenoemde doelen ondersteunen.

Organisatiebreed worden initiatieven ontplooid om de dienstverlening te verbeteren. Dit betreft deels activiteiten met een hoge impact op de dienstverlening en de gehele organisatie. Het effect is vaak van invloed op meerdere teams. Voorbeelden hiervan zijn digitaal zaakgericht werken, toptaken website, digitale afhandeling van producten en het creëren van één fysieke ingang met inbegrip van de verbouwing centrale hal. Specifieke ontwikkelingen worden bij de desbetreffende producten vermeld.

Doelstelling
De ontwikkeling van de organisatie sluit aan bij de ontwikkelingen in de samenleving. De organisatie is een effectief en efficiënt werkende eenheid. De klant staat centraal.

Activiteiten:

Ontwikkeling Personeel & Organisatie

- De ontwikkelingen binnen het sociaal domein, de intergemeentelijke samenwerking, de regiegemeente en de overige uitgangspunten van de besturingsfilosofie maken dat een actualisatie van de organisatievisie en missie nodig is. In 2016 en 2017 zal de geactualiseerde organisatievisie en missie vertaald worden naar een strategische HRM visie, een visie op leidinggeven en een visie op werk.
- Middels het instrument Strategische Personeelsplanning (SPP) is een concreet beeld ontstaan van de kwaliteiten en het ontwikkelpotentieel van het huidige en toekomstige personeel. Naar aanleiding hiervan zijn ontwikkelgesprekken met verschillende medewerkers gevoerd. Zodra de missie en visie van de organisatie is geactualiseerd, zal ook bekeken worden of dit leidt tot herijking van het SPP.
- Kwartiermakers onderzoeken wat de meest gewenste organisatie inrichting is voor het sociaal domein en de beleidsteams. Samen met de ontwikkelingen binnen de intergemeentelijke samenwerking zal dit in 2016 met een uitloop naar 2017 worden uitgewerkt in een (nieuwe) organisatiestructuur.
- De mogelijke intergemeentelijke samenwerking tussen Arnhem, Rheden en Renkum begint vorm te krijgen. Met de uitwerking van de harmonisering van arbeidsvoorwaarden tussen de drie gemeenten en De Connectie is een start gemaakt. De oprichting van De Connectie betekent in 2017 de overgang van een fors aantal medewerkers naar een andere organisatie.
- Het nieuwe uniforme beloningshoofdstuk 3 is per 1 januari 2016 doorgevoerd. In het kader van een toekomstbestendige cao met meer keuzevrijheid voor medewerkers, wordt per 1 januari 2017 het Individueel Keuzebudget (IKB) ingevoerd. De invoering van het IKB wordt in samenwerking met de gemeente Rheden, Arnhem en anticiperend op de komst van De Connectie 2016 voorbereid.
- De organisatie heeft een taakstelling te realiseren, ook op het gebied van de personele formatie. Het realiseren van personele mobiliteit, zowel intern als extern is hierdoor een speerpunt, alsmede het invullen van de noodzakelijke bezetting. Binnen team BOR heeft dit geleid tot vervroegde pensioen van enkele medewerkers, waarbij een bezuiniging het uitgangspunt was.

7C. Servicepunt

Doelstelling

Gemeentelijke dienstverlening aanpassen aan de eisen van deze tijd.

Activiteiten:

Het uitbreiden van online diensten (digitale producten)

Drie online diensten zijn gerealiseerd. Tien online diensten staan in concept klaar en komen in het vierde kwartaal 2016 beschikbaar.

Het uitbreiden van de mogelijkheden voor het werken op afspraak

Telefonisch is het voor de meeste producten al mogelijk om een afspraak te maken. In het vierde kwartaal 2016 maken we het mogelijk om ook online een afspraak te maken voor de meest gangbare burgerzaken producten.

We maken structurele afspraken voor het meten van de klanttevredenheid

We onderzoeken via welke systematiek we onze klanttevredenheid het beste kunnen meten. Ons doel is om begin 2017 met de metingen te starten.

Het hanteren van kostendekkende tarieven voor huwelijken

De tarieven voor huwelijken zijn aangepast naar kostendekkend niveau.

Doelstelling

Het realiseren van één ingang voor contacten, die eerstelijns klantvragen voor 80% in het eerste contact, direct goed afhandelt.
--

Activiteiten:

Het samenvoegen van de balies Sociaal Loket en het Servicepunt in de centrale hal

Het daadwerkelijke moment van samenvoeging is afhankelijk van het moment waarop de verbouwing van de centrale hal gereed is. We bereiden de inrichting van processen en bemensing zodanig voor dat we na de verbouwing gelijk in de nieuwe situatie van start kunnen gaan.

7D. ICT

Doelstelling

De informatiestromen in onze organisatie zijn zoveel mogelijk digitaal en met elkaar verbonden om een effectieve en efficiënte inrichting van onze processen en een optimale dienstverlening te faciliteren.
--

Activiteiten:

Informatie Beveiliging

Verplichte invoering van de Baseline Informatiehuishouding om een betere grip en sturing te krijgen op de beveiligingsaspecten van het informatiebeheer. Vanuit de rijksoverheid zal de gemeente hierop ge-audit worden (2015-2016).

In 2016 wordt de voor de individuele audits benodigde ICT-documentatie zo herschreven dat deze gemeentebreed voor audits gebruikt kan worden. Door de overgang van medewerkers naar de

'Samenwerking' is deze activiteit stil komen te liggen. De activiteit wordt in het najaar opnieuw opgestart.

Samenwerking

Onderzocht wordt hoe we de samenwerking binnen de G3 gemeenten op het gebied van applicaties, informatie en ICT omgeving vorm kunnen geven. Een essentieel onderdeel hierin is dat alle onderdelen goed ingericht worden voor en met de G3 gemeenten die beheersbaar, overzichtelijk, toekomstvast, flexibel en stabiel is (2015-2018).

In 2016 wordt gestart met GemICT, als (mogelijke) aanloop naar de vorming van De Connectie in 2017. Sinds de start van GemICT in maart zijn de Technisch Beheer en DBA taken niet overgenomen door GemICT, terwijl dit wel had moeten gebeuren. Een herverdeling van de achterblijvende ICT-taken (m.n. Functioneel Beheer) onder de ICT'ers die niet overgaan naar GemICT heeft dan ook nog steeds niet kunnen plaatsvinden. Er wordt druk op GemICT uitgeoefend om met een oplossing te komen.

Basisregistraties

De afgelopen jaren zijn reeds verschillende basisadministraties met succes geïmplementeerd. Deze lijn wordt verder gevolgd.

Door het realiseren van digitale koppelingen en normaliseren van informatie t.b.v. Basisregistraties wordt dit verder vorm gegeven (2015-2016).

Dit najaar vindt de aansluiting plaats van de Basisregistratie Kadaster en de WOZ op de landelijke voorzieningen.

Digitalisering

Het accent komt de komende jaren te liggen op het verder uitbouwen van het zaaksysteem. Daarnaast starten we in 2016 met het implementeren van E-diensten die efficiënt zijn en bij de huidige tijd passen, zowel voor burgers en bedrijven als voor beheer.

De E-diensten worden in het najaar uitgerold.

In het najaar starten ook de voorbereidingen om het Zaaksysteem met de backoffice applicaties te koppelen.

Er worden ook activiteiten ontplooid om een digitaal E-depot op te zetten samen met het Gelders Archief (2015-2018).

In het najaar wordt er een start gemaakt met een pilot waar Rheden en Renkum aan meedoen.

7E. Belastingen

Doelstelling
We willen een gemeente zijn die zuinig omgaat met overheidsgeld. Het financieel huishoudboekje is op orde, structurele lasten worden gedekt met structurele inkomsten. Hierbij streven we naar lagere lasten voor de inwoners.

Activiteiten:

Vaststelling tarieven

De tarieven voor de OZB in 2017 worden in de basis met toepassing van de gebruikelijke jaarlijkse indexering vastgesteld in de decemberraad.

Opleggen aanslagen lokale heffingen

De aanslagen lokale heffingen worden jaarlijks opgelegd overeenkomstig de door de raad vastgestelde belastingverordeningen. Eind januari 2016 hebben de inwoners en bedrijven de aanslag 2016 ontvangen.

Invordering aanslagen

De opgelegde aanslagen lokale heffingen worden in aansluiting op de betaaltermijnen ingevorderd.

Vaststellen WOZ-waarden

Op basis van een permanente marktanalyse voor woningen en courante niet-woningen en landelijk voorgeschreven kengetallen voor incurante niet-woningen worden jaarlijks de WOZ-waarden van de onroerende zaken in de gemeente Renkum conform de hiervoor geldende wet- en regelgeving.

Onderzoek koppeling rioolheffing aan waterverbruik

De uitkomst van het onderzoek naar koppeling van rioolheffing aan waterverbruik wordt meegenomen in het tarievenvoorstel in de decemberraad.

Onderzoek afschaffing hondenbelasting

Uit onderzoek is gebleken dat binnen de budgetten van programma 1 geen dekking gevonden kan worden voor de afschaffing van hondenbelasting. De hondenbelasting blijft daarom bestaan.

Precariobelasting

Met ingang van 1 januari 2016 is precariobelasting op kabels en leidingen in, op of boven gemeentelijke eigendommen ingevoerd. Een wetsvoorstel tot afschaffing van deze heffing is aan de Tweede kamer verzonden. Samen met een 30-tal gemeenten, een provincie en een waterschap wordt via een lobby getracht om de beoogde overgangstermijn bij de afschaffing te verruimen. Als deze overgangstermijn niet aangepast wordt, zal de heffing van precariobelasting met ingang van 1 januari 2017 niet meer mogelijk zijn voor onze gemeente.

7F. Vastgoed

Doelstelling

- Vastgoed hanteert een inspanningsverplichting om de diverse eigen accommodaties duurzamer te maken.
- Sportaccommodaties worden, waar mogelijk, overgedragen aan sportverenigingen, beheer en onderhoud maken hiervan onderdeel uit.
- Onderzoek naar decentralisatie van nieuwbouw, onderhoud en renovatie van schoolgebouwen naar onderwijsorganisaties.

Activiteiten:

Inspanningsverplichting voor duurzamer vastgoed bij inzet van onderhoudsgelden

In 2017 zal een start worden gemaakt met de renovatie in combinatie met het groot onderhoud van het gemeentehuis. Bij de uitwerking wordt onderzocht op welke bestaande onderdelen verdere verduurzaming kan plaatsvinden.

Verzelfstandiging van sportaccommodaties

Voor alle buitensportaccommodaties wordt uitwerking gegeven aan de plannen om het totale beheer en onderhoud over te dragen aan de gebruikers. Hiervoor wordt in het laatste kwartaal van 2016 een stappenplan opgesteld voor de accommodaties die nog verzelfstandigd moeten worden.

Sportpark de Duitse Kamp in Wolfheze is reeds overgedragen aan voetbalvereniging Wodnaseck waarvan de evaluatie eind 2016 wordt gehouden. Voor sportpark Hartenstein is het streven de overdracht in het laatste kwartaal 2016 door te voeren. Op sportpark Wilhelmina wordt het traject om te komen tot een overdracht van het beheer en onderhoud begeleid vanuit NOC* NSF. In juni is dit traject gestart en dit moet leiden tot een plan van aanpak in het laatste kwartaal 2016. Met de gebruikers op sportpark De Bilderberg worden de gesprekken over samenwerking en verzelfstandiging eind 2016 weer opgestart.

Realisatie van MFC 3B4

In mei is de bouw van het nieuwe MFC gestart. De aanbesteding van de buitenruimte gaat in het laatste kwartaal van 2016 plaatsvinden. Het stichtingsbestuur heeft een businessplan opgesteld dat binnenkort wordt aangeboden. De oplevering van het gebouw staat gepland voor juni 2017.

Onderzoek volledige doordecentralisatie onderwijshuisvesting

Als uit het onderzoek naar volledige doordecentralisatie blijkt dat dit haalbaar is dan zal tot implementatie worden overgegaan.

Renovatie gemeentehuis/ vernieuwing centrale hal

Vanuit het programma dienstverlening zijn plannen ontwikkeld om de centrale hal te vernieuwen. Aanpassen aan de eisen van de "moderne" tijd, functionaliteit en uitstraling zijn daarbij uitgangspunt. De verbouwing vindt eind 2016/ begin 2017 plaats. Hierbij wordt een verbinding gemaakt met de renovatie van het gemeentehuis.

7G. Bestuur en organisatie

Doelstelling
Een optimale interactie tussen raad, college en organisatie, gericht op een zo efficiënt en effectief mogelijk samenwerking.

Activiteiten:

In de besturingsfilosofie is belegd hoe wordt vorm gegeven aan de beoogde interactie. Er wordt uitvoering gegeven aan activiteiten in het kader van de bedrijfsvoering (doorlopend).

Aanpassingen kantinefaciliteiten en repro dienstverlening onderzoeken

De gemeentelijke kantinefaciliteiten en de repro dienstverlening maken momenteel onderdeel uit van het onderzoek dat door de kwartiermakersorganisatie van de Connectie wordt uitgevoerd.

Bijstelling lopende begroting

In dit hoofdstuk worden de financiële bijstellingen van de lopende (meerjaren)begroting weergegeven. Het totaal van de bijstellingen is weergegeven in de volgende tabel.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	-375	-291			
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	233	-44	-24	-24	-24
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	19	-24	-24	-24	-24
05 Openbare ruimte	-38	57	-35	-70	-70
06 Economie & Cultuur	-12	-6	-6	-6	-6
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-1.342	192	14	39	39
00 Algemene dekkingsmiddelen	264	521	677	777	597
Overhead		-99	-10		
Onvoorzien	122				
Totaal	-1.129	306	593	693	513

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
1A. Algemene voorzieningen		-598	-637	-693	-693
1B. Gezondheid	52	344	344	344	344
1C. Sport	3				
1D. Educatie	-75				
1F. Inkomensvoorziening	-374	-233	54	54	-9
1G. Maatwerkvoorzieningen	509	323	323	323	350
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	-489	-176	-134	-78	-42
2 Transformatie Sociaal Domein		50	50	50	50
Totaal	-375	-291			

Hieronder volgt een toelichting per product.

1A. Algemene voorzieningen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Bijdrage Due Dilligence onderzoek Solidez	-7				
Modulaire gemeenschappelijke regeling 2017-2019		-65	-65	-65	
'Renkum voor Elkaar'		-598	-598	-598	-598
Triage GGZ jeugdhulp	-32	-32	-95	-95	-95
Saldo van baten en lasten	-39	-695	-758	-758	-693
Mutatie reserve					
Bijdrage Due Dilligence onderzoek Solidez	7				
Modulaire gemeenschappelijke regeling 2017-2019	0	65	65	65	
Triage GGZ jeugdhulp	32	32	55		
Totaal resultaat	0	-598	-637	-693	-693

Bijdrage Due Dilligence onderzoek splitsing Solidez

Solidez heeft dit jaar het voorstel gedaan om de organisatie te splitsen in afzonderlijke onderdelen voor Wageningen en Renkum. Voor deze splitsing moesten de colleges hun toestemming verlenen. Er is daarom een due dilligence onderzoek uitgevoerd op verzoek van beide gemeenten.

Vorming Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR) sociaal domein

De verplichte regionale samenwerking sociaal domein vraagt om een formele entiteit. Regionaal is geopteerd voor een modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) en niet voor een dienstverleningsorganisatie (DVO). Deze regionale voorkeur wordt gevoed vanuit de wens van sommige gemeenten om te zijner tijd meerdere modules aan de MGR toe te voegen. In die aanvullende modules kan dan ook beleid meegaan. Een DVO volstaat dan niet. Daarom is nu de keuze gemaakt om meteen deze richting in te slaan, ter voorkoming van zaken steeds opnieuw te moeten regelen. Bij een MGR blijft de raad beslissen.

De eerste module betreft inkoop sociaal domein. Het Interactief Aankoop Systeem (IAS) Centraal Gelderland wordt hierin onder gebracht. Dit gaat alleen om uitvoering inzake inkoop. Het IAS wordt zo 'lean en mean' als mogelijk ingericht. De voorbereidingen tot inkoop, monitoring et cetera worden met inzet van alle gemeenten vormgegeven.

De kosten van de MGR bedragen € 9.488 voor bijdrage in de MGR en een bedrag van € 55.814 voor bijdrage aan de samenwerkingsmodule inkoop.

De MGR wordt eerst dan een feit na toestemming van uw raad en na besluit tot het treffen van de regeling door het college.

'Renkum voor Elkaar'

Voor de netwerkorganisatie Renkum Voor Elkaar wordt vanaf 2017 jaarlijks €1.052.000 begroot. Dat is inclusief een stelpost van € 30.000 voor mogelijke extra kosten voor het vormgeving van de netwerkorganisatie. De kosten worden voor € 828.000 gedekt uit bestaande budgetten binnen producten 1A en 1B. Er is dus een verschil in ambitie versus structureel budget van € 224.000. Dit structurele tekort wordt beschouwd als een voorinvestering om de transformatie-opgave te behalen. We zien mogelijkheden om dit bedrag nu al te dekken door structurele voordelen binnen programma 1 uit deze najaarsnota.

Verder is in de begroting structureel € 50.000 opgenomen ten behoeve van het project Right to Challenge. Deze worden bekostigd uit de transformatiemiddelen binnen programma 1.

Triage Jeugd GGZ

Om het preventieve veld te versterken wordt naast de huisartsen, de jeugdartsen, het onderwijs en ons sociaal team een GGZ psycholoog jeugd ingezet vanaf eind september. Dit is een pilot in samenwerking met de GGD die 2 jaar duurt. De kosten per jaar worden geraamd op € 95.000. In de periode tot 1 juli 2017 wordt vanuit de provincie hiervoor een subsidie van € 77.530 ingezet.

1B. Gezondheid	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Minimabeleid	20	20	20	20	20
PGO afwikkeling	32				
'Renkum voor Elkaar'		324	324	324	324
Totaal resultaat	52	344	344	344	344

Minimabeleid

Binnen het product 1B zaten nog enkele kleine budgetten m.b.t. de activiteiten uit het oude uitvoeringsplan Minimabeleid. In 2015 zijn deze budgetten nog gedeeltelijk ingezet t.b.v. de afronding van de activiteiten uit dit oude plan. Wij verwijzen u hierbij naar onze verantwoording in de jaarrekening 2015 (blz. 140). Vanaf 2016 kunnen deze budgetten structureel vrijvallen, hetgeen een voordeel oplevert van € 20.000.

PGO afwikkeling

Solidez heeft een aantal jaren middelen ontvangen voor de uitvoer van "PGO (gezinsondersteuning) uren Netwerkondersteuning en ontregelde gezinnen". Bij de afwikkeling is gebleken dat de gerealiseerde inzet in uren minder was dan de verlening. Dat betekent dat de gemeente een bedrag van (afgerond) € 32.000 retour ontvangt.

'Renkum voor Elkaar'

Zie tekst bij 1A.

De dekking voor de vorming van 'Renkum voor Elkaar' wordt uit budgetten van verschillende beleidsvelden (en verschillende programma's) gehaald.

1C. Sport	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Combinatiefuncties	16		36	36	36
Organisatie Giro d'Italia	4				
Rijksontvangsten combinatiefuncties		-36	-36	-36	-36
Saldo van baten en lasten	19	-36	0	0	0
Mutatie reserve					
Combinatiefuncties	-16	36			
Totaal resultaat	3	0	0	0	0

(Rijksontvangsten) Combinatiefuncties

De inkomsten tot 2017 zijn gebaseerd op de inzet van 6,0 FTE aan combinatiefuncties. Vanaf 2017 verwachten wij 4,1 FTE aan combinatiefunctionarissen te realiseren. De rijksbijdrage daalt hierdoor met € 36.000. Wij verwachten deze daling aan inkomsten binnen het totale product te kunnen opvangen.

Organisatie Giro d'Italia

Voor de toelichting wordt verwezen naar product 6A. Ondernemen en bedrijvigheid.

1D. Educatie	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Onderwijs achterstandenbeleid		-105			
Rijksinkomst onderwijs achterstandenbeleid		105			
Septembercirculaire DU verhoogde asielinstream	-75				
Totaal resultaat	-75	0	0	0	0

Onderwijs achterstandenbeleid

De Rijksregeling is nog minimaal een jaar voortgezet.

Septembercirculaire DU verhoogde asielinstroom

Zie de uitleg bij algemene dekkingsmiddelen, onderdeel septembercirculaire DU verhoogde instroom asielzoekers.

1E. Minima	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Activerend minimabeleid	25	5	5	5	5
Schuldhelpverlening	-25	-5	-5	-5	-5
Saldo van baten en lasten	0	0	0	0	0

Activerend minimabeleid/ Schuldhelpverlening

Voor 2016 zijn de budgetten van Activerend minimabeleid toegevoegd aan de Schuldhelpverlening. Bijstelling vanaf 2017 vindt eerst plaats met de herijking van het geldende Schuldhelpverleningsplan.

Met de herijking van het Schuldhelpverleningsplan komt de focus meer te liggen op het vroeg signaleren en het voorkomen van schuldenproblematiek. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat hierdoor ook een structurele verschuiving in de budgetten plaatsvindt van repressieve naar meer preventieve inzet van middelen.

1F. Inkomensvoorziening	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Inkomensvoorziening	-320	-291			
BTW compensatie re-integratie	98				
Exploitatie Permar 2016	-72				
Mutatie budget meicirculaire	28	58	54	54	-9
Ziektekostenregeling minima	-100				
Saldo van baten en lasten	-365	-233	54	54	-9
Mutatie reserve					
BTW compensatie re-integratie	-98				
Exploitatie Permar 2016	72				
Inzet reserve WWB	17				
Totaal resultaat	-374	-233	54	54	-9

Inkomensvoorziening

In de begroting 2016 en 2017 was respectievelijk voor € 249.000 en € 345.000 rekening gehouden met de inzet van eigen middelen (eigen risico), omdat verwacht werd dat de rijksbijdrage onvoldoende zou zijn om de lasten te kunnen dekken. Op basis van de huidige prognoses dienen deze middelen met € 320.000 en € 291.000 verhoogd te worden om het eigen risico af te dekken. Daarnaast verwachten wij voor het overig nadeel een beroep te moeten doen op de aanvullende rijksuitkering. Dit is gebaseerd op de volgende aannames:

Omschrijving	2016			2017		
	Begroot	Prognose NJN	Mutatie	Begroot	Prognose NJN	Mutatie
<i>Bedragen x € 1.000</i>						
Kosten inkomensvoorziening	7.718	8.373	-655	7.261	8.373	-1.112
Rijksbijdrage inkomensvoorziening	-7.469	-7.588	119	-6.916	-7.271	355
Tekort	249	785	-536	345	1.102	-757
Aanvullende rijksbijdrage inkomensvoorziening	0	-216	216	0	-466	466
Eigen risico = saldo ten laste van begroting	-249	-569	-320	-345	-636	-291

Kosten inkomensvoorziening

In de begroting was rekening gehouden met een daling van de kosten van inkomensvoorziening. Deze daling is echter nog onzeker. Enerzijds gaan wij ervan uit dat het economisch herstel zich zal vertalen in een toename van het aantal banen en hiermee een geleidelijke afname van het aantal uitkeringsgerechtigden.

Anderzijds tonen cijfers van augustus 2016 van het CBS aan dat het aantal uitkeringsgerechtigden opnieuw toeneemt. Voorlopig wordt dit verklaard uit de komst van asielzoekers en door veranderde wetgeving voor jongeren (strengere eisen Wajong) en ouderen (verhoging AOW leeftijd). Wij zetten flink in op datgene waar wij invloed op hebben: mensen begeleiden naar werk en (geheel of gedeeltelijk) uit de uitkering. Dat doen wij aan de hand van tal van activiteiten lokaal en regionaal in samenwerking met onder meer het WerkgeversServicePunt.

Op basis van het huidige klantenbestand bedragen de verwachte kosten voor 2016 € 8.373.000. Wij gaan er vanuit dat de kosten voor 2017 op eenzelfde niveau zullen liggen.

Rijksbijdrage inkomensvoorziening

De definitieve rijksbijdrage inkomensvoorziening is eind september door het rijk bekend gemaakt. Ten opzichte van de raming van € 7.469.000 kan het budget met € 119.000 naar boven bijgesteld worden tot € 7.588.000. Ook heeft het rijk de voorlopige rijksbijdrage inkomensvoorziening bekend gemaakt. Ten opzichte van de raming voor 2017 (€ 6.916.000) stijgt deze bijdrage met € 355.000 naar € 7.271.00. Desondanks ligt de rijksbijdrage in 2017 € 317.000 lager dan de rijksbijdrage in 2016. Dit terwijl het rijk t.o.v. 2016 het budget voor 2017 juist met € 116.000.000 heeft verhoogd. Deze substantiële budgetmutaties voor Renkum worden vooral veroorzaakt door aanpassingen aan het objectief verdeelmodel de afgelopen jaren, waarmee de budgetten verdeeld worden onder de gemeenten.

Aanvullende rijksbijdrage inkomensvoorziening/ eigen risico

Net als voor 2015 moet ook voor 2016 een vangnetuitkering Participatiewet bij het Rijk worden aangevraagd. Dit komt doordat de gemeente, naast de inzet van eigen middelen ter hoogte van het wettelijk eigen risico (2016 7,5% van de rijksbijdrage), onvoldoende budget heeft gekregen van het rijk t.b.v. de lasten van inkomensvoorziening. Ook voor 2017 wordt deze uitkomst verwacht waarbij voor dat jaar een maximaal eigen risico van 8,75% geldt. De uitkomst van de toekenning hangt af van de beoordeling door de Toetsingscommissie van het ministerie van SZW. Op basis van de huidige ramingen zal voor 2016 en 2017 respectievelijk een vangnetuitkering van € 216.000 en € 466.000 worden aangevraagd. Het eigen risico bedraagt op basis van de uitgangspunten van het rijk dan € 569.000 voor 2016 en € 636.000 voor 2017.

BTW compensatie re-integratie

Gemeente Renkum heeft bezwaar gemaakt tegen het BTW-compensatiefonds over de jaren 2009 t/m 2015 voor het compenseren van BTW voor re-integratietrajecten. Over 2009 heeft dit een voordeel opgeleverd van € 29.877, genoemd in de Voorjaarsnota 2016. Over de periode 2010 t/m 2015 hebben wij een correctie ontvangen van € 98.000. Het is een voordeel binnen een voormalige specifieke uitkering en zal ook weer binnen de bestedingsregels worden uitgegeven. Het voordeel wordt daarom toegevoegd aan de reserve Re-integratie.

Exploitatie Permar 2016

Het Algemeen bestuur van Permar WS stelt de begroting voor volgend jaar vast op grond van artikel 29 van de Gemeenschappelijke Regeling Permar Ws. Voordat het Algemeen bestuur dit doet, hebben de gemeenteraden de gelegenheid gebruik te maken van hun recht op het indienen van een zienswijze. Bij de vaststelling van de begroting 2016 op 20 juni 2016 is u toegezegd na de zomer met een herziene begroting te komen.

De herziene begroting heeft een negatief resultaat van € 2.950.000. Dit is een € 600.000 slechter resultaat dan bij de oorspronkelijke begroting 2016. Het Renkumse aandeel in het verwachte tekort is naar verwachting 12%. De bijdrage in het nadeel van de primitieve begroting 2016 van Permar is al verwerkt in de begroting van Renkum. Voor het extra nadeel van € 600.000 is een bijdrage van € 72.000 verwerkt in de Najaarsnota 2016.

Hieronder staan de wijzigingen genoemd ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2016.

Overzicht:

Originale begroting begroot resultaat	2.347.000
Realisatie dekkingsmaatregelen	480.000
Bijgesteld begroot resultaat	-1.867.000
CAO wijzigingen	-450.000
Reservering vakantiegeld ambtenaren	-50.000
Diverse baten/lasten	17.000
Verwacht resultaat exploitatie 2016	-483.000
Kosten Liquidatieplan	-500.000
Vervangingskosten	-100.000
Kosten liquidatie 2016	-600.000
Geprognosticeerd resultaat juni 2016/ nieuwe begroting	-2.950.000

Er komt een majeure operatie i.v.m. de liquidatie van Permar en het opzetten van nieuw beleid m.b.t. plaatsing WSW medewerkers in nieuwe omgeving en het ontwikkelen van beleid rond beschut werk. Wij stellen voor de reserve Re-integratie in te zetten voor deze extra kosten. Omdat de extra bijdrage aan de Permar van € 72.000 een directe relatie heeft met de extra kosten voor de liquidatie in 2016 willen wij deze extra lasten dekken middels een onttrekking uit de reserve Re-integratie. Per saldo resteert er nog ultimo 2018, naast de storting van eerder genoemde € 98.000 een saldo van € 585.000 binnen dit reserve die hiervoor ingezet kan worden.

Liquidatie Permar

Op basis van het onderzoek Langendijk houden we rekening met een maximaal risico op kosten van 1 miljoen euro voor Renkum.

Omwille van de grootse operatie zoals boven omschreven en de steeds grotere verwevenheid tussen sociaal domein en arbeidsparticipatie overwegen we om deze onderwerpen meer te integreren. We onderzoeken daarbij de optie om de reserve re-integratie onderdeel te laten zijn van de reserve sociaal domein. We benutten zo gezamenlijk de kansen en dekken de risico's, waaronder de liquidatie van Permar.

Mutatie budget Meicirculaire

Het toegekende budget voor het Sociaal Domein in de Meicirculaire 2016 pakt voor de gemeente Renkum negatief uit. De verlaging van het budget heeft twee oorzaken:

- een iets snellere daling van het aantal Wsw-werknemers, waardoor voor minder werknemers een vergoeding ontvangen wordt;
- een kleine bijstelling en herverdeling van het macrobudget Integratie-uitkering Sociaal Domein onderdeel Participatie.

De verlaging van de rijksbijdrage kan opgevangen worden door de bijstelling van de budgetten WSW en Re-integratie binnen het product 1F. Inkomensvoorziening. De verlaging van deze budgetten leidt tot een voordeel binnen dit product. Tegenover het voordeel binnen dit product staat eenzelfde nadeel binnen product 1. Integratie-uitkering Sociaal Domein.

Ziektekostenregeling minima/ Meerkostenregeling Wmo

Voor 2016 is een gedeelte van het budget Meerkostenregeling Wmo incidenteel toegevoegd aan het budget Collectieve Ziektekostenverzekering.

De voorziening Collectieve Ziektekostenverzekering voor onze inwoners met een minimum inkomen heeft een relatie met de Meerkostenregeling Wmo. Voor de Meerkostenregeling Wmo wordt nieuw beleid ontwikkeld.

Inzet reserve WWB

Het reserve WWB is ingesteld t.b.v. het egaliseren van de voor- en nadelen op de inkomensvoorziening. De reserve is op dit moment € 17.000 groot. Gelet op het feit dat er dit jaar weer een nadeel is binnen de inkomensvoorziening stellen wij u voor dit saldo in te zetten t.b.v. het nadeel 2016.

1G. Maatwerkvoorzieningen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Compensatie eigen bijdragen Wmo 2015		-111	-111	-111	-111
Eigen bijdrage Wmo	-252	-252	-252	-252	-252
Herindicatie Wmo	-32				
Huishoudelijke hulp toelage	100				
Huishoudelijke verzorging natura	315	315	315	315	315
Leerlingvervoer per taxi	33	28	28	28	55
Onderhoud hulpmiddelen	45	45	45	45	45
PGB Wmo Jeugd en HbH	230	230	230	230	230
Piekbelasting	-150				
Regiotaxi	45				
Uitname HHV Wlz cliënten mpt		68	68	68	68
Verstrekking rolstoelen	50				
Vertrouwenspersoon	-7				
Ziektekostenregeling minima	100				
Saldo van baten en lasten	476	323	323	323	350
Mutatie reserve					
Herindicatie Wmo	32				
Totaal resultaat	509	323	323	323	350

Algemeen

Er is nog onzekerheid wat betreft het huidige en toekomstig volume van het gebruik van maatwerkvoorzieningen en pgb's. Bovendien worden de (financiële) effecten van de transformatie in het Sociaal Domein pas in de jaren 2017 en 2018 inzichtelijk. Daarom worden diverse budgetten voor dit jaar incidenteel afgeraamd. Van enkele budgetten weten we nu al dat deze structureel aangepast kunnen/moeten worden. Bij de Voorjaarsnota 2017 kan een betere prognose worden gemaakt.

Er is bijvoorbeeld onzekerheid of de door accountants van zorgleveranciers opgegeven zorg per gemeente over kalenderjaar 2015 correct was. De zorg is ongetwijfeld geleverd maar was deze (vanwege het woonplaatsbeginsel) dan specifiek voor onze gemeente?

In de jaarrekening 2015 zijn we waar mogelijk uitgegaan van de opgaaf van die accountants. De zorg over 2015 is voor een groot gedeelte in 2016 verwerkt. Er zijn echter leveranciers die niet de omzet gedeclareerd hebben die hun accountant aangaf, of omzet gedeclareerd hebben die na toetsing uiteindelijk niet voor onze gemeente 'blijkt' te zijn. Dit melden we specifiek omdat er ook gemeenten zullen zijn die omzet signaleren die voor Renkum is.

Dit, en andere risico's (maar ook kansen) die zich in de afwikkeling 2015 voordoen kunnen een structureel effect hebben. Dit is een reden om op dit moment geen structurele invulling aan de taakstellingen SD te geven.

Zie verder ook de risicoparagrafen uit de begrotingen 2016 en 2017.

Eigen bijdrage Wmo

De verwachte inkomsten uit Eigen bijdrage Wmo voor 2016 zijn begroot op € 1.172.000. Vorig jaar bleek dat de werkelijke eigen bijdrage achterbleven bij deze raming. Het ontbreekt nog aan goede managementinformatie om inzichtelijk te maken wat hiervan de oorzaak is. We gaan daarom voornamelijk uit van een verwachte eigen bijdrage van ongeveer € 920.000. Dit betekent een nadeel van € 252.000 ten opzichte van de raming.

Compensatie eigen bijdrage Wmo 2015

Het kabinet heeft besloten om meerpersoonshuishoudens waarbij één van de partners chronisch ziek is, en daardoor niet kan werken, financieel tegemoet te komen via een verlaging van de eigen bijdragen Wmo 2015. Veel van deze eenverdienerhuishoudens maken gebruik van Woondersteuning en betalen hiervoor een eigen bijdrage. Het kabinet heeft er daarom voor gekozen de landelijk vastgelegde maximale waarden van de parameters binnen de eigen bijdragesystematiek van de Wmo 2015, die jaarlijks door VWS worden gepubliceerd, per 2017 in het voordeel van cliënten aan te passen. Deze maatregel zal van invloed zijn op alle huishoudens die een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening op grond van de Wmo 2015 betalen, maar in grotere mate voor meerpersoonshuishoudens onder de AOW-leeftijd. De gemeenten worden via de integratie-uitkering Sociaal domein, onderdeel Wmo 2015, gecompenseerd voor minder opbrengsten aan eigen bijdragen. Voor Renkum betekent dit vanaf 2017 een extra budget van €111.000. Verwacht wordt dat dit ook leidt tot een vermindering van de inkomsten voor hetzelfde bedrag.

Herindicatie Wmo

Voor het einde van het jaar moet, naast het reguliere werk, vanuit de Wmo een tweetal projecten worden afgerond. De huidige formatie is er niet op berekend om de herindicaties begeleiding van overgangsklanten vanuit het CIZ voor 31 december 2016 af te handelen. Daarnaast valt in december 2016 een forse piek van reguliere herindicaties te verwachten, waarop wij alvast willen inspelen om te voorkomen dat inwoners niet tijdig voorzien zijn van de inzet van hulpverlening. Voor het uitvoeren van deze werkzaamheden zetten wij tijdelijk 36 uur extra formatie in. Deze extra capaciteit willen wij dekken door onttrekking uit de reserve.

Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT)

We verwachten vanuit het HHT budget in 2016 € 20.000 uit te geven voor HHT en € 50.000 voor de pilot "Klantgerichte zorgarrangementen en financiering", die doorloopt in 2017. Het resterende bedrag van € 100.000 kan incidenteel voor dit jaar vrijvallen. Om gemeenten meer financiële slagkracht te geven bij het realiseren van de beoogde vernieuwing, worden de HHT-middelen structureel gemaakt door het in het Regeerakkoord afgesproken budget voor de 'verbetering van de arbeidsmarktpositie van specifieke groepen medewerkers' vanaf 2017 structureel toe te voegen aan de integratie-uitkering Wmo. In de Meicirculaire 2016 is dit nieuwe beleid financieel vertaald. Het gaat in onze gemeente om een extra bedrag van jaarlijks € 94.600 in 2017, 2018, 2019 en een bedrag van € 118.000 in 2020 voor vernieuwing van maatschappelijke ondersteuning. Voornamelijk zijn deze budgetten als stelpost toegevoegd aan het product 1. Integratie-uitkering sociaal domein.

Huishoudelijke verzorging in natura

Voor Hulp bij het Huishouden is structureel € 2.615.000 begroot. De werkelijke kosten in 2014 en 2015 waren substantieel minder. De totale kosten voor 2016 worden geraamd op € 2.300.000. Op basis van deze raming en ervaringscijfers uit 2014 en 2015 menen wij dat het budget bij dit huidige verbruik verlaagd kan worden met € 315.000. Daarnaast is de gemeente vanaf 2017 niet meer verantwoordelijk voor de huishoudelijke verzorging voor de Wlz cliënten met een modulair pakket

thuis (MPT). Het rijk heeft de IU Wmo met een bedrag van € 68.000 verlaagd. Daar tegenover staat dat wij de kosten voor deze groep vanaf 2017 ook niet meer zullen hebben

Leerlingenvervoer per taxi

In 2016 is er een daling te zien in de kosten van het leerlingenvervoer per taxi. Er is inmiddels over 6 maanden gefactureerd en er lijkt een daling in de kosten te ontstaan. We denken dat die trend zich ook in de komende jaren voortzet. Het budget wordt op aangepast naar een bedrag van € 375.000 structureel. Dat betekent een meerjarig voordeel dat gedeeltelijk nodig is om;

- 1) De coördinator van het project 'Samen Reizen Met...' te betalen tot en met 2019*, en
- 2) De toegenomen kosten van het openbaar vervoer uit te betalen.

* We gaan er van uit dat deze periode voldoende is om de implementatie/ coördinatie volledig afgerond te hebben.

Onderhoud hulpmiddelen

Het begrote bedrag voor het onderhoud van hulpmiddelen is € 290.000. De verwachte uitgaven voor 2016 komen uit op € 245.000. Ook in 2015 (€ 237.000) lagen de kosten rond dit niveau. Het budget voor onderhoud van hulpmiddelen kan ons inziens hierdoor verlaagd worden met € 45.000.

PGB Wmo, Jeugd en HbH

Het verwachte pgb volume voor Wmo Begeleiding, Wmo Hulp bij het Huishouden en Jeugdhulp bedraagt € 1.490.000. Deze raming is gebaseerd op de omvang van de huidige beschikkingen verhoogd met 10% voor nog af te geven beschikkingen. De begroting gaat uit van een bedrag van € 1.720.000. In totaal kan het budget ten behoeve van pgb's verlaagd worden met € 230.000. Er wordt nieuw pgb beleid ontwikkeld. Er is landelijk een dalende tendens te zien in het gebruik van het pgb, met name omdat de toegang tot het pgb strikter wordt geregeld.

Piekbelasting

Met een detacheringsbureau is een overeenkomst afgesloten dat zij op basis van een vaste prijs per werkproces incidentele werkzaamheden verrichten voor de gemeente. Deze inhuur is noodzakelijk om afronding van de werkprocessen binnen de wettelijke termijn te laten plaatsvinden. De afgelopen periode hebben we extra gebruik moeten maken van deze overeenkomst. Dat geldt ook nog voor de rest van 2016.

Regiotaxi

De regiotaxi laat al enkele jaren een dalend gebruik zien. Tot op heden is het structurele budget van € 295.000 niet verlaagd, omdat geanticipeerd werd op het nieuwe beleid m.b.t. het doelgroepenvervoer. Voor 2016 verwachten wij dat het gebruik zal leiden tot een kostenpost van ongeveer € 250.000. Voor de toekomst verwachten wij dat het budget van € 295.000 structureel noodzakelijk blijft voor deze activiteiten. Incidenteel kan een bedrag van € 45.000 vrijvallen.

Uitname HHV Wlz clienten mpt

Voor de toelichting wordt verwezen naar 1. Integratie uitkering sociaal domein en Wmo.

Verstrekking rolstoelen

Het budget voor het verstrekken van rolstoelen bedraagt € 200.000. De verwachte uitgaven komen uit op € 102.000. Het budget kan verlaagd worden naar € 150.000. Dit komt door de nieuwe en veel scherpere afspraken na aanbesteding zonder kwaliteitsverlies voor inwoners.

Vertrouwenspersoon

Het contract m.b.t. de realisatie van een vertrouwenspersoonsfunctie is verlengd in 2016. In 2015 werden de kosten gedeeltelijk gedekt door een provinciale subsidie. Voor 2016 komen de kosten volledig voor rekening van de gemeente. Dit leidt in 2016 tot een extra last van € 7.000.

Meerkostenregeling Wmo/ Ziektekostenregeling minima

Het budget Meerkostenregeling Wmo voor 2016 van € 300.000 is met de Voorjaarsnota verlaagd naar € 200.000 ten gunste van de ziektekostenregeling voor minima. In de eerste helft van 2016 blijkt dat marginaal gebruik gemaakt te worden van deze regeling, terwijl maximaal gebruik gemaakt wordt van de Ziektekostenregeling minima. In verband met een forse overschrijding van deze ziektekostenregeling voor minima wordt het budget Meerkostenregeling Wmo incidenteel verlaagd met € 100.000 ten gunste van de ziektekostenregeling voor minima. Voor de Meerkostenregeling Wmo wordt nieuw beleid ontwikkeld.

Wmo Begeleiding in natura/ Jeugdzorg in natura

Een eerste prognose op basis van het overzicht van de betalingen tot week 20 van 2016 wijst uit dat 80% van de verplichtingen daadwerkelijk geleverd wordt. Dit zou op een budget van € 2.900.000 een voordeel van € 340.000 betekenen. De financiële onderbouwing is gebaseerd op een overzicht van betalingen over een korte periode, die bovendien niet helemaal volledig is. Daarnaast speelt er aan vraagzijde het nodige: er zitten nog indicaties in de pijplijn, overgangsccliënten worden geherindiceerd en in december 2016 is er een forse piek van reguliere herindicaties. Ook bij de jeugdzorg in natura verwachten wij binnen het begrote budget te blijven. In welke mate is op dit moment nog niet inzichtelijk. Daarom kiezen wij er voor om bij de najaarsnota voor zowel begeleiding in natura als jeugdzorg in natura geen prognose te geven in deze najaarsnota maar te wachten op de definitieve cijfers bij de jaarrekening. Dit heeft consequenties voor de prognose van de haalbaarheid van de resterende taakstelling 2016 binnen het sociaal domein.

Wij stellen u voor op dit moment begrotingstechnisch de taakstelling voor 2016 ten laste van de reserve SD in te vullen en bij de definitieve cijfers van de jaarrekening 2016 met een voorstel te komen of al dan niet de reserve daadwerkelijk ingezet moet worden, of dat er binnen het resultaat van het sociaal domein voldoende voordelen aanwezig zijn om de taakstelling incidenteel in te vullen.

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Rijksbijdrage vervallen ouderbijdrage jeugd	43	41	42	42	42
Loon en prijsbijstelling IU	197				
Invulling taakstelling IU	-240	-41	-42	-42	-42
Invulling taakstelling SD 2016	-838				
Inzet resultaat programma1 tbv taakstellingen SD	-461	-162	-122	-67	-94
Mutatie budget meicirculaire	-28	-58	-54	-54	9
Uitname HHV Wlz cliënten mpt		-68	-68	-68	-68
Compensatie eigen bijdragen Wmo 2015		111	111	111	111
Mutatie septembercirculaire IU SD 2016	1	-379	-362	-359	-343
Nieuw beleid septembercirculaire IU SD 2016		-245	-245	-245	-245
Taakstelling septembercirculaire IU SD 2016	-1	624	608	605	589
Taakstelling septembercirculaire IU Wmo 2016	11	81	81	81	81
Mutatie septembercirculaire IU Wmo 2016	-11	-81	-81	-81	-81
Saldo van baten en lasten	-1.327	-176	-134	-78	-42
Mutatie reserve					
Invulling taakstelling SD 2016	838				
Totaal resultaat	-489	-176	-134	-78	-42

Invulling taakstelling IU/ Loon en prijsbijstelling IU/ Rijksbijdrage vervallen ouderbijdrage jeugd.

Bij de Meicirculaire Gemeentefonds heeft de gemeente een compensatie gekregen voor loon- en prijsbijstelling 2016 alsmede een compensatie voor de afschaffing van de ouderbijdrage. De compensatie loon- en prijsbijstelling 2016 hoeft in 2016 niet toegevoegd te worden aan de daarop betrekking hebbende budgetten, omdat we aannemen dat binnen het verwachte volume aan zorg voldoende te hebben aan het beschikbare budget. Deze compensatie kan incidenteel ingezet worden voor de taakstelling SD. De compensatie voor het vervallen van de ouderbijdrage jeugd kan structureel ingezet worden voor de taakstelling SD.

Invulling taakstelling SD 2016

Van de totale taakstelling SD stand Najaarsnota 2016, groot € 1.588.000 is binnen de diverse budgetten van programma 1 € 750.000 dekking gevonden om de taakstelling 2016 in te vullen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat op dit moment nog onvoldoende informatie beschikbaar is om ook een goede prognose te maken voor de bestedingen van voornamelijk de kosten jeugd natura. Wij verwachten dat bij de Jaarrekening 2016 er een voordeel zal resteren, maar kunnen dit

op dit moment niet kwantificeren. Wij stellen u voor de resterende taakstelling 2016 in te vullen middels een begrotingstechnische onttrekking uit de reserve SD. Bij het opmaken van de jaarrekening zal een mogelijk voordeel binnen het sociaal domein ingezet worden om de resterende taakstelling feitelijk in te vullen c.q. toe te voegen aan de reserve SD.

Inzet resultaat programma1 t.b.v. taakstellingen SD

Binnen enkele producten van programma 1 ontstaan zowel incidentele als structurele voordelen. Met deze voordelen kunnen de extra transformatie-activiteiten ('Renkum voor Elkaar' en triage) binnen de algemene voorzieningen opgevangen worden. Het resterend resultaat kan ten gunste van de taakstelling SD komen.

Mutatie budget Meicirculaire

De rijksbijdrage voor de integratie-uitkering SD onderdeel Participatie (WSW en re-integratie) is verlaagd. Deze verlaging kan opgevangen worden binnen de bestaande budgetten (zie verder product 1F).

Mutaties septembercirculaire

Integratie-uitkering Sociaal Domein

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bedragen van de integratie-uitkering Sociaal domein voor de jaren 2016 tot en met 2021 voor de gemeente Renkum.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Meicirculaire 2016	18.185	17.473	16.907	17.358	14.907	14.931
Septembercirculaire 2016	18.186	17.095	16.545	16.998	14.564	14.613
Mutaties in septembercirculaire	1	-/- 379	-/- 362	-/- 359	-/- 343	-/- 318
Verwerking binnen de producten	-/- 1	379	362	359	343	318
Totaal	0	0	0	0	0	0

In de volgende tabel is een totaalbeeld gegeven van de mutaties van Integratie-uitkeringen Sociaal domein, onderverdeeld naar ombuigingen/taakstellingen en nieuw beleid.

Ombuigingen/taakstellingen	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
IU SD Jeugd					
K-codes GGZ-B-cliënten (18-23 jaar)	0	-/- 57	-/- 57	-/- 57	-/- 57
Herinstromers Wlz Jeugd	0	-/- 69	-/- 69	-/- 69	-/- 69
IU SD Wmo					
overgangsrecht Volledig Pakket Thuis	0	-/- 27	-/- 13	-/- 13	0
VG3 meerjarig	0	-/- 72	-/- 72	-/- 72	-/- 72
effect omzetting tijdelijke AWBZ-verblijfsindicaties	0	-/- 81	-/- 78	-/- 76	-/- 73
herinstromers Wlz Wmo 2015	0	-/- 359	-/- 359	-/- 359	-/- 359
VNG-betalingen	-/- 5	0	0	0	0
correctie uitname HHV Wlz-cliënten met mpt	0	67	67	67	67
Mutatie op basis objectief verdeelmodel	0	-/- 26	-/- 26	-/- 25	-/- 25
Totaal ombuigingen/taakstellingen	-/- 5	-/- 624	-/- 607	-/- 604	-/- 588

Uitname HHV Wlz cliënten mpt: de 'correctie uitname HHV Wlz-cliënten met mpt' is direct verwerkt in de meerjarenbegroting (aframing budget binnen 1G. Maatwerkvoorzieningen).
Deze overige mutaties zijn verwerkt als taakstelling binnen de begroting.

Nieuw beleid	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
IU SD Jeugd					
Woonplaatsbeginsel	6	0	0	0	0
IU SD Wmo					
tijdelijk verblijf LVB	0	134	134	134	134
compensatie via eigen bijdragen Wmo 2015	0	111	111	111	111
correctie extrapolatie (vanaf 2021)	0	0	0	0	0
Totaal nieuw beleid	6	245	245	245	245

Deze mutaties worden verwerkt als nieuw beleid binnen de begroting.

Correctie uitname HHV Wlz-cliënten met mpt/ Septembercirculaire IU Wmo

De omvang van de integratie-uitkering Wmo wordt vanaf 2017 met € 30 miljoen structureel verlaagd omdat gemeenten vanaf dat moment niet meer verantwoordelijk zijn voor de huishoudelijke verzorging voor Wlz-cliënten met een modulair pakket thuis (mpt). Voor de gemeente Renkum daalt hierdoor de uitkering met € 68.000. Deze uitname is in de meicirculaire verwerkt bij de IU SD Wmo. Dit wordt nu gecorrigeerd zodat binnen de IU SD Wmo het bedrag is toegevoegd. In de meerjarenbegroting is dit verwerkt door aframing van het budget binnen product 1G. Maatwerkvoorzieningen.

De overige mutatie wordt veroorzaakt door bijstelling van actuele maatstaf aantallen voor het objectief verdeelmodel. Deze mutaties zijn verwerkt als taakstelling binnen de begroting.

2 Transformatie Sociaal Domein	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
'Renkum voor Elkaar'		50	50	50	50
Totaal resultaat	0	50	50	50	50

Vorming 'Renkum voor Elkaar'

Zie toelichting onder 1A. Algemene voorzieningen.

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
2A. Ruimtelijke ontwikkeling	81				
2C. Bestemmingsplannen	139	-70	-50	-50	-50
2D. Omgevingsvergunning	30	40	40	40	40
2E. Mobiliteit	-17	-14	-14	-14	-14
Totaal	233	-44	-24	-24	-24

Hieronder volgt een toelichting per product.

2A. Ruimtelijke ontwikkeling	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Structuurvisie adviesdiensten	5				
Verkoop grond WA Scholtenlaan	76				
Totaal resultaat	81	0	0	0	0

Structuurvisie adviesdiensten

Het beschikbare budget voor het maken van structuurvisies kan vrijvallen, want dit is dit jaar niet nodig.

Verkoop grond W.A. Scholtenlaan

De verkoop van de strook gemeentegrond langs het plan van de ontwikkelaar van de locatie W.A. Scholtenlaan is rond. De ontwikkelaar zal ca. € 76.000 betalen, het getaxeerde bedrag.

2C. Bestemmingsplannen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Bestemmingsplannen	25	-10	-10	-35	-50
Saldo van baten en lasten	25	-10	-10	-35	-50
Mutatie reserve					
Bestemmingsplannen	114	-60	-40	-15	
Totaal resultaat	139	-70	-50	-50	-50

Bestemmingsplannen

Voorgesteld wordt om de reserve bestemmingsplannen te laten vrijvallen. Het doen van onderzoeken, het laten maken van bestemmingsplannen, het digitaliseren van de bestemmingsplannen en voor juridisch advies bij zienswijzen en bezwaar en beroep ramen wij op € 50.000 per jaar. In 2017 zal dat € 70.000 zijn, omdat dan het bestemmingsplan Buitengebied wordt voorbereid. Doordat dit in oppervlak een heel groot bestemmingsplan is, zijn de voorbereidingskosten flink hoger.

2D. Omgevingsvergunning	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Invulling taakstelling 11. Overdragen grootschaliger bos en landschap		24	24	24	24
Invulling taakstelling begraafplaatsen	30	16	16	16	16
Totaal resultaat	30	40	40	40	40

Invulling taakstelling 11. Overdragen grootschaliger bos en landschap

De binnenkort aan u voor te leggen nieuwe bomenverordening maakt het mogelijk het budget voor het uitvoeren van de bomenverordening af te ramen. Dit betekent een voordeel binnen product 2D.

Hierteenover staat de afboeking van de taakstelling bij product 3C (nadeel). Het betreft in feite een 'verschuiving' tussen producten. Per saldo is deze neutraal en is de taakstelling volledig ingevuld. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

Invulling taakstelling begraafplaatsen

Binnen product 2D wordt het budget 'bomenverordening' afgeraamd. Dit betekent een voordeel binnen product 2D. Binnen product 3C wordt de inkomst op houtverkopen naar boven bijgesteld. Dit betekent een voordeel. Hierteenover staat een afboeking van de taakstelling bij product 5A (nadeel). Het betreft in feite een 'verschuiving' tussen producten. Een voordeel binnen product 2D en 3C en een nadeel binnen product 5A. Per saldo is deze neutraal en is de taakstelling volledig ingevuld. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

2E. Mobiliteit	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Diversen	-21	-14	-14	-14	-14
Organisatie Giro d'Italia	4				
Totaal resultaat	-17	-14	-14	-14	-14

Diversen:

Wegmarkering

Omdat we de afgelopen jaren steeds alleen het hoognodige hebben uitgevoerd aan het opfrissen van bestaande markering, verslechtert deze. In situaties waar de al dan niet zichtbaarheid van markering rechtsgevolgen kan hebben, is het echter noodzakelijk deze zo snel mogelijk op te frissen. Dit heeft tot gevolg dat dit budget in 2016 met ca. € 17.000 wordt overschreden. Voor de komende jaren wordt een nieuwe verdeling voorgesteld, waarbij de nieuwe markering uit dit budget wordt betaald en het opfrissen van bestaande markering uit het onderhoudsbudget van BOR.

Schades verkeersmaatregelen (ca. € 4.000 inc.)

In 2015 zijn op enkele locaties wegversmallingen aangebracht. Omdat weggebruikers hieraan moeten wennen, zijn in deze gevallen enkele malen schades veroorzaakt. Die zijn uit dit budget betaald. De versmallingen zijn inmiddels grotendeels aangepast, zodat ze beter zichtbaar zijn.

Onderhoud VRI's

In het HOV project in 2015 zijn een extra automaat en verschillende verkeerslichten en andere hardware aangebracht. Dit heeft tot gevolg dat het onderhoudscontract duurder is geworden.

DRIS

Onderdeel van het HOV project was ook de plaatsing van een DRIS (Dynamisch Route Informatie Systeem) bij elke HOV halte. De stroomkosten komen voor onze rekening. Hier was in 2016 nog geen rekening mee gehouden.

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

Bedragen x € 1.000	2016	2017	2018	2019	2020
3C. Bos en landschap	19	-24	-24	-24	-24
Totaal	19	-24	-24	-24	-24

Hieronder volgt een toelichting per product.

3A. Milieu en duurzaamheid	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Mutatie reserve					
Vrijval reserve	500				
duurzaamheidsleningen					
Storting vrije algemene reserve	-500				
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

Toevoeging reserve duurzaamheidsleningen aan vrije algemene reserve

In 2014 is € 500.000 gereserveerd voor het verstrekken van duurzaamheidsleningen. Doel van de reserve is "Besteding van door de raad (meerjarig) beschikbaar gestelde middelen die door diverse oorzaken niet volledig in het boekjaar/ eerdere jaren aangewend konden worden". Op het moment dat wij een lening verstrekken, wordt dit niet in mindering gebracht op de reserve maar onder de financiële vaste activa opgenomen op de balans. De reserve dient alleen ter dekking van de financieringslasten. Hiervoor is het echter niet noodzakelijk dat dit bedrag in een afzonderlijke reserve wordt geplaatst. Om die reden stellen wij voor de reserve duurzaamheidsleningen onder te brengen bij de vrije algemene reserve. De duurzaamheidsleningen die wij hebben verstrekt blijven in de jaarstukken zichtbaar onder de toelichting op de financiële vaste activa.

3C. Bos en landschap	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Invulling taakstelling 11.					
Overdragen grootschaliger bos en landschap		-24	-24	-24	-24
Invulling taakstelling begraafplaatsen	18				
Invulling taakstelling IBOR	1				
Totaal resultaat	19	-24	-24	-24	-24

Invulling taakstelling 11. Overdragen grootschaliger bos en landschap

De binnenkort aan u voor te leggen nieuwe bomenverordening maakt het mogelijk het budget voor het uitvoeren van de bomenverordening af te ramen. Dit betekent een voordeel binnen product 2D. Hiertegenover staat de afboeking van de taakstelling bij product 3C (nadeel). Het betreft in feite een 'verschuiving' tussen producten. Per saldo is deze neutraal en is de taakstelling volledig ingevuld. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

Invulling taakstelling begraafplaatsen

Binnen product 2D wordt het budget 'bomenverordening' afgeraamd. Dit betekent een voordeel binnen product 2D. Binnen product 3C wordt de inkomst op houtverkopen naar boven bijgesteld. Dit betekent een voordeel. Hiertegenover staat een afboeking van de taakstelling bij product 5A (nadeel). Het betreft in feite een 'verschuiving' tussen producten. Een voordeel binnen product 2D

en 3C en een nadeel binnen product 5A. Per saldo is deze neutraal en is de taakstelling volledig ingevuld. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

Invulling taakstelling IBOR

Ter invulling van deze taakstelling zijn diverse budgetten incidenteel afgeraamd. We verwijzen u naar het onderdeel Voortgang invulling Bijstellingen en ombuigingen voor een specificatie.

3D. Water en riolering

Voortgang planning Gemeentelijke Rioleringsplan (vGRP+)

- Binnen team BOR heeft een personele wisseling plaatsgevonden bij de groep Riolering en Water.
- Door en met de nieuwe medewerkers van deze groep wordt momenteel gewerkt aan een kwaliteitsslag.
- Hierdoor kunnen bewustere keuzes gemaakt worden ten aanzien van het dagelijkse beheer en onderhoud.
- Dit leidt tot een efficiëntere inzet van de middelen.
- Daarnaast wordt gewerkt aan een systematiek om (grootschalige) projecten van een onderbouwde en integrale prioritering te voorzien.
- De kwaliteitsslag leidt ertoe dat een deel van de projecten niet in 2016 maar in 2017 uitgevoerd gaat worden. Dit betekent dat een deel van het gereserveerde budget niet in 2016 maar in 2017 uitgegeven wordt.
- De voorbereiding van een deel van deze projecten is of wordt wel in 2016 opgestart.
- Het dagelijks beheer en onderhoud, waaronder klachten en meldingen verloopt volgens planning.

05 Openbare ruimte

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
5A. Groenonderhoud	-92	57	-35	-70	-70
5B. Wegen, straten en pleinen	55				
Totaal	-38	57	-35	-70	-70

Hieronder volgt een toelichting per product.

5A. Groenonderhoud	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Invulling taakstelling begraafplaatsen	-48	-16	-16	-16	-16
Invulling taakstelling IBOR (vertrekregeling + groenrenovatiebudget)		83	-9	-44	-44
Invulling taakstelling IBOR	26				
Taakstelling parken, hertenkamp etc. niet haalbaar	-42				
Verzelfstandiging sportpark Hartenstein	-28	-10	-10	-10	-10
Totaal resultaat	-92	57	-35	-70	-70

Invulling taakstelling begraafplaatsen

Binnen product 2D wordt het budget 'bomenverordening' afgeraamd. Dit betekent een voordeel binnen product 2D. Binnen product 3C wordt de inkomst op houtverkopen naar boven bijgesteld. Dit betekent een voordeel. Hiertegenover staat een afboeking van de taakstelling bij product 5A (nadeel). Het betreft in feite een 'verschuiving' tussen producten. Een voordeel binnen product 2D en 3C en een nadeel binnen product 5A. Per saldo is deze neutraal en is de taakstelling volledig ingevuld. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

Invulling taakstelling BOR

Voor de toelichting wordt verwezen naar product 7G. Bestuur en organisatie.

Om de taakstelling geheel in te vullen zijn diverse budgetten incidenteel afgeraamd. Voor een specificatie hiervan verwijzen wij u naar het onderdeel Voortgang invulling Bijstellingen en ombuigingen.

Taakstelling parken, hertenkamp etc. niet haalbaar

Voor de toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen'.

Verzelfstandiging sportpark Hartenstein

Binnen product 7F. Vastgoed wordt het budget onderhoud gebouwen afgeraamd. Dit betekent een voordeel binnen product 7F. Binnen product 5A wordt de taakstelling afgeboekt (nadeel). Het betreft in feite een 'verschuiving' tussen producten. Een voordeel binnen product 7F en een nadeel binnen product 5A. Per saldo is deze neutraal en is de taakstelling volledig ingevuld. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

5B. Wegen, straten en pleinen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Invulling taakstelling IBOR	55				
Project glasvezel Oosterbeek	-27				
Vervanging openbare verlichting	606	-326	-280		
Saldo van baten en lasten	634	-326	-280	0	0
Mutatie reserve					
Project glasvezel Oosterbeek	27				
Vervanging openbare verlichting	-606	326	280		
Totaal resultaat	55	0	0	0	0

Invulling taakstelling IBOR

Ter invulling van deze taakstelling zijn diverse budgetten incidenteel afgeraamd. We verwijzen u naar het onderdeel Voortgang invulling Bijstellingen en ombuigingen voor een specificatie.

Project glasvezel Oosterbeek

Voor het project 'aanleg glasvezel Oosterbeek' zijn in 2015 leges geïnd. Deze zijn in de reserve 'risico herstelkosten sleuven en lasgaten' gestort. Kosten, ad. € 27.000, voor toezicht en projectcoördinatie worden uit deze reserve onttrokken.

Vervanging openbare verlichting

In 2017 wordt een nieuwe manier van aanpak van de openbare verlichting aanbesteed. Doel is een marktpartij te vinden die binnen de bestaande budgetten het volledige areaal openbare verlichting voor langere tijd onderhoudt en vervangt, waarbij de markt uitgedaagd wordt met innovatieve oplossingen te komen. Om de marktpartij zo goed mogelijk uit te dagen, moet het beschikbare budget voldoende zijn. Daarom wordt het vervangingsbudget in 2016 niet ingezet voor concrete vervangingen, maar wordt het vanaf 2017 gebruikt als budget voor de nieuwe aanpak. Een klein deel is in 2016 nodig voor kleine, noodzakelijke vervangingen.

06 Economie & Cultuur

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
6A. Ondernemen en bedrijvigheid	-22	-6	-6	-6	-6
6B. Recreatie en toerisme	10				
Totaal	-12	-6	-6	-6	-6

Hieronder volgt een toelichting per product.

6A. Ondernemen en bedrijvigheid	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Inkomsten standplaatsen	-6	-6	-6	-6	-6
Organisatie Giro d'Italia	-17				
Totaal resultaat	-22	-6	-6	-6	-6

Inkomsten standplaatsen

De inkomsten van de losse standplaatsen zijn de laatste jaren teruggelopen, daarom worden de begrote inkomsten bijgesteld.

Organisatie Giro d'Italia

De organisatie van de Giro d'Italia heeft ons ca. € 21.000 gekost. In de begroting is dit budgetneutraal verwerkt. Deze kosten worden uit diverse budgetten gedekt zoals hieronder is weergegeven.

Product	Bedrag
6A Economie	4.200
6B Recreatie en toerisme	6.000
2E Verkeer	3.500
1A Algemene voorzieningen sociaal domein	3.500
1C Sport	3.500
Totaal	20.700

6B. Recreatie en toerisme	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Invulling taakstelling IBOR	4				
Organisatie Giro d'Italia	6				
Totaal resultaat	10	0	0	0	0

Invulling taakstelling IBOR

Ter invulling van deze taakstelling zijn diverse budgetten incidenteel afgeraamd. We verwijzen u naar het onderdeel Voortgang invulling Bijstellingen en ombuigingen voor een specificatie.

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Inzet en vrijval reserve Airborneactiviteiten		-5	-5	-5	-5
Saldo van baten en lasten		-5	-5	-5	-5
Mutatie reserve					
Inzet en vrijval reserve Airborneactiviteiten		5	5	5	5
Totaal resultaat		0	0	0	0

Inzet en vrijval reserve Airborne activiteiten

De inzet van deze reserve is bedoeld voor het dekken van Airborne activiteiten waar reguliere budgetten niet in voorzien. Voor uitvoering van de onlangs getekende intentieverklaring van de vier Airborne gemeenten is een jaarlijks benodigd budget benodigd van € 20.000. Wij stellen voor deze reserve hiervoor in te zetten. Dit betekent dat naast de reeds begrote onttrekking van € 15.000, € 5.000 extra wordt onttrokken.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
7D. ICT	-14	-14	-14	-14	-14
7F. Vastgoed	65	190	10	10	10
7G. Bestuur en organisatie	-1.393	16	18	44	44
Totaal	-1.342	192	14	39	39

Hieronder volgt een toelichting per product.

7D. ICT	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Eindafrekening project BAG/WOZ	-16				
Indexering onderhoud ICT	-14	-14	-14	-14	-14
Saldo van baten en lasten	-30	-14	-14	-14	-14
Mutatie reserve					
Eindafrekening project BAG/WOZ	16				
Totaal resultaat	-14	-14	-14	-14	-14

Eindafrekening project BAG/WOZ

Van de gemeente Arnhem is een eindafrekening ontvangen voor het project BAG/WOZ. Uiteindelijk zijn er voor 2016 nog € 16.000 aan kosten gemaakt. Bij de jaarrekening 2015 (blz. 167) hebben wij u al gerapporteerd dat het grootste gedeelte van het project gerealiseerd was, er een voordeel resteerde op dit incidentele projectbudget en dat u voor de resterende werkzaamheden een laatste budget gevraagd zou worden. De dekking kan plaatsvinden middels een onttrekking uit de reserve ICT.

Indexering onderhoud ICT

De gemiddelde stijging van de onderhoudsbudgetten voor loon- en prijsstijging bedroeg ruim 2%. De daarop betrekking hebbende budgetten zijn met dit percentage opgehoogd. De totale lasten bedragen € 14.000 en kunnen gedekt worden uit de stelpost loon- en prijsindexatie.

7F. Vastgoed	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Invulling taakstelling vastgoed	-90	-11			
Inzet frictiebudget voor taakstellingen	150				
Verkoop Kuypersweg 42	221				
Verkoop lijn 50		180			
Verzelfstandiging sportpark Hartenstein	28	10	10	10	10
Wateroverlast gymzaal van Spaenweg	-33				
Saldo van baten en lasten	276	179	10	10	10
Mutatie reserve					
Inzet frictiebudget voor taakstellingen	-11	11			
Verkoop Kuypersweg 42	-200				
Totaal resultaat	65	190	10	10	10

Invulling taakstelling vastgoed en inzet frictiebudget voor taakstellingen

De taakstelling vastgoed wordt in 2016 ingevuld door het inzetten van het surplus van de verkoopopbrengst van het pand Kuypersweg 42 en door het inzetten van frictiebudget.

Kuijpersweg 42 is verkocht voor ca € 225.000 onder aftrek van kosten. De opbrengst van de verkoop komt zoals afgesproken voor € 200.000 ten goede aan het MFC. Daarom wordt dit bedrag in de reserve MFC gestort. De resterende ca. € 21.000 wordt ingezet voor de taakstelling vastgoed.

Voor de taakstellingen is in het verleden voor 2016 € 150.000 frictiebudget beschikbaar gesteld. Hiervan wordt voorgesteld € 70.000 in te zetten voor de taakstelling op maatschappelijk vastgoed. Voorgesteld wordt het resterend deel te gebruiken voor de taakstelling gemeentelijk vastgoed. Voor 2016 is nog € 69.000 nodig en voor 2017 resteert dan € 11.000. Het inzetten daarvan loopt via mutaties in de reserve.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen'.

Verkoop Kuypersweg 42

Het pand Kuypersweg 42 zal in 2016 worden verkocht voor een bedrag van ongeveer € 225.000. Boekwaarde van het pand bedraagt nog € 4.000. Afgesproken is dat € 200.000 boekwinst van de verkoop ten goede komt aan het MFC. Deze netto opbrengst wordt gestort in de reserve MFC 3B4. Het overige (€ 21.000) komt ten goede aan de taakstelling gemeentelijk vastgoed.

Verkoop Lijn 50

Per 1-1-17 heeft Solidez/st. Welzijn Renkum, huurder van het pand Lijn 50 in Renkum de huur opgezegd. Voor de uitvoering van het jeugd- en jongerenwerk lijkt deze locatie niet langer nodig te zijn. Ook voor andere maatschappelijke functies is het pand niet nodig. Verkoop van het pand met de huidige bestemming zal, volgens taxatie ca. € 180.000 kunnen opbrengen. Deze opbrengst zal in 2017 worden verkregen, omdat tot die tijd het pand nog verhuurd is.

Verzelfstandiging sportpark Hartenstein

Vanaf kalenderjaar 2013 t/m 2016 is een bedrag van € 28.000 voor onderhoud aan diverse gebouwen op het sportpark gereserveerd. Daarnaast hoeft er vanaf 2017 niet meer gereserveerd te worden. Deze reserveringen en de begrote budgetten kunnen binnen dit product vrijvallen en worden op termijn volledig gebruikt ter dekking van de taakstelling sport. Zie product 5A. Groenonderhoud en voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen sport.

Wateroverlast gymzaal van Spaenweg

Bij de gymzaal en passage van de Brede school Oosterbeek Laag is wateroverlast ontstaan bij hevige regenbuien, doordat tijdens de nieuwbouw een ondergronds filtratiesysteem is gebruikt die niet meer functioneert. Om te voorkomen dat vaker wateroverlast ontstaat wordt een deugdelijke en beheersbare oplossing gemaakt (kosten ca. € 33.000). Deze wateroverlast doet zich voor in het deel dat in gemeentelijk eigendom is.

7G. Bestuur en organisatie	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Aanstelling nieuwe burgemeester	-17				
Advieskosten	-45				
IKB reservering	-393				
Invulling taakstelling IBOR (vertrekregeling)		-10	-99	-145	-171
Invulling taakstelling IBOR	-85				
Invulling taakstelling maatschappelijk vastgoed	-70				
P-budget	-220				
Pensioenverplichtingen (voormalige) wethouders	-300				
Stadsregio	48				
Taakstelling IBOR niet haalbaar	-33				
Taakstelling maatschappelijk vastgoed niet haalbaar	-180				
Taakstelling p-budget niet haalbaar	-140				
Verhuizing zorgloket binnen gemeentehuis	-4				
Vertekarrangement	-442	272	252	233	233
Saldo van baten en lasten	-1.882	262	153	88	62
Mutatie reserve					
Vertekarrangement	442	-246	-134	-44	-18
Vrijval reserve algemene uitkering	8				
Vrijval reserve cofinanciering	38				
Totaal resultaat	-1.393	16	18	44	44

Aanstelling nieuwe burgemeester

Voor de toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'onvoorzien'. Binnen product 7G. is er een nadeel, deze wordt echter gedekt uit de stelpost 'onvoorzien' (voordeel).

Advieskosten

Het tekort is goeddeels toe te schrijven aan advieskosten die gemaakt zijn in het kader van de inrichting van 'De Connectie' (kosten zijn in 2015 gemaakt, facturen in 2016 betaald) en kosten voor de inhuur van een ICT-specialist, in het kader van het project GEM-ICT.

IKB reservering

Uit de CAO onderhandelingen volgt dat per 1 januari 2017 iedere medewerker de beschikking krijgt over een Individueel Keuze Budget (IKB). Dit budget is opgebouwd uit: vakantietoelage, eindejaarsuitkering, levensloopbijdrage en het bovenwettelijke verlof. Het IKB kan maandelijks ingezet worden voor een door de medewerker gekozen doel. Het IKB geeft invulling aan de moderne arbeidsverhoudingen, waarin de eigen verantwoordelijkheid en zeggenschap van de medewerkers centraal staat.

Na invoering van het IKB op 1 januari 2017 is ook de vakantietoelage opgenomen in het IKB. De vakantietoelage over juni 2016 tot en met december 2016 maakt echter geen onderdeel uit van het IKB per 1 januari 2017 en wordt eenmalig uitgekeerd in mei 2017. Deze eenmalige uitkering komt ten laste van de begroting 2016. Dit is een direct gevolg uit de onderhandelingen en niet door ons beïnvloedbaar.

Invulling taakstelling (maatschappelijk) vastgoed

Voor de taakstellingen is in het verleden € 150.000 frictiebudget beschikbaar gesteld. Hiervan wordt voorgesteld € 70.000 in te zetten voor de taakstelling op maatschappelijk vastgoed.

Het resterende deel van de taakstelling (€ 180.000) kan in 2016 niet worden ingevuld. Voor de toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen'.

Invulling taakstelling IBOR/ Voorziening vertrekarrangement

Om de taakstelling op IBOR en Begraafplaatsen invulling te geven is een aantal oudere medewerkers een vertrekarrangement aangeboden, waardoor zij vervroegd met pensioen zijn gegaan. Doel is om sneller naar een slanker en flexibeler team toe te werken en een cultuurverandering te versnellen.

Ten behoeve van dit vertrekarrangement dient een voorziening gevormd te worden voor de resterende verplichtingen aan deze medewerkers. De vorming van deze voorziening vormt een nadeel in 2016. Deze komt in 2016 ten laste van de algemene reserve. Dit nadeel wordt in de periode 2017-2020 'terug verdiend' en weer terug gestort in de algemene reserve, waardoor deze per saldo (na deze terugverdienperiode) neutraal is. Daarnaast wordt de taakstelling geleidelijk ingevuld door de wegvallende salariskosten.

Dit is als volgt verwerkt in deze najaarsnota. Bij product 5A. Groenbeheer is de taakstelling begraafplaatsen afgeboekt (nadeel). Bij product 7G is de taakstelling IBOR afgeboekt (nadeel). Hiertegenover staat een voordeel m.b.t. de wegvallende salariskosten minus de aanvulling van de reserve. Het betreft in feite een 'verschuiving' tussen producten. In 2016 leidt de vorming van deze voorziening tot een nadeel (ten laste van de algemene reserve). Na de 'terugverdienperiode' 2017-2020 is dit nadeel echter volledig gedekt en is de taakstelling volledig ingevuld. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

P-budget

Het nadeel binnen het p-budget is mede het gevolg van onze systematiek rondom p-budgettering. In 2016 was er m.n. voor het afscheid nemen van medewerkers, organisatieontwikkeling en ziektevervanging niet voldoende dekking. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we u naar het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

Stadsregio

Deze inkomst is het gevolg van het (naar rato van het inwoneraantal) terugstorten van de gemeentelijke bijdrage aan de Stadsregio, dat op zijn beurt weer het gevolg is van de liquidatie van de Stadsregio. Het voordeel op de (Stadsregio) begroting is ontstaan door voordelen op de voorziening personeel en de voorziening frictiekosten.

Verhuizing Zorgloket naar binnen gemeentehuis

Er is besloten het zorgloket binnen het gemeentehuis te vestigen. Daarvoor zijn er de nodige verplaatsingen/aanpassingen en dergelijke nodig geweest. Dit is niet eerder begroot en gaat circa € 4.000 kosten. We verantwoorden verhuiskosten gemeentehuis op programma 7. Deze kosten worden gedekt door binnen programma 1 opgenomen voordelen.

Pensioenvoorziening politieke ambtsdragers

De afgelopen jaren worden we geconfronteerd met een voortdurende verlaging van de rekenrente bij de berekening van de pensioenwaarde van politieke ambtsdragers. Daarnaast heeft o.a. ook de steeds hogere levensverwachting invloed op de pensioenwaarde.

Vanuit het ministerie is de rekenrente per 1 januari 2016 bepaald op 1,629%. Deze was voor 2015 nog 2,156%. Het ligt in de verwachting dat de lagere rekenrente leidt tot een hogere voorziening. De accountant schat in dat de pensioenvoorziening voor politieke ambtsdragers over 2016 zal toenemen met minimaal een bedrag van € 300.000. De hoogte van de pensioenwaarde voor politieke ambtsdragers wordt aan het einde van een kalenderjaar exact berekend. Dan valt aan te geven wat de uiteindelijke bijstorting zal moeten zijn.

Vrijval reserve algemene uitkering

In deze reserve resteert € 8.000 die niet nader bestemd is. Dit restant kan vrijvallen.

Vrijval reserve cofinanciering

In de Begroting 2009 is de "bestemmingsreserve cofinanciering" ingesteld (€ 200.000). Deze reserve kwam voort uit een amendement en werd ingezet voor: (investerings)projecten waarvoor geen of onvoldoende middelen zijn opgenomen in de begroting; en die slechts kunnen worden gerealiseerd met behulp van co-financiers; en waarvan de raad op voorstel van het college besluit een bedrag uit de reserve aan te wenden.

Momenteel resteert € 38.000 in deze reserve. We stellen voor deze reserve vrij te laten vallen. Er zijn geen voorstellen deze reserve in te zetten en bovendien is in de (meerjaren)begroting een budget beschikbaar voor inwonerinitiatieven. In feite ook een vorm van cofinanciering.

00 Algemene dekkingsmiddelen

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
0A. Algemene uitkering	261	308	636	824	899
0B. Belastingen	-144	-38	-38	-38	-38
0C. Overige algemene dekkingsmiddelen	148	251	79	-9	-264
Totaal	264	521	677	777	597

Hieronder volgt een toelichting per product.

0A. Algemene uitkering	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Groot onderhoud gemeentefonds		35	46	28	48
Septemercirculaire	139	227	545	750	806
Septemercirculaire DU verhoogde asielinstroom	75				
Voorlopige WOZ-waarde	46	46	46	46	46
Totaal resultaat	261	308	636	824	899

Groot onderhoud Gemeentefonds

De fondsbeheerders van het Gemeentefonds hebben een besluit genomen over de effecten van het verdiepingsonderzoek naar het subcluster Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV).

Dit onderzoek is de laatste van het groot onderhoud aan het verdeelstelsel. Het groot onderhoud is in twee fasen uitgevoerd met ingangsdata 2015 en 2016. Kostenoriëntatie was hiervoor de basis. Het subcluster VHROSV viel in de tweede fase. Ten aanzien dit subcluster was de conclusie dat gemeenten met een relatief groot buitengebied meer kosten maken voor bestemmings- en structuurplannen dan tot dan werd aangenomen. Er was echter twijfel over de kwaliteit van het onderzoek omdat de uitgaven in dit subcluster investeringen zijn, waarbij een enkel onderzoeksjaar geen representatieve uitslag zou kunnen geven. In de aanloop van het verdiepend onderzoek is in de Meircirculaire 2015 wel al 1/3e deel van de effecten verwerkt.

Het verdiepend onderzoek gaf een bevestiging van het initiële onderzoek. De onderzoekers adviseerden het resterende 2/3^e deel alsnog volledig te verwerken. Dit ondanks de onduidelijkheden die bleven bestaan omtrent het taakveld gebiedsontwikkeling.

Na adviezen van de RFV en VNG en vele brieven van belanghebbenden hebben de fondsbeheerders nu besloten wederom 1/3e deel toe te kennen en verder onderzoek te staken. Het maximaal herverdeeleffect wordt gesteld op € 30 per inwoner. De open eindjes worden nog meegenomen in de komende brede discussie omtrent de stelselherziening van het Gemeentefonds. De wijzigingen worden in het uitkeringsjaar 2017 in één keer ingevoerd.

Septemercirculaire

De septemercirculaire van het gemeentefonds is op 20 september 2016 door het ministerie van Binnenlandse Zaken gepubliceerd.

De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het gemeentefonds kent: de algemene uitkering, integratie-uitkering sociaal domein en de overige decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

De informatie uit deze circulaire is verwerkt in de berekening van de verwachte algemene uitkering voor de gemeente Renkum. Naast de accresontwikkeling zijn in de circulaire asielinstroom, het sociaal domein, taakmutaties en overige mutaties opgenomen.

De uitkomst van de septembercirculaire 2016 wordt vergeleken met de meicirculaire 2016. De verschillen hebben invloed op de meerjarenbegroting.

Gemeentefonds

De septembercirculaire 2016 heeft een positief effect voor de uitkering uit het gemeentefonds. Dit positief effect wordt voornamelijk veroorzaakt door de positieve mutaties van de accresontwikkeling. Daartegenover staat een negatief effect op de integratie-uitkering sociaal domein.

Gemeentefonds Renkum	2016	2017	2018	2019	2020
<i>(bedragen x €1.000)</i>					
Septembercirculaire 2016	44.643	42.840	43.014	43.854	41.836
Begroting 2016	44.439	43.073	42.912	43.544	41.455
Mutatie gemeentefonds	204	-233	102	310	382

Bovengenoemde mutaties kan als volgt worden verdeeld.

Verdeling mutatie gemeentefonds	2016	2017	2018	2019	2020
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>					
Nominale accres ontwikkeling	131	299	635	859	934
Overige mutaties via					
uitkeringsfactor	-/- 93	-/- 19	0	38	56
Mutaties aantallen en overig	101	-/- 54	-/- 90	-/- 147	-/- 184
Mutaties DU/IU	64	-/- 81	-/- 81	-/- 81	-/- 81
Integratie uitkering sociaal domein	1	-/- 378	-/- 362	-/- 359	-/- 343
Totaal	204	-/- 233	103	311	383

Het nominale accres wordt gecorrigeerd met wijziging prijsontwikkeling om een reële accres te krijgen. Deze prijsontwikkeling wordt gereserveerd op de stelpost voor loon- en prijsstijgingen, zodat wij onze begroting kunnen aanpassen aan de inflatie. Taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen (incl. sociaal domein) hebben geen invloed op het resultaat van de begroting omdat deze mutaties worden verwerkt binnen de producten waarop zij betrekking hebben. Deze correcties zorgen voor het volgende resultaat van de septembercirculaire:

Resultaat meerjarenbegroting	2016	2017	2018	2019	2020
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>					
Mutatie gemeentefonds	204	-/- 233	102	310	382
<i>Correcties:</i>					
• Prijsontwikkeling accres	0	0	-/- 93	-/- 243	-/- 448
• Mutatie DU-IU	-/- 64	81	81	81	81
• Sociaal domein	-/- 1	378	362	359	343
Totaal resultaat meerjarenbegroting	139	226	452	507	358

Accresontwikkeling

Accressen

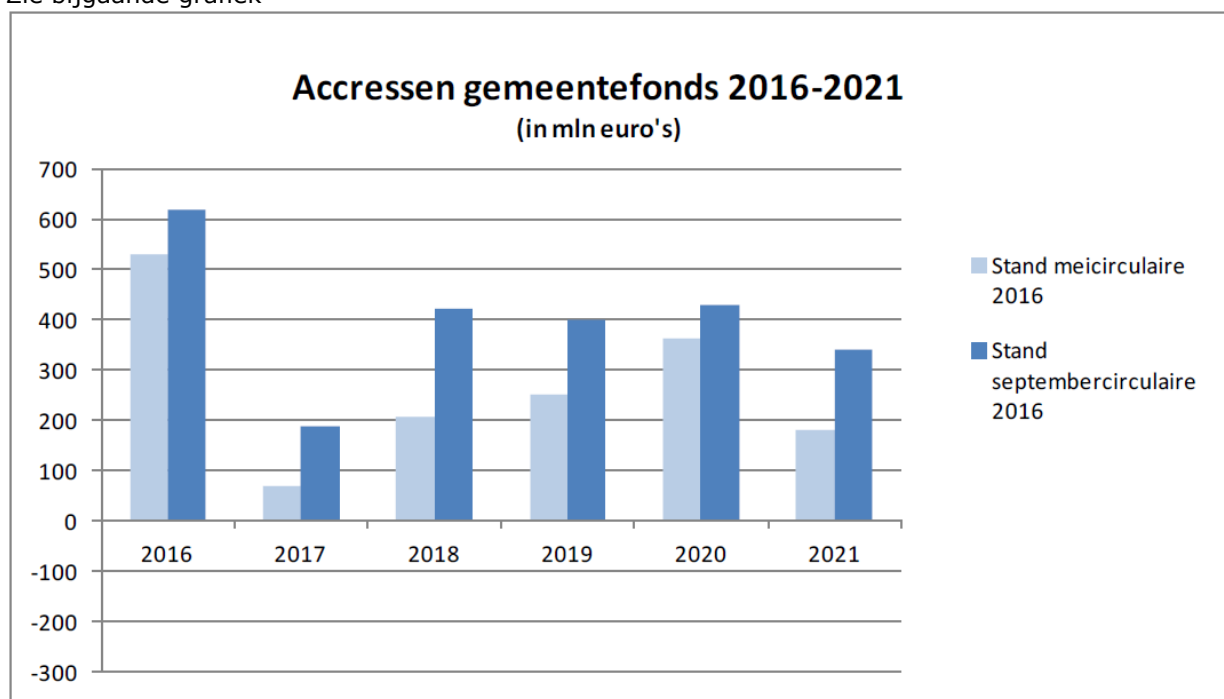
De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de trap op trap af-methode wordt het accres genoemd.

Het accres 2016 is voordeliger, ten opzichte van de meicirculaire 2016 komt er € 88 miljoen bij. Welke rijksuitgaven toenemen in dit jaar wordt niet toegelicht in de circulaire. De toename werkt structureel door.

Daarnaast is ook het uitkeringsjaar 2017 positiever, € 118 miljoen. De circulaire meldt extra uitgaven voor defensie, veiligheid, zorg, onderwijs en armoedebestrijding.

De grote afwijking in positieve zin komt echter in de meerjarenraming, vanaf 2018. Dit is het gevolg van het verwerken van de middellange termijn raming (MLT) van het Centraal PlanBureau. In de meicirculaire 2016 ging die niet verder dan de huidige kabinetsperiode, dus tot en met 2017. Met ingang van deze septembercirculaire gaat dat ook verder voor de jaren erna. Dat leidt in de jaren 2018 – 2021 tot een toename van maar liefst € 589 miljoen.

Zie bijgaande grafiek

Het accres is vertaald in de uitkering uit het gemeentefonds voor de gemeente Renkum. De mutaties ten opzichte van meicirculaire 2016 zijn in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 1.1.1

Effect accressen Renkum (bedragen x €1.000)	2016	2017	2018	2019	2020
Nominaal accres	131	299	635	859	934
Prijsontwikkeling	0	0	-/- 93	-/- 243	-/- 448
Reëel accres	131	299	542	616	486

Stelpost loon- en prijsontwikkeling.

Bij de berekening van het reële accres wordt rekening gehouden met prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product. Deze prijsontwikkeling wordt binnen de meerjarenbegroting 2016-2020 toegevoegd aan de stelpost loon- en prijsontwikkeling. Omdat de budgetten niet automatisch worden geïndexeerd naar het lopende prijspeil zal gedurende het jaar aanspraak worden gedaan op deze stelpost. In onderstaand overzicht is weergegeven hoe hoog deze stelpost is na toevoeging van de prijsontwikkeling uit de septembercirculaire.

Tabel 1.1.2

Stelpost	2016	2017	2018	2019	2020
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>					
Stelpost loon- en prijsontwikkeling voor septembercirc.	125	86	196	284	551
Effect septembercirculaire prijsontwikkeling	0	0	93	243	448
Stelpost loon- en prijsontwikkeling na septembercirc.	125	86	289	527	999

Voor de jaren 2017 en 2018 is er een risico dat de stelpost loon- en prijsontwikkeling ontoereikend is om de komende loon- en prijsstijgingen op te vangen.

Overige mutaties via uitkeringsfactor

In de septembercirculaire zijn de volgende mutaties weergegeven die via de uitkeringsfactor lopen:

Tabel 1.2.1

Effect overige mutaties	2016	2017	2018	2019	2020
<i>(bedragen x €1.000)</i>					
Plafond BTW compensatiefonds	-/- 74	-/- 38	0	19	56
Overig	-/- 19	19	0	19	0
Totaal	-/- 96	-/- 19	0	38	56

Plafond BTW compensatiefonds

Omdat gemeenten naar inschatting van het ministerie van Financiën de komende jaren minder BTW declareren bij het rijk dan het daarvoor geldende plafond, krijgen ze dat niet gedeclareerde deel in het gemeentefonds gestort. In 2016 en 2017 is nog steeds sprake van een storting in het gemeentefonds, maar lager dan bij de meicirculaire 2016. De uitname bedraagt in 2016 € 56 miljoen en in 2017 € 28 miljoen. In de meerjarenraming is de storting in het gemeentefonds iets hoger dan gedacht in de meicirculaire 2016.

Mutaties kwantiteiten maatstaven en overig

De hoogte van de algemene uitkering wordt ook bepaald door mutaties van aantallen van de maatstaven, ontwikkeling uitkeringsbasis en overige kleinere mutaties.

Tabel 1.3.1

Mutaties aantallen en overig	2016	2017	2018	2019	2020
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>					
Ontwikkeling uitkeringsbasis	0	-/- 56	-/- 93	-/- 149	-/- 187
Mutaties aantallen	97	-/- 1	-/- 1	-/- 1	-/- 1
Overig	4	3	4	3	4
Totaal	101	-/- 54	-/- 90	-/- 147	-/- 184

In de septembercirculaire 2016 zijn de nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis, in het bijzonder de naar boven bijgestelde raming van de bijstandontvangers. Hierdoor daalt de uitkeringsfactor.

Daarnaast zijn de aantallen van de maatstaven geactualiseerd. Deze mutatis zijn nagenoeg nihil. Er is nog wel een definitieve bijstelling van de WOZ-waarde over 2014 dat een voordeel oplevert van € 98.000.

Septembercirculaire DU verhoogde asielinstream

In de meicirculaire hebben alle gemeenten gedurende 2016 en 2017 een evenredige korting gekregen op de uitkeringsfactor ter voeding van deze DU's. Thans is zichtbaar hoeveel gemeenten er uit ontvangen op basis van de realisatie van het aantal gehuisveste vergunninghouders in het eerste halfjaar 2016. 'Geld volgt vergunninghouder'.

De baten uit beide DU's kunnen worden aanwenden ter dekking van lasten voor dit doel.

Voorlopige WOZ-waarde 2016

Zie OB. Belastingen voor de toelichting. Het voordeel van de algemene uitkering werkt structureel door.

OB. Belastingen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Inflatie belastingen		-28	-28	-28	-28
Precariobelasting		-10	-10	-10	-10
Toeristenbelastingen	-49				
Voorlopige WOZ-waarde	-95				
Totaal resultaat	-144	-38	-38	-38	-38

Inflatie belastingen

De OZB wordt jaarlijks gewijzigd met het inflatiepercentage. Deze bedraagt - 0,45% voor 2017. Zie hiervoor de paragraaf lokale heffingen in de Begroting 2017.

Precariobelasting

Met ingang van 2016 heeft de raad de verordening voor heffing van precariobelasting voor kabels en leidingen in of boven gemeentegrond vastgesteld. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft eind juni 2016 het besluit genomen om deze vorm van precariobelasting af te schaffen. Hierbij is een overgangsregeling bepaald die ongunstig is voor de gemeente Renkum. Alleen als een gemeente in het jaar 2015 ook daadwerkelijk inkomsten uit deze vorm van precariobelasting heeft gehad, kan een periode van 10 jaar gebruikt worden om het dekkingsprobleem op te lossen vanwege het wegvallen van de inkomsten.

Het afschaffen van de precariobelasting veroorzaakt met ingang van het jaar 2017 een tekort van € 10.000.

Toeristenbelastingen

Het tekort op de toeristenbelasting wordt al enkele jaren veroorzaakt door minder overnachtingen vanwege de economische situatie in Nederland. Daarnaast zijn met ingang van het jaar 2016 twee toeristische onderkomens definitief gesloten (Hotel Dreijeroord en Stay-Okay Doorwerth). Deze twee onderkomens waren in het verleden goed voor gemiddeld een jaarlijkse opbrengst van € 17.000. Na verwerking van de aangiften en verzending van de aanslagen voor de toeristenbelasting 2015 blijkt de opbrengst € 292.000 te zijn. De raming voor het belastingjaar 2015 bedroeg € 303.000, hetgeen een tekort van € 11.000 geeft. Bij de jaarrekening over dienstjaar 2015 was al een geprognosticeerd tekort van € 48.000 gemeld.

Omdat de toeristenbelasting nu reeds enkele jaren een tekort kent, is het reëel om met ingang van het jaar 2017 de tarieven aan te passen om de gewenste opbrengsten te kunnen realiseren.

Bij de aanpassing van de tarieven wordt ook rekening gehouden met de € 20.000 kosten vanwege Airborne activiteiten waar elders in de begroting op dit moment nog geen dekking voor is.

Voorlopige WOZ-waarde 2016

De ontwikkeling van de WOZ-waarde heeft voor prijspeil per 1 januari 2015 een minder stijgende lijn laten zien dan van te voren op basis van landelijke prognoses was verwacht. Dit brengt met zich mee dat de opbrengst OZB voor het jaar 2016 € 95.000 lager zal zijn van geraamd.

Via het Gemeentefonds zal een € 46.000 hogere algemene uitkering ontvangen worden vanwege deze lagere "eigen opbrengsten". Per saldo heeft dit dus een incidenteel nadelig effect van € 39.000 omdat de tarieven voor 2017 worden aangepast om dit nadelig effect te herstellen.

OC. Overige algemene dekkingsmiddelen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Indexering	14	14	14	14	14
Inflatie belastingen		28	28	28	28
Renteresultaat	133	208	130	191	141
Septembercirculaire			-93	-243	-448
Totaal resultaat	148	251	79	-9	-264

Indexering (stelpost loon- en prijsstijgingen)

Ter compensatie van stijging van lonen en prijzen is binnen de meerjarenbegroting de stelpost loon- en prijsstijgingen beschikbaar. In deze najaarsnota zijn de volgende aanspraken op deze stelpost gedaan:

<i>Bedragen x €1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
7D. ICT	14	14	14	14	14
Totaal	14	14	14	14	14

Inflatie belastingen

De daling van de OZB als gevolg van de inflatie wordt onttrokken uit de stelpost loon- en prijsontwikkeling.

Renteresultaat

Door een hoger eigen vermogen is er minder vreemd geld nodig voor financiering van investeringen. Dit levert een rentevoordeel op. Daarnaast blijft de rente laag waardoor de rentekosten de eerste jaren lager uitvallen. In de begroting wordt aangegeven hoe het rentebeleid wordt ingevuld.

Vrijval stelpost vervangingsinvesteringen

In onze begroting is een stelpost vervangingsinvesteringen opgenomen die dient ter dekking van investeringen die niet specifiek in de begroting zijn gedekt. De investeringen voor 2017 zijn middels investeringsplannen (en bijbehorende dekking) afgedekt. Om deze reden kunnen we de stelpost in 2017 vrij laten vallen.

Kostenverdeling 2017

Werkwijze kostenverdeling

Naar aanleiding van het 'Besluit houdende de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV; 5 maart 2016) wordt in de begroting (het programmaplan) een apart overzicht opgenomen van de kosten van de overhead. Op deze wijze krijgt uw raad meer inzicht in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten. In de *programma's* worden de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

De definitie van 'overhead' luidt als volgt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Jaarlijks wordt in de voorbereiding van de begroting voor het volgende jaar de kostenverdeling geactualiseerd. Binnen de kostenverdeling worden de kosten van de teams toegerekend aan de producten binnen de programma's. De kosten van de teams worden voornamelijk verdeeld op basis van begrote urenbesteding aan de diverse producten.

Actualisatie van de urenverdeling heeft tot gevolg dat er verschuivingen optreden van de personeelslasten die aan de diverse producten worden toegerekend. Vanaf de Begroting 2017 worden alleen de directe personeelslasten aan de programma's toegerekend en wordt de overhead (de indirecte personeelslasten) afzonderlijk weergegeven. Dit betekent dat de (personeels)lasten binnen de programma's ten opzicht van de Begroting 2016 afnemen met de component overhead.

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
00 Algemene dekkingsmiddelen					
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg		2.807	2.739	2.684	2.676
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit		871	867	861	859
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid		403	402	399	398
04 Veiligheid		518	516	551	550
05 Openbare ruimte	-105	1.929	1.907	1.884	1.880
06 Economie & Cultuur		276	275	274	273
07 Inwoner, bestuur & organisatie	105	3.373	3.459	3.515	3.553
11 Interne producten					
Overhead		-10.177	-10.165	-10.167	-10.189
Kostenverdeling 2017	0	0	0	0	0

Stelpost onvoorzien (incl. buffer)

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
Buffer	105				
Totaal	105				

In lijn met het dualisme is de besteding van de bedragen ten laste van de post onvoorzien gedelegeerd aan het college. Daarbij mag alleen gebruik gemaakt worden van deze post wanneer de betreffende voorstellen onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. In de tussentijdse rapportages en in de jaarrekening rapporteren wij over de aanwending van de post onvoorzien.

In de volgende tabel is een overzicht te vinden van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien, inclusief de buffer, in 2016:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Onvoorzien	Buffer	Totaal
Regulier beschikbaar	165		
Incidenteel beschikbaar (buffer)		150	
Totaal beschikbaar	165	150	315
Aanspraken onvoorzien			
T/m voorjaarsnota	0		
Najaarsnota	-17		
Subtotaal	-17		-17
Inzet buffer (n.a.v. amendementen begroting 2016)			
1D. Statushouders		-25	
2E. Verkeersmaatregelen		-20	
Subtotaal		-45	-45
Vrijval restant buffer najaarsnota		-105	-105
Restant	148	0	148

Aanspraken op stelpost onvoorzien:

Burgemeestersprocedure

Na het vertrek van J.P. Gebben in april dit jaar is de procedure gestart om een nieuwe burgemeester te zoeken. Een eerste raming van de kosten bedraagt € 16.500. De kosten worden gemaakt voor o.a. het opstellen van de profielschets, training vertrouwenscommissie, huur locatie voor sollicitatiegesprekken en eventueel een assessment. Deze kosten worden gedekt uit de post onvoorzien.

Buffer

Gezien de aanzienlijke schommelingen in de begroting als gevolg van externe factoren, zoals bijvoorbeeld grote mutaties binnen de algemene uitkering van het gemeentefonds, inclusief het sociaal domein en binnen de inkomensvoorziening, is in de Begroting 2016 een buffer opgenomen voor de jaren 2016, 2017 en 2018. Deze buffer is deels ingezet bij invulling van 2 amendementen bij de Begroting 2016.

Het restant van € 105.000 valt in deze najaarsnota vrij om de ontstane nadelen als gevolg van externe factoren op te kunnen vangen.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

Inleiding

In de Begroting 2016 zijn financiële taakstellingen opgenomen. Hieronder is weergegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de realisatie van de taakstellingen.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Primitieve begroting	2.360	3.034	3.706	3.153	5.471
Invulling taakstellingen 2016	-2.327	169	177	203	146
Nog openstaande taakstelling	33	3.203	3.883	3.356	5.617

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting per taakstelling gegeven. Hierbij wordt met kleuraanduiding een conclusie gegeven:

groen	Ombuiging gerealiseerd of wordt zeker gerealiseerd.	oranje	Realisatie ombuiging nog niet zeker; een aantal knelpunten dient daarvoor te worden overkomen.
geel	Realisatie ombuiging ligt op koers, maar nog niet gerealiseerd.	rood	Ombuiging wordt zeer waarschijnlijk niet gerealiseerd.

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1A. Algemene voorzieningen

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO

Bedragen x € 1.000	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	1.504	2.219	2.895	2.342	4.660	Geel
Bijstelling najaarsnota	84	184	184	184	184	
Stand najaarsnota	1.588	2.403	3.079	2.526	4.844	
Invulling najaarsnota	-1.588	-203	-163	-109	-136	Groen
Septembercirculaire 2016	9	704	688	685	669	
Invulling septembercirculaire	0	-68	-68	-68	-68	Groen
Restant	9	2.836	3.536	3.034	5.309	Geel

Bedreigingen/ risico's

We krijgen steeds beter in beeld wat we betalen aan de zorg die geleverd wordt. Er is eerder al uitgebreid gerapporteerd waarom dat inzicht er nog niet is. Op dit moment lopen processen beter, zowel bij ons als bij de zorgleveranciers, het CAK en de SVB. Pas als we een volledig zicht hebben durven we te zeggen of dat wat wij in de budgetten zien ook de werkelijkheid is en ook een structureel patroon krijgt. Vooral op de jeugdzorg houden we net als in 2015 budget over. In overleg met verschillende betrokkenen gaan we bij deze najaarsnota nog altijd niet over tot het structureel invullen van een gedeelte van de taakstelling door deze onzekerheid.

We komen in de jaarrekening 2016 met een voorstel op basis van reeds zichtbare resultaten van onze acties, trends die we dan kennen en rekening houdend met de onzekerheden en risico's van dat moment.

Kansen

Door alle actie op inzicht en overzicht kunnen we straks overtuigender zeggen dat ons inzicht klopt met de werkelijkheid en daar verantwoording over afleggen en taakstelling over invullen, na inzet te hebben gepleegd op de versterking van het preventieve veld, hetgeen uiteindelijk de structurele bijdrage moet leveren voor de invulling van de taakstelling.

Te ondernemen acties

Informatievoorziening (management- en beleidsinformatie kwantitatief): Het bedrijfsteam zorgt intern voor de inrichting van zodat wij onze kant gedaan hebben waar wij invloed op kunnen uitoefenen om het proces in informatievoorziening goed te laten verlopen. Daarnaast worden aanbieders middels de contractering (inkoop) eraan gehouden hetzelfde te doen, zodat berichten matchen.

Transformatie inzichtelijk: We stellen een zogenaamd masterplan voor de transformatie op. Hierin wordt overzichtelijk inzicht gegeven in alle projecten en pilots die gestalte geven aan de transformatie van het sociaal domein die tot resultaat hebben dat de taakstelling op het SD wordt gehaald. Dit masterplan Sociaal Domein maakt dat we een overzicht hebben van alles wat we willen doen om de transformatie zo goed mogelijk vorm te geven. De bedoeling is dat al deze acties leiden tot een kanteling in het doen en denken van inwoners en van het sociaal team in de toegang tot hulp. De rol van de gemeente is meervoudig maar voornamelijk gericht op stimuleren (van bijvoorbeeld transformatie van zorg, substitutie van arrangementen of producten) en faciliteren. Binnen de gegeven termijn (december 2019) dit gerealiseerd. Als dat allemaal lukt is de idee dat dat zodanig de kosten voor duurdere zorg verlaagt dat we daarmee de taakstelling kunnen invullen. Bedreiging hierbij is natuurlijk dat we wel enorm kunnen sturen in projecten op het behalen van doelen op die termijn maar dat het niet te zeggen is of het effect in verlaging duurdere zorg (door preventieve inzet, inzet op vroege signalen, zelfredzaamheid, eigen kracht, eigen netwerken etc.) op deze korte termijn al zo enorm zichtbaar is. Er zijn namelijk aspecten waarop wij als gemeente helemaal geen sturing hebben. We kunnen alleen afspreken dat we de invloed die we wel hebben voortdurend inzetten en de netwerken waarvan wij (mede) afhankelijk zijn blijven stimuleren om doelen en resultaten te bereiken.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

De bijstelling van de taakstelling bij de najaarsnota dient gemaakt te worden om een aansluiting te vinden met de financiële administratie.

Binnen het niveau van de taakstelling van € 1.504.000 zat een stelpost binnen de Integratie-uitkering Wmo, welke gereserveerd dient te blijven voor de stijging van de kosten huishoudelijke verzorging voor de verwachte extra vraag in verband met onder andere de extramuralisering van de zorg. Daarnaast is bij de voorjaarsnota extra budget beschikbaar gesteld voor de taak van toezichthouder calamiteiten en kwaliteit (zie pagina 14 VJN 2016).

De invulling van de taakstelling bij de najaarsnota is verantwoord bij product 1. Integratie uitkering sociaal domein en Wmo.

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

3C. Bos en landschap

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
11. Overdragen grootschaliger bos en landschap	25	25	25	25	25	Oranje
Extra houtverkopen	-25					Groen
Vrijval bomenverordening		-25	-25	-25	-25	Groen
Restant	0	0	0	0	0	Groen

Bedreigingen/ risico's

Geen.

Kansen

- Voor 2016 is er incidenteel een voordeel in de houtverkoop van € 42.886.
- Vanaf 2017 is de inzet van de medewerker in kader van de bomenverordening ad. €40.000 niet meer nodig.

Te ondernemen acties

Voor de invulling van de taakstelling gaan we uit van de volgende verdeling.

Houtverkoop (€ 42.886):

- € 25.000,- ten gunste van de taakstelling bossen.
- Het resterende bedrag ad. € 17.886 incidenteel ten gunste van de taakstelling begraafplaatsbeheer.

Bomenverordening (€ 40.000):

- € 25.000 ten gunste van de taakstelling bossen waarmee deze structureel is ingevuld.
- Het resterende bedrag ad. € 15.000 structureel ten gunste van de taakstelling begraafplaatsbeheer.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

- In een eerder traject is er al voor gekozen de bossen niet af te stoten maar op een andere wijze te exploiteren.
- Vrijval bomenverordening: De bomenverordening moet nog wel worden vastgesteld.

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
Gemeentelijke begraafplaatsen en aula's	75	0	0	0	0	Oranje
Correctie		75	75	75	75	
3C/5A. Extra houtverkopen	-18					Groen
Vrijval frictiebudget	-15					Groen
2D/5A. Vrijval bomenverordening	-30	-16	-16	-16	-16	Groen
5A. Vertrekregeling		-16	-18	-44	-44	Groen
Overigen	-12					Groen
Restant	0	43	41	15	15	Geel

Bedreigingen/ risico's

- De relatief lage grafkosten trekt belangstelling vanuit omliggende gemeenten omdat de kosten daar hoger liggen. Voor onze organisatie betekent dit dat de kosten nog verder oplopen.
- Het verhogen van de grafkosten brengt het risico met zich mee dat "men" elders op zoek gaat naar een goedkopere begraafplaats. De verhouding tussen kosten en baten is hiermee een wankel evenwicht.
- Eén medewerker van de begraafplaatsen heeft gebruik gemaakt van het vertrekarrangement. Rest nu nog 1 fte. Ondertussen is de vraag of het takenpakket zoals dat nu voorligt wel uitvoerbaar is door 1 fte.

Kansen

- O.a. door het vertrek van één medewerker is het moment aangebroken om duidelijkheid te verschaffen in kosten en baten van de begraafplaatsen.
- Met betrekking tot het groenonderhoud ligt er wellicht een kans in het sociale component (herplaatsing Permar en het participatietraject).

Te ondernemen acties

Er loopt onderzoek naar het kostendekkend maken van het begraafplaatsbeheer. Hierbij worden verschillende facetten onderzocht zoals:

- Groenbeheer: eigen personele bezetting versus uitbesteden van taken
- Benodigde minimale fte's
- Benodigd materieel en materiaal en de kosten die hierbij horen
- Kostendekkend begraven

Uit het rapport zal duidelijk worden welke acties moeten worden ondernomen om het begraafplaatsbeheer kostendekkend te maken.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

- De opbrengst van het vertrekarrangement van één medewerker is al opgenomen in de taakstelling.

De taakstelling is als volgt ingevuld:

- 2016: inzet restbedrag frictiebudget (eenmalig budget t.b.v. het mogelijk maken van de invulling van deze taakstelling) € 15.000
- 2016: restant vrijval van de functie in kader van de bomenverordening € 30.000
- 2016: restant opbrengst houtverkoop incidenteel € 17.866
- 2017 en verder: structurele verlaging met € 15.000 restant bomenverordening.
- De 'correctie' heeft betrekking op eerdere rapportering aan uw raad. Destijds is verondersteld dat met het vertrek van één medewerker (pensioen) de gehele taakstelling als 'ingevuld' kon worden beschouwd vanaf 2017. Dit is aan u gerapporteerd. Deze veronderstelling was niet juist. Pensionering vindt niet plaats in 2017 maar in 2018 door het oprekken van de AOW-gerechtigde leeftijd. Met het vertrek kan nog niet de gehele taakstelling ingevuld worden (zie restant).

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
13. Onderhoud bepaalde parken; kinderboerderij door groepen particulieren	42	42	42	42	42	Oranje
Niet haalbaar (5A)	-42	0	0	0	0	Rood
Restant	0	42	42	42	42	Geel

Inleiding

Ten behoeve van het behoud van de Kinderboerderij loopt een onderzoekstraject door Team Samenleving en Sociaal Team. Uitgangspunt is het onderbrengen van de Kinderboerderij als zorgboerderij bij de Stichting Klein Mariëndael. Een zorgboerderij dient verschillende doelen waar het sociaal domein op stuurt om de transformatie vorm te geven zoals:

- mogelijkheden voor mensen dichtbij georganiseerd
- arbeidsactivering voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- in het businessplan van deze zorgboerderij zit ook de functie van ontmoetingsplek die bijdraagt aan opheffen van eenzaamheid, mantelzorg kan ondersteunen enz.

Bedreigingen/ risico's

- Wanneer er geen overnamekandidaat wordt gevonden voor de Kinderboerderij dan zal deze per 1 januari 2017 gesloten worden.
- Aangezien de Kinderboerderij een grote wijkfunctie vervult zal sluiting een grote impact hebben.
- Invulling van de taakstelling op de Kinderboerderij is alleen mogelijk via vermindering van het p-budget.
- Binnen het lopende onderzoek naar de mogelijkheid van een zorgboerderij is min of meer duidelijk geworden dat de huidige beheerder niet zal worden meegenomen. Dit betekent dat ook hierbij de beheerder boventallig wordt omdat de taakstelling anders niet ingevuld kan worden.
- Bij de Kinderboerderij werkt een groep vrijwilligers. Tijdens de vakantie van de beheerder is geprobeerd deze vrijwilligers de verantwoording te geven over de voortgang op de Kinderboerderij. Dat is niet gelukt. Vrijwilligers blijven afhankelijk van aansturing door een deskundige vooral omdat het levende dieren betreft.

Kansen

- Een zorgboerderij biedt wellicht ook kansen voor eigen inwoners die vallen binnen de participatiewet.
- Aan de groep vrijwilligers wordt een kans geboden binnen de zorgboerderij.
- Uitgaande van een publieke openstelling van de zorgboerderij blijft de cohesierol binnen de wijk in stand.
- Als dit alternatief niet lukt is er een mogelijke geïnteresseerde die de boerderij wil kopen. Het is echter ongewis wat er met het pand en de grond gaat gebeuren.
- Wanneer de beheerder boventallig wordt, start er een traject om hem naar ander werk te begeleiden. Na verloop van tijd valt dan 1 fte vrij waarmee de taakstelling dan kan worden ingevuld.

Te ondernemen acties

Dit is afhankelijk van het lopende traject.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

- De focus van de invulling van de taakstelling ligt op de Kinderboerderij en heeft geen betrekking op het Hertenkamp.
- Wanneer er voor 1 januari 2017 geen duidelijkheid is, moet een beslissing genomen worden wat te doen met de Kinderboerderij.
- Wanneer de beheerder boventallig wordt gesteld is de taakstelling incidenteel.
- Na een aantal jaar zal de beheerder hoe dan ook van de p-rol worden afgehaald en is daarmee de taakstelling ingevuld.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
Beheer en onderhoud sportterreinen	50	50	50	50	50	Geel
Gerealiseerd Najaarsnota 2016	-27	-17	-17	-17	-31	Groen
Restant	23	33	33	33	19	Oranje

Bedreigingen/ risico's

- Invulling van de taakstelling voor 2016 en 2017 is niet mogelijk zolang er geen duidelijkheid is over de overdracht van beheer en onderhoud naar de sportverenigingen.
- Bij de overdracht van de taken naar de sportverenigingen moet helderheid komen over welke taken precies gesproken wordt. Team BOR gaat ervan uit dat de overdracht niet alleen het onderhoud en beheer van de sportvelden betreft, maar ook het bij de sportparken horend groen, het boomonderhoud en de specifiek bij de sportparken behorende parkeerplaatsen. Ook over het gebruik van de lichtmasten en waterpompen moet duidelijkheid komen.
- Wanneer alleen het beheer en onderhoud van de sportvelden wordt overgedragen, dan blijft er budget/ uren nodig voor het uitvoeren van taken. Als gevolg hiervan zal een deel van de taakstelling structureel niet ingevuld kunnen worden.
- Totdat de overdracht is geregeld draagt de gemeente, team BOR, de verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud en zal het daarvoor benodigde budget/ personeel beschikbaar moeten blijven.
- Wanneer het onderhoud en beheer volgens verwachting wordt overdragen, valt 2 fte vrij. Over een medewerker zijn er zorgen. Hij is destijds aangenomen vanuit een sociaal traject met de wetenschap dat zijn prestaties niet in de buurt komen van het gemiddelde van het team. Wanneer hij bovenformatief wordt gesteld is de vraag op welke wijze wij recht kunnen doen aan deze medewerker.

- Om de overgang naar het zelfstandig beheer en onderhoud van de sportparken te begeleiden wordt voorgesteld het andere personeelslid in te zetten. Gedurende de overgangperiode van drie jaar, waarin de verenigingen nog financiële ondersteuning van de gemeente ontvangen, kan hij het proces begeleiden.
- Pas wanneer er 100% duidelijkheid is over de overdracht van taken kan worden bepaald welk deel van de tractie niet nodig is en welk bedrag er dan beschikbaar komt voor de taakstelling.
- Op sportpark Hartenstein staan kwetsbare oude, grote waardevolle bomen. Er is zorg over het onderhoud van deze bomen wanneer dit wordt overgedragen aan goedwillende vrijwilligers. Aangezien sportpark Hartenstein een openbaar karakter heeft loopt de gemeente hier een zeker risico bij schade, gewonden of erger veroorzaakt door de bomen.

Kansen

- Het overdragen van het beheer en onderhoud van de sportparken levert een bedrag op van € 27.000 door vermindering inhuur. Er is een besparing van maximaal € 54.000 te behalen door vermindering kosten materieel/ materiaal.
- Hiermee wordt de taakstelling op sport structureel ingevuld. Het restant komt ten gunste van de taakstelling IBOR. Na invulling van de taakstelling IBOR wordt het overschot ingezet ten gunste van het verhogen van de beeldkwaliteit.

Te ondernemen acties

- Scheppen van duidelijkheid over afspraken met diverse verenigingen m.b.t. de overdracht van beheer en onderhoud van de sportparken.
- Afspraken maken over de werkzaamheden die team BOR blijft uitvoeren zolang de overdracht niet is geregeld.
- Accepteren dat de invulling van de taakstelling niet haalbaar is zolang overdracht aan verenigingen niet is geregeld.
- Opties onderzoeken voor de herplaatsing van 2 fte.
- Gezien de wens het totale beheer en onderhoud van sportpark Hartenstein over te dragen aan de verenigingen (beheerstichting) is het van belang de afspraken over het onderhoud van de oude, grote waardevolle bomen goed vast te leggen. Als optie kan ervoor worden gekozen de inspectie van de bomen te laten uitvoeren door de gemeente. Aan de hand van de rapportage is de beheerstichting dan verantwoordelijk voor het laten uitvoeren van het benodigde onderhoud. De gemeente zorgt voor nacontrole.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

- Vraag is waarom er, voor de invulling van de taakstelling, alleen gekeken wordt naar de buitensportlocaties en daarmee naar de werkzaamheden van team BOR. Welke bijdrage kan team Samenleving (beleidsmatig) leveren en welke bijdrage kan er vanuit de binnensport worden geleverd?
- Een alternatief is de voorziening helemaal inzetten ten behoeve van deze taakstelling. Dat betekent dat er geen geld meer is voor het begeleiden van de overdracht (bijv. achterstallig onderhoud aanpakken alvorens over te dragen). De kans dat de overdracht om die reden niet plaatsvindt of op zijn minst erg wordt bemoeilijkt is dan groot. Geen overdracht is sowieso niet invullen van taakstelling op dit gebied.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7D. ICT

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
ICT	0	100	100	100	100	100	Geel
Restant	0	100	100	100	100	100	Geel

Bedreigingen/ risico's

Voor het jaar 2017 kan de taakstelling ingevuld worden vanuit de stelpost ICT projecten en het voormalige GovUnited budget. Daarmee komt binnen de ICT budgetten wel voor een groot deel de ruimte te vervallen om projecten met een ICT component (mede) te bekostigen. Ook vervalt dan de ruimte om in het kader van verbetering van de dienstverlening nieuwe e-diensten te ontwikkelen en te implementeren.

Kansen

De ICT samenwerking GEM-ICT komt in het najaar van 2016 met een aangepast bedrijfsplan. De aangepaste cijfers kunnen voor na 2017 mogelijkheden bieden om de taakstelling in te vullen.

Te ondernemen acties

Stoppen met de (mede) bekostiging van projecten. Jaarlijks minder e-diensten ontwikkelen en implementeren.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

Door de gewijzigde planning van de Connectie komen de aangepaste cijfers van het GEM-ICT bedrijfsplan pas later beschikbaar.

7F. Vastgoed

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
Gemeentelijk vastgoed	90	90	90	90	90	Oranje
Verkoop Kuijpersweg 42	-21					Groen
Inzet frictiebudget	-69	-11				Groen
Restant	0	79	90	90	90	Oranje

De beschrijving van deze taakstelling is verruimd naar 'gemeentelijk vastgoed' in plaats van 'onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed'. In feite betreft het alle kosten die met de gemeentelijke objecten te maken hebben, waaronder klein en groot onderhoud, verzekeringen, gas, water en electra, interne uren, kapitaallasten.

Bedreigingen/ risico's

In de begroting was € 100.000 opgenomen als taakstelling op de onderhoudskosten van het gemeentelijk vastgoed. Door verkopen van gemeentelijk vastgoed kan € 10.000 worden bespaard op de onderhoudskosten. Resteert dus nog € 90.000 structureel. In 2013 is bepaald welke panden en objecten niet langer behoren tot het kernareaal. Deze niet-kernareaal objecten en panden worden alleen nog minimaal onderhouden. Verkoop van deze niet-kernareaal panden levert dus qua onderhoudskosten niet veel op.

Kansen

Incidentele baten: Een in 2015 toegepaste manier om deze taakstelling in te vullen is het gebruiken van de verkoopopbrengst voor deze taakstelling. Dit is echter voor steeds minder niet-kernareaal panden mogelijk, omdat de verkoopopbrengst al toegerekend is naar een specifiek doel, zoals het MFC.

Structurele kosten/baten: Voor een groot aantal panden geldt dat deze de gemeente geld kosten. De kosten voor rente en afschrijving, nutsvoorzieningen en verzekeringen zijn groter dan de baten, zoals huur. Voor enkele panden geldt dat de huurinkomsten groter zijn (doordat het onderhoud minimaal wordt uitgevoerd).

In de komende jaren ontstaan mogelijkheden door verkoop/ontwikkeling van het klooster, de Talsmalaan 1, Groeneweg 12-14 e.d.

Te ondernemen acties

Kuijpersweg 42 te Renkum

De kosten en baten voor het pand Kuijpersweg 42 waren positief zolang het pand als peuterspeelzaal (het Krielhuis) werd verhuurd (€ 7290,- structureel). Toen het pand niet meer hiervoor nodig was en het pand ook niet nodig was een ander maatschappelijke doel is besloten het pand te verkopen (verkoopopbrengst ca € 225.000,- onder aftrek van kosten). De opbrengst van de verkoop komt zoals afgesproken voor € 200.000 ten goede aan het MFC. De resterende ca. € 21.000 wordt ingezet voor deze taakstelling.

Fricriebudget

Voor de taakstellingen is € 150.000 frictiebudget beschikbaar gesteld. Hiervan wordt voorgesteld € 70.000 in te zetten voor de taakstelling op maatschappelijk vastgoed. Het resterend deel zal worden gebruikt voor de taakstelling gemeentelijk vastgoed. Daarmee is deze taakstelling in 2016 geheel en voor 2017 gedeeltelijk ingevuld.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

Uit bovenstaande blijkt dat voor de jaren 2017 en verder deze taakstelling nog moet worden ingevuld. Onderstaande acties zullen worden uitgevoerd om deze taakstelling in te vullen:

- Dit najaar zal u een voorstel worden gedaan met daarin de vastgoedstrategie voor de te renoveren gemeentelijke panden. Dan wordt ook duidelijk of er op het beheer van deze panden bezuinigd kan worden. Aangezien het beheer en onderhoud niet goedkoper wordt en de gemeentelijke doelstellingen steeds meer kwaliteit vragen, lijkt het niet waarschijnlijk dat de onderhoudskosten voor het kernareaal zullen afnemen.
- In 2017 staat de vernieuwing van het meerjaren onderhoudsplan (MOP) gepland. Dan wordt dus het onderhouds- en beheerplan voor alle gemeentelijke pand herijkt.
- In 2017 zullen naar verwachting de panden het Klooster en Groeneweg 12-14 verkocht worden. Dit heeft uiteraard een eenmalig gunstig effect door de verkoopopbrengst. En hierdoor vervallen de (hoge) rentelasten en andere kosten die de gemeente jaarlijks moet maken voor deze panden. Overigens Groeneweg 14 staat voor bijna €30.000 inkomsten in de begroting! Netto levert verkoop van deze 3 panden ca. 50.000 structureel op.
- In 2017 zal bekeken worden of/onder welke voorwaarden het gunstig is om (het beheer en onderhoud van) de sporthal Doorwerth uit te besteden of over te dragen.
- Tevens zal bekeken worden of en hoe het verminderen van het aantal gemeentelijke panden effect heeft op de formatie. Overigens voor een juist beeld: de gymzaal W. van Arnhemweg en de Poort van Doorwerth zijn afgelopen jaar toegevoegd aan het gemeentelijk vastgoed.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
Maatschappelijk vastgoed	250	0	0	0	0	Oranje
Inzet frictiebudget	-70					Groen
Restant	180					Rood

Bedreigingen/ risico's

In de begroting resteert van de structurele taakstelling op maatschappelijk vastgoed van € 300.000 per jaar nog € 250.000 in 2016. Vanaf 2017 en verder is deze taakstelling ingevuld door niet langer de huisvesting van het welzijnswerk te financieren. Tot eind dit jaar gelden nog de oude afspraken over huisvesting.

Kansen

Per 1-1-17 heeft Solidez/st. Welzijn Renkum, huurder van het pand Lijn 50 in Renkum de huur opgezegd. Voor de uitvoering van het jeugd- en jongerenwerk lijkt deze locatie niet langer nodig te zijn. Ook voor andere maatschappelijke functies is het pand niet nodig. Verkoop van het pand met de huidige bestemming zal, volgens taxatie ca. € 180.000 kunnen opbrengen. Deze opbrengst zal in 2017 worden verkregen, omdat tot die tijd het pand nog verhuurd is. Het invullen van deze taakstelling in 2016 is daarmee onmogelijk.

Inzet frictiebudget

Voorstel om deze taakstelling deels in te vullen door frictiebudget in te zetten. Voor de taakstellingen is € 150.000 frictiebudget beschikbaar gesteld. Voorstel is € 70.000 hiervan te gebruiken voor deze taakstelling.

Te ondernemen acties

Het resterende deel van de taakstelling is in 2016 niet in te vullen. Verkoop van Lijn 50 zal in 2017 alsnog leiden tot het beoogde resultaat.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

-

Te ondernemen acties

-

7G. Bestuur en organisatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
Oorspronkelijke taakstelling	850	900	900	900	900	900	
Reeds ingevuld (t/m voorjaarsnota)	-710	-690	-690	-690	-690	-690	
Personeel volgt budget/ aanvullende efficiencytaakstelling (restant uit voorjaarsnota)	140	210	210	210	210	210	2016 oranje/ 2017 e.v. geel
Invulling najaarsnota	0	-142	-169	-169	-169	-169	Groen
Niet haalbaar	-140	0	0	0	0	0	Rood
Restant	0	68	41	41	41	41	Geel

De budgettering van onze personeelsbudgetten is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:.

- Alle team(decentrale personeels)budgetten zijn opgebouwd vanuit de P-max systematiek. Dit houdt in dat:
 - De toegekende formatie (vanuit het formatieplan, die is afgeleid uit de begroting) wordt met het maximum van de functieschalen toegekend.
 - De lasten van uitloopschalen, cafetariamodel, gratificaties binnen dit budget vallen.
 - Als er een evenwichtige verdeling van jong/oud, aanloopschaal/ functieschaal/ uitloopschaal bestaat dit systeem dekkend is.
- Ziekte binnen het teambudget opgelost moet worden (er is geen apart budget).
- Er is een centraal p-budget (mobiliteit, opleiding, werkkostenregeling, organisatieontwikkelingen etc.).

De werkwijze rond, en de benutting van de personeelsbudgetten heeft in de voorgaande jaren niet tot problemen geleid. Echter zien we nu een aantal ongewenste effecten ontstaan:

- Het niet hebben van een ziektebudget (en een hoog ziekteverzuim in 2016) heeft ertoe geleid dat vacatures werden en worden open gehouden om inhuur voor ziekte te kunnen bekostigen.
- Onevenwichtige verhoudingen in teams zoals oudere dure medewerkers en veel uitloopschalen hebben geleid tot het openhouden van vacatures binnen teams.
- Tekorten op het totaal van alle decentrale personeelsbudgetten werden gedekt door een positief saldo van het centraal P-budget, hetgeen oneigenlijk gebruik is van dit budget.
- Organisatieontwikkeling en afscheid van medewerkers door de teambudgetten gedragen moeten worden.

Dit leidt naar verwachting voor 2016 tot het volgende resultaat:

De ruimte in het P-max 2016 (vacatureruimte en niet iedereen op max.) is bruto:	€ 1.535.193
Dit wordt gebruikt voor de inhuur regulier werk (€ 1.149.000) en uitloopschalen/ cafetaria etc. (€ 385.193) en derhalve neutraal.	- € 1.534.193
Daarnaast hebben wij te maken met: Kosten voor organisatieontwikkeling (o.a. extra kosten i.v.m. De Connectie, organisatiewijzigingen en wettelijke verplichtingen).	- € 160.000
Vervroegd afscheid medewerkers	- € 75.000
Ziektevervanging	- € 340.000
Dit leidt tot een overschrijding op die decentrale P-budgetten van:	- € 575.000
Dit tekort kan deels worden opgevangen door een positief resultaat op centraal p-budget van:	€ 355.000
Hierna resteert per saldo een negatief resultaat van:	- € 220.000
Bovenop dit totaal tekort drukken een tweetal p-gerelateerde taakstellingen:	
Efficiencytaakstelling	- € 140.000
Taakstelling IBOR ad. € 127.000. Deze wordt afzonderlijk weergegeven.	
Dit leidt tot een prognose op het totale p-budget van:	-/- € 360.000

De volgende conclusies kunnen worden getrokken.

- De systematiek voor budgettering niet meer passend is voor de huidige actuele situatie:
 - Stagnerende doorstroom van medewerkers
 - Scheefgroei in evenwichtige verdeling van medewerkers
 - Toenemend aantal uitloopschalen

- Organisatieontwikkeling die initieel middelen vraagt maar ook afscheid van medewerkers.
- Oplossing zijn gevonden, die wellicht enige jaren hebben gewerkt, maar niet meer dekkend zijn:
 - Centraal P-budget overschot inzetten ter dekking van tekort op decentraal
 - Openhouden van vacatures om het systeem overeind te houden
 - Budgetten niet aan te wenden waarvoor ze bedoeld zijn
- Derhalve geen goede discussie gevoerd kan worden over ambitie van het college en raad versus personele inzet alsmede op het onderwerp taakstelling p-budget.

Voorstel:

- Starten met een transparante verantwoording van de personeelsbudgetten
- Inzetten van budgetten waarvoor ze bedoeld zijn
- Onderzoeken of de systematiek van personeelsbudgettering nog passend is
- Een oplossing vinden voor de scheefgroei in dure medewerkers en uitloopschalen
- Een zuivere discussie voeren over ambities versus actuele budgetsituatie inclusief de taakstellingen.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

De invulling van de taakstelling in deze najaarsnota betreft het niet meer invullen van de functie van directeur (0,62 fte), directiesecretaris (0,28 fte) en vakman/ voorman team vastgoed (1 fte).

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020	Conclusie
Integraal beheer openbare ruimte (IBOR)	126	212	212	212	212	2016 oranje/ 2017 e.v. geel
7G. Vertrekregeling		-10	-99	-145	-171	Groen
Niet invullen vacatures IBOR		-103	-103	-67	-41	Groen
5A. Niet uitvoeren groenrenovaties		- 99	- 10			Groen
3C/5A/5B/6B/7G. Aframen diverse budgetten	- 93					Groen
7G. Niet haalbaar	- 33					Rood
Restant	0	0	0	0	0	Groen

Bedreigingen/ risico's

- Door onvoldoende budget in 2015 zijn groenrenovaties uitgesteld en doorgeschoven naar het voorjaar van 2016. Hierbij is het budget van 2016 bijna geheel gebruikt. De geplande renovaties voor 2016 en die van 2017 worden niet uitgevoerd. Door deze verschuivingen zal meer achterstallig onderhoud ontstaan. Dit zal steeds zichtbaarder worden in de wijken. Het niveau van het groenonderhoud kan nu al niet meer voldoen aan het door u vastgestelde niveau sober met accenten en zal hiermee nog verder dalen.
- Team BOR voert wettelijke taken uit en taken waarbij de veiligheid voor inwoners een rol speelt o.a. bij het onderhoud van de bomen.

Kansen

- In het kader van zorgzaam personeelsbeleid en invulling van de taakstelling hebben zeven medewerkers gebruik gemaakt van het vertekarrangement.
- Eén medewerker Landmeten is gepensioneerd. Zijn functie is vervallen en de taken worden opgenomen binnen de projecten waarvoor het werk wordt uitgevoerd. De besparing die dit oplevert is ten gunste gekomen van de taakstelling.

- Door het vertrek van medewerkers is minder materiaal en materieel nodig. Door efficiënter werken wordt een deel van de taken van de vertrekkende medewerkers ingevuld. Hoe groot het voordeel van vermindering materiaal, materieel en efficiëntie is, wordt in de komende maanden duidelijk.
- Vanaf 2019 levert de vertrekregeling volledige dekking voor de taakstelling IBOR. Vanaf dat moment kan het aantal beschikbare uren worden verhoogd ten gunste van de beeldkwaliteit buitenruimte conform het coalitieakkoord.
- De taakstelling op de sportparken wordt ingevuld wanneer de overdracht van het beheer en onderhoud is geregeld. (Zie voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen product 5A Groenonderhoud Sport). Als dit in 2017 geregeld wordt blijft er na invulling van die taakstelling een restant over en maakt het onderdeel uit van de taakstelling op IBOR. Dit kan dan worden gebruikt voor urenuitbreiding ten gunste van de beeldkwaliteit buitenruimte.
- Team BOR heeft een bedrijfsplan opgesteld met daarin de plannen om te komen tot een klein flexibel servicegericht team. Door het verder uitwerken van deze plannen wordt uitgegaan van een efficiëntieverbetering. Een onderdeel hiervan is het de wijze waarop de binnendienst opdrachten verstrekt aan de buitendienst. Het verbeteren van dit proces komt de uitvoering van taken van het team ten goede.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

Om tot invulling van de taakstelling voor 2016 te komen zijn veel mogelijkheden onderzocht en toegepast. Als laatste optie rest het incidenteel aframen van enkele budgetten. Als gevolg hiervan worden taken niet of niet geheel uitgevoerd en wordt de voorraad materiaal tijdelijk niet aangevuld.

Prod.	Werkzaamheden	Bedrag (in €)	Bedrag (in €)	Bedrag (in €)
		2016	2017	2018
3C	Bossen, gas	1.000		
5A	Prullenbakken	8.000		
5A	Geen groenrenovaties uitvoeren		99.000	10.000
5A	Aanschaf van plantmateriaal	14.000		
5A	Groenonderhoud begraafplaatsen en monumentale begraafplaatsen	11.000		
5B	Depodogmaterialen en dispensers	3.000		
5B	Abri's	6.000		
5B	Telecommunicatie	37.000		
6B	Recreatieve voorzieningen in de bossen	4.000		
7G	Brandstof tractie	8.000		
	Totaal	93.000	99.000	10.000

Reserves

In deze Najaarsnota 2016 zijn een aantal toevoegingen c.q. onttrekkingen aan reserves gedaan. In onderstaande tabel ziet u het herziene verloop (begroot) van de reserves in 2016 na verwerking van de mutaties in deze Najaarsnota 2016.

Omschrijving <i>Bedragen x € 1.000</i>	Eindstand 2015	Toevoeging 2016	Onttrekking 2016	Eindstand 2016
Weerstandsreserve	1.341	0	-60	1.281
Vrije algemene reserve	7.865	500	-712	7.652
Egalisatiereserve bezuiniging alg.uitk.	275	0	-275	0
Algemene reserve	9.481	500	-1.047	8.933
Re-integratie	681	98	-163	616
WWB	17	0	-17	0
Sociaal Domein	7.157	57	-2.084	5.131
LOP	49	0	-49	0
Airbornactiviteiten	137	0	-15	122
Reserve bestemmingsplannen	189	0	-189	0
Reserve algemene uitkering	77	0	-34	43
Reserve bestemde resultaat	23	0	0	23
Reserve ICT	632	57	-97	592
Reserve cofinanciering	38	0	-38	0
Reserve de recessie te lijf	0	11	0	11
Reserve MUP	175	0	0	175
Reserve onderhoud gebouwen	1.297	0	-345	952
Reserve bedrijven terreinen	2.000	0	-487	1.513
Reserve onderwijshuisvesting	2.267	0	-370	1.897
Reserve wegenonderhoud	182	0	0	182
Reserve duurzaamheid leningen	500	0	-500	0
Reserve mfc 3b4	482	200	0	682
Reserve herstelksten sleuven lasgaten	104	0	-42	62
Vervanging openbare verlichting	918	606	-626	898
Reserve kapitaallasten vastgoed	0	143	-6	137
Bestemmingsreserves	16.925	1.172	-5.062	13.035
Totaal reserves	26.405	1.672	-6.109	21.968

Toelichting op de begrote toevoegingen en onttrekkingen:

Weerstandsreserve

2A	Lukassenpad (VJN 2016)	-60
----	------------------------	-----

Vrije algemene reserve

Het verloop Algemene reserve is als volgt:

	Stand per 1-1-2016	7.865
	Resultaat jaarrekening 2015	-270
3A	Dotatie reserve duurzaamheidsleningen	500
7G	Onttrekking ivm vorming voorziening vertrekarrangement BOR*)	-442
	Resultaat jaarrekening 2016	PM
	Stand per 31-12-2016	7.652

*) in de periode 2017-2020 vindt terugstorting in de algemene reserve plaats i.r.t. de in 2016 gevormde voorziening vertrekarrangement BOR

Egalisatiereserve bezuiniging algemene uitkering

	Conform primitieve begroting	-180
7G	Pandenarchief (VJN 2016)	-95
	Totaal	-275

Re-integratie

1F	BTW-compensatie re-integratie (NJN)	98
----	-------------------------------------	----

	Conform primitieve begroting	-91
1F	Exploitatie Permar 2016	-72
	Totaal	-163

Samengaan reserves re-integratie en sociaal domein

Door de decentralisaties is zichtbaar geworden dat arbeidsparticipatie niet los te zien is van het Sociaal domein. Het als onderdeel zien creëert meer mogelijkheden in de breedte, gezamenlijke verantwoordelijkheid en meer ruimte voor het dragen van risico's en het pakken van kansen. Op basis hiervan overwegen we om de reserve Re-integratie samen te voegen met de reserve Sociaal domein.

In de jaarstukken 2016 en/of de voorjaarsnota 2017 komen we hierover bij u terug.

WWB

1F	Inzet reserve WWB (NJN)	-17
----	-------------------------	-----

Sociaal Domein

Het verloop van deze reserve is als volgt:

	Stand per 1-1-2016	7.157
	Conform primitieve begroting	-165
1B	Resultaat VGGM (VJN 2016)	57
1	Onttrekkingen formatie (VJN 2016)	-979
1D	Onttrekking educatie (VJN 2016)	-30
1A	Onttrekking Splitsing Solidez (NJN 2016)	-7
1A	Onttrekking Triage GGZ jeugdhulp (NJN 2016)	-32
1G	Onttrekking herindicaties Wmo (NJN 2016)	-32
1	Onttrekking herindicaties Wmo (NJN 2016)	-838
	Stand per 31-12-2016	5.131

LOP

3C	Conform primitieve begroting	-14
3C	Conform voorjaarsnota	-35
	Totaal	-49

Airbornactiviteiten

	Conform primitieve begroting	-15
--	------------------------------	-----

Reserve bestemmingsplannen

	Conform primitieve begroting	-75
2C	Bestemmingsplannen (NJN)	-114
	Totaal	-189

Reserve algemene uitkering

	Conform primitieve begroting	-26
7G	Vrijval reserve algemene uitkering	-8
	Totaal	-34

Reserve ICT

	Toevoegingen conform primitieve begroting	57
	Onttrekkingen conform primitieve begroting	-81
7D	Eindafrekening project BAG/WOZ (NJN)	-16
	Totaal	-97

Reserve cofinanciering

7G	Vrijval reserve cofinanciering	-38
----	--------------------------------	-----

Reserve onderhoud gebouwen

	Conform primitieve begroting	0
	Inzet voor Concertzaal (kapitaallasten)	-143
7F	Conform voorjaarsnota	-202
	Totaal	-345

Reserve bedrijventerreinen

	Conform primitieve begroting	-487
--	------------------------------	------

Reserve onderwijshuisvesting

	Conform primitieve begroting	-370
--	------------------------------	------

Reserve duurzaamheidleningen

3A	Vrijval reserve duurzaamheidleningen (NJN)	-500
----	--	------

Reserve mfc 3b4

	Conform primitieve begroting	200
--	------------------------------	-----

Reserve herstellkosten sleuven lasgaten

	Conform primitieve begroting	-42
--	------------------------------	-----

Vervanging openbare verlichting

5B	Vervanging openbare verlichting (NJN)	606
----	---------------------------------------	-----

	Conform primitieve begroting	-626
--	------------------------------	------

Reserve kapitaallasten vastgoed

	Concertzaal (komt van reserve gebouwen)	143
--	---	-----

	Kapitaallasten Concertzaal	-6
--	----------------------------	----

Levensduur is 20 jaar. Na 20 jaar is deze reserve 0.

Voor een toelichting op het doel, vorming, hoogte, duur en bestedingsraming van de reserves verwijzen we u naar de Jaarstukken 2015.

**) VJN = voorjaarsnota; NJN = najaarsnota 2016*

Investeringskredieten

Beschikbaar stellen investeringskredieten

Een 'investeringskrediet' betreft een door uw raad beschikbaar gesteld bedrag voor een concrete investering. Uw raad kan dit bedrag beschikbaar stellen bij de begroting van een bepaald jaar, maar ook gedurende het jaar middels b.v. de voor- of najaarsnota.

Jaarlijks nemen we een meerjareninvesteringsplan op in de begroting. De inzet van de in dit plan genoemde vervangingsinvesteringen en investeringen in het kader van nieuw beleid is gedelegeerd aan ons college. In het vigerend inkoopbeleid zijn voldoende waarborgen opgenomen voor een doelmatige besteding van de beschikbaar gestelde middelen. De uitvoering van de investering vindt dan ook conform het inkoopbeleid plaats. Investeringskredieten worden continu bewaakt. Verwachte onder- en overschrijdingen worden bij elke rapportage van de beleidscyclus gefundeerd en beargumenteerd.

We maken onderscheid tussen vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen betreffen investeringen welke in het verleden gedaan zijn en die om technische danwel economische redenen vervangen dienen te worden. Binnen de meerjarenbegroting zijn voor deze vervangingen financiële middelen opgenomen. Deze vervangingsinvesteringen hebben dus geen financiële consequenties voor de begroting. De vervangingsinvesteringen worden daarom niet nader toegelicht.

ICT

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Instant Acces Points (wifi)	7	5	2
Module NHR	7	7	
Key2belastingen Diftar	12	12	
Webviewer (ArcGis)	21	20	1
Kadaster (BRK)	30	12	18
Totaal	78	56	22

- De investeringen voor de wifi, de aansluiting op de Basisregistratie Kadaster (BRK) en de module NHR lopen op schema. Er worden wel extra kosten gemaakt om de BRK goed aan te laten sluiten op de WOZ.
- De investering voor aanpassingen aan de WebViewer zijn afgerond.
- Er is een investering gestart voor de aanschaf van laptops voor het Sociaal Domein.

Riolering

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Wateroverlast Weverstraat	63	101	-38
Maatregelen wateroverlast	110	159	-49
Bergingsbezinkbassins	86	11	74
GRP riolering Reijmerweg		4	-4
Renovatie mini pompgemalen	451	370	81
Totaal	709	646	63

Wateroverlast Weverstraat

- Met de werkgroep van bewoners en ondernemers uit de Weverstraat is van juni 2015 tot juni 2016 samengewerkt om te komen tot een voorontwerp voor de aanpak van wateroverlast en de herinrichting van de Weverstraat.
- Het voorontwerp is in juli gepresenteerd aan de overige bewoners en ondernemers van de Weverstraat en hiervoor is draagvlak.

Maatregelen Wateroverlast

- Op een aantal locaties, w.o. Schelmseweg Strodorpsweg, Rijnkom en Sportlaan, worden maatregelen getroffen om wateroverlast op te lossen of situaties te verbeteren.
- De uitvoering van Patersweerd (Mariënbornschool – Marienbergweg) in Oosterbeek is in het eerste kwartaal van 2016 uitgevoerd.
- De werkzaamheden bij de Van Limburg Stirumweg te Oosterbeek zijn dit jaar afgerond.
- Ontluchtingsunits zijn aangeschaft en geplaatst. Deze units worden toegepast met als doel het rioolstelsel optimaal te laten functioneren. Ze worden geplaatst zodat bij flinke buien de lucht in het riool weg kan. Hierdoor wordt o.a. voorkomen dat putdeksels door de luchtdruk los komen.

Bergbezinkbassins

Het resterende budget wordt volgens afspraak gereserveerd voor de samenwerking in de zuiveringskring (Waterschap en gemeenten Wageningen en Rhenen).

Riolering Reijmerweg

Op dit moment zijn we bezig met de voorbereidingen voor de aanbesteding van het Bouwteam. De gunning hiervan vindt plaats begin februari 2017. Het bouwteamproces loopt van maart t/m augustus 2017.

Renovatie mini pompgemalen

De uitvoeringsfase voor renovatie van de mini-gemalen is afgerond. Het beheer- en onderhoudsplan is geaccepteerd, waarmee de aannemer verantwoordelijk is voor het meerjarig onderhoud t/m 2025.

Verkeersmaatregelen

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Johannahoeve	22	22	
Fietsp.Fonteinallee-Noordberg N225	320	-253	573
Fietsenrekken (FS-2)	15		15
Schoolomgeving/-routes	146	121	25
Totaal	504	-110	613

Johannahoeve

Dit project is in 2016 afgesloten. De bijdragen van de gemeente Arnhem, Mill Hill en Abdij Koningsoord zijn ontvangen en daarmee is het project ook financieel afgerond.

Fietspad Fonteinallee-Noordberg N225

Dit nieuwe fietspad maakt onderdeel uit van de toekomstige Snelfietsroute Arnhem Wageningen en wordt als apart project opgepakt door de provincie. De beschikte subsidie moet beschikbaar blijven als bijdrage aan deze Snelfietsroute en is opgenomen in het nieuwe MUP. Uitvoering van het fietspad start naar verwachting voor een deel al 2016.

Fietsenrekken (FS-2)

De fietsenrekken (fietsvoorzieningen) zijn, in combinatie met het HOV project, in 2015 geplaatst. De afrekening van deze BDU subsidie is in 2016 voor definitieve toekenning aan de provincie Gelderland verzonden.

Schoolomgeving/-routes

Rondom De Wegwijzer en de Airborneschool wordt in 2016 de situatie aangepakt. Verder worden de toekomstige aansluitingen op het 3B4 MFC-terrein meegepakt.

Daarnaast is de locatie van de reeds geplaatste Julie-palen in de hele gemeente geïnventariseerd. Wijzigingen in locatie en aantal worden meegenomen in de uitvoering in 2016. Ook dit is opgenomen in het door u vastgestelde MUP.

Concertzaal

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Renovatie concertzaal	755	712	43
Totaal	755	712	43

Renovatie concertzaal

De renovatie Concertzaal is gereed. De financiële afronding volgt nog.

Onderwijshuisvesting

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum	4.100	2	4.098
Buitenruimte school Renkum Heelsum	270		270
Grond nieuwbouw school R/H	408		408
Aanpassen Airborneschool	982	948	34
Aanp.schoolgebouw Wijn.v.Arnhemweg	1.422	1.431	-9
Totaal	7.182	2.381	4.801

Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum

De kredieten 1 t/m 3 hebben betrekking op de nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum. Er is gestart met de voorbereidingen en de aanbesteding voor het projectleiderschap.

Aanpassen Airborneschool

Dit project is in gebruik genomen. De laatste betaling wordt overgemaakt als de verantwoording van het schoolbestuur wordt ontvangen. Het krediet wordt vervolgens afgesloten.

Aanpassingen schoolgebouw W. van Arnhemweg

Dit project is in gebruik genomen. De laatste betaling wordt overgemaakt als de verantwoording van het schoolbestuur wordt ontvangen. Het krediet wordt vervolgens afgesloten.

MFC 3b4

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
MFC 3b4	15.202	1.737	13.465
Totaal	15.202	1.737	13.465

MFC 3b4

Het project MFC 3b4 zit in de realisatiefase. De aanbesteding is afgerond en de contracten met de aannemers (bouwkundig en installaties) zijn 12 mei getekend. De sloop van de tennishal is gereed en de bouw is in volle gang.

Huisvesting

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Inventaris centrale hal	215		215
Waterpomp	108	114	-6
Centrale hal gemeentehuis	225	10	215
Totaal	548	124	424

Centrale hal gemeentehuis en inventaris centrale hal

Beide begrotingsposten worden ingezet om de verbouwing van de centrale hal te bekostigen. Deze verbouwing wordt nu voorbereid. Er zijn kosten gemaakt voor technisch onderzoek en ontwerp.

Waterpomp

Het K(oude)W(armte)O(pslag), waar de warmtepomp onderdeel van uitmaakt, heeft een "update" ondergaan. Uit een onderzoek was gebleken dat diverse zaken niet goed op elkaar waren afgestemd en diverse onderdelen niet naar behoren functioneerden. Deze zijn vervroegd afgeschreven. De KWO-installatie functioneert weer goed en is financieel afgedekt. Project is hiermee afgerond.